

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Možnosti využití filmu na 2. stupni ZŠ (v 8. a 9. třídě)

Bc. Ivana Houfková

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří Staněk CSc.

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací a za pomoci odborných rad učitelů.

V Plzni dne .....

.....

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. za odborné vedení práce, za připomínky i za rady. Ráda bych poděkovala i své vedoucí praxe Mgr. Věře Hříšné ze ZŠ Dobřany, díky jejím připomínkám a radám jsem si dokázala poradit s praktickou částí této práce. Nesmím také zapomenout poděkovat své rodině za trpělivost.

Obsah

Obsah.....	6
Úvod.....	8
1 Metoda práce a vymezení pracovních hypotéz	10
2 Literární výchova na 2. stupni ZŠ	12
2.1 Literární výchova na 2. stupni ZŠ v námi vybrané škole	14
2.1.1 Literární výchova v 8. ročníku	15
2.1.2 Literární výchova v 9. ročníku	16
2.2 Popis průběhu vybraných vyučovacích hodin	17
2.3 Použité metody ve vybraných vyučovacích hodinách	18
3 Film a literatura	21
3.1 Spojení filmu s literaturou	21
3.2 Filmová tvorba.....	23
3.3 Znaky filmu.....	24
3.3.1 Verbální jazyk.....	25
3.3.2 Všeobecná komunikace ve filmové tvorbě.....	27
3.3.3 Vizuální složka filmu	28
4 Praktická část.....	29
4.1 Metodika vyučovací hodiny – Divá Bára	30
4.2 Metodika vyučovací hodiny – Lassie se vrací	33
4.3 Metodika vyučovací hodiny – Lakomec.....	37
4.4 Metodika vyučovací hodiny – Romeo a Julie.....	39
4.5 Metodika vyučovací hodiny – Vyšetřování ztráty třídní knihy	42
4.6 Metodika vyučovací hodiny – Eragon	44
4.7 Metodika vyučovací hodiny – Kytice	47
Závěr.....	51
RESUMÉ.....	53

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY, INTERNETOVÝCH ZDROJŮ A FILMŮ	54
PŘÍLOHY	56

Úvod

K tématu diplomové práce mě vedlo přesvědčení, že v našem vzdělávacím systému chybí podstatná motivace, která by děti (žáky) přiměla více číst. Ale pokud by si žáci vybrali místo knihy film, tak bychom jim jako učitelé měli nabídnout odbornou pomoc, aby mu lépe porozuměli. Film mohou také využít, pokud si dané dílo chtějí připomenout, nebo by se s ním rádi seznámili jinak než četbou. Domnívám se, že pro řadu současných dětí je čas strávený četbou zbytečně zdlouhavý – vinou moderní uspěchané doby a vyhledávání rozmanitých „akčních“ aktivit. Proto je filmové zpracování díla jak z hlediska času, tak i vizuálního zpracování pro mnohé děti přitažlivější než vlastní četba. Nic to však nemění na faktu, že čtení poskytuje dítěti mnohem více prostoru pro vlastní fantazii a rozvoj myšlení, ale také pomáhá při praktické aplikaci spisovného jazyka. Z tohoto důvodu si myslím, že žáci by se s uměleckým dílem měli seznamovat především jako čtenáři. Filmové zpracování téhož díla jim však nabízí možnost srovnání a vede k zamyšlení při porovnávání obsahu, ztvárnění postav, výběru hlavních motivů, nalezení odchylek od literární předlohy apod. Jinými slovy vede žáky k tomu, aby se více zabývali dílem samotným. Myslím si, že žáci by měli mít možnost poznat dílo nejen jako čtenáři, ale také jako diváci, aby později uměli porovnat svoje pocity a popsat, jaká varianta je pro ně lepší. Také aby se naučili číst film.

K propojení filmu a literatury mě přivedly i mé zkušenosti. Již na základní škole jsme se tomu občas věnovali, ale spíše jen pro zpestření. Na střední škole už nám nestačilo pouze číst, ale museli jsme se i kulturně vzdělávat, tudíž k maturitní zkoušce jsme museli přinést i soupis divadelních představení a filmů, zpracovaných podle literární předlohy. V průběhu bakalářského studia jsem absolvovala seminář o literatuře ve filmu, učila jsem se o filmu všeobecně, čeho si všímat, jak porovnávat.

Jsem vášnivá čtenářka, která je nadšená z jakéhokoliv zpracování literárního díla ve filmu, seriálu apod. Musí jít o kvalitní zpracování, jelikož se častokrát stává, že literární dílo je jen motiv pro film, tudíž scénáristé ho prakticky rozeberou („vykuchají“) a moc toho ze samotného příběhu nezůstane. Proto bych chtěla žáky naučit, že mohou sice použít místo knihy filmovou adaptaci, ale že to má svoje úskalí, což znamená, že ne každá adaptace je věrná své předloze. Do práce jsem si záměrně vybrala filmové dílo (Eragon), které se právě v různých momentech liší od své knižní předlohy.

V této práci bych chtěla nastínit možnost, jak využít film v literárních hodinách na základní škole v 8. a 9. ročníku. Především jsem se zaměřila na didaktické využití, snažila jsem se co nejlépe propojit v hodinách literární výchovy filmové ukázky s knižním dílem. Jelikož se každá základní škola řídí ve výuce vlastním Školním vzdělávacím programem (dále jen ŠVP), vycházející z obecného Rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP)¹, není obsah učiva na jednotlivých ZŠ totožný. Vybrala jsem si konkrétní školu – ZŠ Dobřany, a proto jsem vycházela z jejího ŠVP. Jsem sama absolventkou této školy a vykovala jsem zde i svoji pedagogickou praxi. Svoje představy jsem také konzultovala se svou vedoucí praxe (Mgr. Věra Hříšná). Ukázala mi, jak se umět rozhodnout, co je důležitější pro žáky, jak by žáci mohli zareagovat. Také mi pomohla zjistit, kolik času by mohlo zabrat řešení různých úkolů se žáky.

Z počátku jsem měla úplně jinou představu, kolik bych toho mohla stihnout nebo kolik hodin na propojení filmu s literaturou bych mohla využít. Po praxi jsem zjistila, že opravdu tolik času v průběhu školního roku není, takže jsem se rozhodla využít možností, které jsem měla.

---

¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením: [se změnami provedenými k 1. 9. 2005]*. Praha: Triton, 2006, 126, 92, 102 s. ISBN 80-725-4819-0. Převzato z <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/rvp-pro-zakladni-vzdelavani> [citováno k 15. 3. 2014].

1 Metoda práce a vymezení pracovních hypotéz

Hlavním zaměřením této diplomové práce je možnost inovace v literární výchově na 2. stupni ZŠ s pomocí filmové tvorby. Literatura patří do umělecké tvorby, do které se řadí také film, tudíž by měl být v literární výchově určitým dílem zastoupen. V této práci se snažíme znázornit možnost, jak nejlépe propojit literaturu s filmem.

Práce je zaměřena didakticky, ale je zde zastoupena i část teoretická a část praktická. V teoretické části se nachází tři hlavní kapitoly: první pojednává o literární výchově na 2. stupni ZŠ, ve druhé popisujeme, jak probíhá literární výchova na námi vybrané škole. Poslední kapitola se věnuje propojení filmu a literatury, obsahuje taktéž část o filmové tvorbě. Do praktické části jsme zařadili metodiky vybraných vyučovacích hodin a každou jsme doplnili o komentář. Také sem můžeme zařadit pracovní listy, které jsme se rozhodli vložit do příloh. Jelikož jsou ale propojené s metodikami, tak se o nich zmiňujeme v komentářích u daných děl.

Při výběru literárních děl jsme nebyli omezeni pouze nutností existence jejich filmových adaptací, ale také jejich zařazením do probírané látky literární výchovy. Vybrali jsme si jen 8. a 9. ročník, protože si myslíme, že v tomto věku jsou žáci připraveni na propojení literatury s filmem. Žáci z těchto ročníků již mají určité předpoklady pro naši práci. Což znamená, že mají větší slovní zásobu a umí se dobře vyjadřovat, lépe snášejí změny ve vyučování a také jsou již zkušenější než jejich spolužáci z nižších tříd. Po delší úvaze jsme se rozhodli pro zařazení několika děl. Do 8. třídy jsme zvolili tato díla: Divá Bára od Boženy Němcové, Lassie se vrací od Erica Knighta, Lakomec od Molièra, Romeo a Julie od Williama Shakespeara. Do 9. třídy jsme vybrali tato díla: Vyšetřování ztráty třídní knihy od Ladislava Smoljaka, Eragon od Christophera Paoliniho a Kytice od Karla Jaromíra Erbena.

Vymezili jsme si následující pracovní hypotézy:

1. Chceme zjistit, kolik času může učiteli zabrat příprava jedné hodiny, pokud to bude mít dobře propracované. Předpokládáme, že příprava naší jedné vyučovací hodiny,

kteřá se zabývá spojením literatury s filmem, bude trvat děle, než pŕiprava obyěejně vyuěovací hodiny.

2. Pŕedpokládali jsme, Źe bude snadně sehnat věechna literární děla a takě jejich filmově adaptace.
3. Pŕedpokládáme pro kaŹdě těma ěasovou dotaci devadesěti minut.
4. Oěekáváme, Źe se vybraně metodiky budou moct využít v hodinách literární věchovy.

2 Literární výchova na 2. stupni ZŠ

Dá se říct, že současná literární výchova je na tom lépe než před rokem 1989. Pokud bychom to vzali z pohledu starší generace, tak bychom s tím určitě mohli souhlasit, protože starší generace zažila dobu, ve které se některé knihy i autoři nesměli číst, natož je učit (nebo v případě filmu, natočit a i dívat se). Z pohledu mladší (naší) generace (tudiž ročníky 1987 a výš) bychom mohli říct, že jsme nepocítili žádnou změnu, pořád jsme se učili to, co jsme museli – ve škole, ale číst jsme si mohli, co jsme chtěli. Z pohledu budoucího učitele je tu určitě velký rozdíl. Dříve byly na školách tzv. osnovy, dnes se setkáme jen s Rámcovým vzdělávacím programem (dále jen RVP). RVP je jednotný pro všechny školy, je rozdělen na předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, gymnázia, střední odborné vzdělávání, speciální vzdělávání, také se zde objevují manuály a metodika pro tvorbu Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP)². Orientujeme se především v RVP pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV). RVP ZV se dále dělí: RVP pro základní vzdělávání a RVP pro obor vzdělání Základní škola speciální. Pro naši práci používáme RVP pro základní vzdělávání. Jelikož se specializujeme na literární výchovu na 2. stupni ZŠ, budeme dále pracovat jen s kapitolou Vzdělávací oblasti a podkapitolou Jazyk a jazyková komunikace – Literární výchova:

„Očekávané výstupy

žák

- uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
- rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora
- formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
- tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie
- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty
- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele
- uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře

---

² ŠVP je program, který si upravuje škola sama, ale přitom vychází z RVP.

- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování
- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích

učivo

- tvořivé činnosti s literárním textem – přednes vhodných literární textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům
- způsoby interpretace literárních a jiných děl
- základy literární teorie a historie – struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu), jazyk literárního díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš), literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry)
- literární druhy a žánry – poezie, próza, drama, žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé³

Každá škola má vytvořený vlastní program – ŠVP, podle kterého probíhá výuka. Bohužel zde nastává problém, protože sice při tvorbě ŠVP vychází školy z RVP, nicméně konkrétní obsah učiva nijak RVP nestanovuje, proto dochází k rozdílům – někdy i zásadním – v obsahu učiva na jednotlivých školách. Jinými slovy – je na učitelích dané školy rozhodnout, do jaké míry a v jakém rozsahu se budou vybraným tématům věnovat. V literární výchově pak může docházet k situacím, že např. seznámení s Karlem Hynkem Máchou a jeho dílem může proběhnout např. v sedmém, v osmém, ale i v devátém ročníku, či třeba vůbec. Pro žáka, který přestupuje, je poté problém se začlenit do probírané látky. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli pro konkrétní školu – ZŠ Dobřany a vycházíme z jejího ŠVP pro 2. stupeň ZŠ Dobřany.

Literární výchova má za úkol seznámit žáky s literárními díly a jejich autory. Také se prolíná do výuky dějepisu, díla i autory musí žák umět zařadit do správné doby.

³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením: [se změnami provedenými k 1. 9. 2005].* Praha: Triton, 2006. ISBN 80-725-4819-0. Převzato z <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/rvp-pro-zakladni-vzdelavani> [citováno k 15. 3. 2014].

Na rozdíl od středních škol, kde se literární výchova učí nejprve chronologicky, na 2. stupni ZŠ se žáci učí literaturu žánrově, teprve v rámci žánru se žáci seznámí se zařazením autora do doby. V rámci literární výchovy pro 2. stupeň ZŠ se probírají tyto žánry: bajky, pověsti, pohádky, dobrodružná literatura, poezie, báje a mýty, balady, povídky, drama, cestopisná literatura a literatura faktu, velká epika (eposy, romány), střední epika (zařazení i opakování pohádek, povídek aj.), historická literatura, též se objevuje komiks, encyklopedie. Taktéž se do literární výchovy řadí divadelní i filmová zpracování knižních předloh, škola by měla pořádat návštěvy divadel a kinematografie.

2.1 Literární výchova na 2. stupni ZŠ v námi vybrané škole

V této podkapitole probereme, jaká témata se vyučují na ZŠ v Dobřanech. Důkladněji si rozebereme 8. a 9. ročník. Učební osnovy se stále měnily, jinak to bylo v době, kdy jsme navštěvovali základní školu my. Domníváme se, že zařazení témat v literární výchově na ZŠ Dobřany bylo vybíráno pečlivě a správně.

V šestém ročníku se začíná opakováním látky z minulých let a zjištěním, co vše žáci probírali v 5. třídě (v Dobřanech je ZŠ rozdělena do dvou budov – 1. stupeň a 2. stupeň, tudíž učitelé většinou nejsou v kontaktu). Následují pohádky – obecná znalost žánru a jejich rozdělení; pověsti – jejich znaky; dobrodružná literatura, ve které se probírá i komiks; a končí školní rok poezií – české osobnosti v literatuře. Z dílčích výstupů vybereme jen nejzákladnější – žák převypráví přečtený text vlastními slovy, vyjádří svůj názor na přečtené dílo, pracuje samostatně či ve skupinách, naučí se rozlišit rozdíly mezi probranými žánry.

V sedmém ročníku žáci probírají bajky a jejich znaky, alegorie, přísloví aj., dále pak báje a mýty (taktéž biblické příběhy), cestopisnou literaturu, ve které slouží jako zdroj poznání zeměpisných informací. Posledním probíraným učivem v tomto ročníku jsou balady, ve kterých žáci mají nalézt poučení. Žáci převypravují přečtený text, umí stručně vyjádřit hlavní myšlenku textu, umí vyhledávat informace v textech od jednotlivých autorů, pracují ve skupinách i samostatně, sestavují texty podle zadání, porovnávají rozmanité interpretace textu.

2.1.1 Literární výchova v 8. ročníku

Literární výchovu v 8. ročníku si rozebereme důkladněji, protože jde o přínos pro naši práci. Vycházíme z ŠVP ZŠ Dobřany pro 8. ročník. Danou tabulku pro literární výchovu v 8. ročníku jsme zařadili do příloh. V tabulce se nachází rozdělení na očekávané výstupy z RVP, dílčí výstupy, učivo a průřezová témata. My si zde probereme hlavně dílčí výstupy a učivo. Z učiva se probírají tato témata: povídka, drama, cestopisná literatura a literatura faktu. Konkrétní autoři a díla nejsou v ŠVP uvedena. Každý učitel vybírá učivo podle vlastního uvážení, samozřejmě vzhledem k náročnosti autora a jeho díla a dalších kritérií. V rámci předmětové komise se učitelé českého jazyka a literatury dohodli na některých konkrétních autorech i dílech, které v daném tématu probírají všichni, zbývající učivo je dáno výběrem učitele. Autora Karla Jaromíra Erbena probírají všichni učitelé, ale každý si ho zařadí podle svého učiva.

V prvním pololetí se žáci seznámí s povídkou a s jejími charakteristickými znaky, s rozdělením dle tématu – povídky cestopisné, historické, detektivní, hororové, sci-fi aj. Naučí se rozeznat typy povídek, co je novela, črta, mikropovídka atd. Z probíraných autorů jsou to např. Božena Němcová, Ota Pavel, Jan Neruda, Ludvík Aškenazy, Edgar Allan Poe, Ray Bradbury, Ernest Hemingway. Pro účel naší práce bychom sem zařadili také Erica Knighta a jeho dílo *Lassie se vrací*. Dalším probíraným tématem je drama. V prvním pololetí se žáci naučí charakteristické znaky tohoto žánru, jeho rozdělení na komedie, tragédie, vysvětlí si pojmy jako scénář, režisér, dějství, dialog, monolog aj.

Ve druhém pololetí se žáci naučí rysy českého dramatu a získají povědomí např. o základním autorovi Josefu Kajetánu Tylovi a jeho dílu *Strakonický dudák aneb Hody divých žen*. Část českého dramatu žáci probírají až v 9. ročníku. Po české části následuje světové drama. Jako prvního autora žáci probírají Molièra a jeho dílo *Lakomec*, poté Williama Shakespeara a jeho díla. Do konce školního roku zbývá se žáky probrat cestopisnou literaturu a literaturu faktu. Žáci již cestopisnou literaturu započali v minulých školních letech, v tomto ročníku si zopakují pojmy, které již znají a naučí se nové. Rozeberou si literaturu faktu. Probírají se tito autoři: Marco Polo a jeho dílo *Milion*, Karel Čapek a jeho *Anglické listy*, můžeme sem zařadit také Jiřího Hanzelku, Miroslava Zikmunda a Thora Heyeyrdala.

Z dílčích výstupů tohoto ročníků se dozvíme, že žák převypravuje přečtený text vlastními slovy, snaží se stručně vyjádřit hlavní myšlenku textu, umí zařadit dílo do časové posloupnosti, svá tvrzení opírá o informace z textu, umí vyhledat v dílech jednotlivých autorů jejich specifické formy vyjadřování, porovnává díla z hlediska změny formy a stylu. Také umí diskutovat o zkušenostech z vlastní četby, vyhledává a vysvětluje pojmy z probíraných témat, zná základní autory daných žánrů.

Pro lepší přehlednost naší práce si uvedeme výpočet vyučovacích hodin pro 8. ročník na ZŠ Dobřany. Škola disponuje dotací čtyř vyučovacích hodin českého jazyka a literatury týdně. Pokud si rozdělíme vyučovací hodiny na pololetí, (např. v prvním pololetí školního roku 2012/2013 bylo necelých 21 týdnů) a počítáme-li s jednou vyučovací hodinou týdně, máme k dispozici necelých 21 vyučovacích hodin literární výchovy. Často se stává, že hodiny neproběhnou dle rozvrhu z důvodu prázdnin, státních svátků, apod. Předpokládáme, že máme cca 17 vyučovacích hodin literární výchovy za první pololetí. Předpokladem pro druhé pololetí je taktéž 21 týdnů, z toho týden jsou jarní prázdniny, takže máme cca 20 vyučovacích hodin. Pakliže odečteme hodiny, o něž můžeme přijít, výsledkem bude přibližně 16 vyučovacích hodin literární výchovy na druhé pololetí.

Na ZŠ Dobřany mají učitelé jednou týdně dvouhodinový blok ve všech ročnících. Tímto způsobem se více otevírá prostor pro intenzivnější výuku daného tématu a volbu rozmanitých metod, jak žáky seznámit s daným spisovatelem a současně dílem.

2.1.2 Literární výchova v 9. ročníku

Literární výchovu v 9. ročníku si taktéž rozebereme dle tabulky ŠVP ZŠ Dobřany. Nejprve si popíšeme probírané učivo a poté dílčí výstupy žáků. Již jsme si uvedli, že učitelé si většinou vybírají autory sami, ale snaží se, aby žák měl základní rozhled v literatuře. Na ZŠ Dobřany převládá kvalita nad kvantitou - preferují seznámit žáky s menším počtem autorů a děl, ale o to důkladněji se chtějí jejich tvorbou zabývat. Jedná se o jednoho autora, ale jeho dílo (díla) probírají více vyučovacích hodin.

V ŠVP ZŠ Dobřany jsme zjistili, že se probírají tato témata: velká epika, střední epika, drama, poezie, historická literatura. Jak jsme již uvedli několikrát, je na učiteli, které autory bude učit. Školní rok zahajují širokým tématem – velkou epikou, žáci si zopakují,

co již znají z předchozích ročníků a naváží znalostmi na nové učivo. Ve velké epice se začíná s eposy, žáci se seznámí s charakteristickými rysy žánru a nejznámějšími díly – ze starověku je to Epos o Gilgamešovi, Illias a Odyssea od Homéra, ze středověku pak např. Beowulf či Tristan a Izolda.

V průběhu prvního a začátkem druhého pololetí jsou probíraným učivem romány. Žáci se naučí rozpoznat jejich znaky, dosadí je na časovou osu a poznají jejich vývoj. Romány si rozdělí na českou a světovou tvorbu. Seznámí se s různými druhy románů např. s historickými romány, sci-fi, fantasy, hororem aj.

Ve střední epice opakují, co již probrali v 8. ročníku. Probírají vznik a vývoj forem střední epiky ve vývoji světové a české literatury, tematické členění žánrů. Drama je téma, které je nutné dodělat z 8. ročníku. V 9. ročníku se zaměří na drama 20. století, v němž si uvedou i základní česká divadla. Poezie žáky bohužel ve většině případů nebaví tolik, jako ostatní témata, ale samozřejmě se musí probrat. Snažíme se žákům poezii přiblížit snadnějšími a zajímavějšími básněmi, aby si k ní mohli vybudovat pozitivní vztah. Probereme taktéž básnické prostředky, pojmy a chybět nemůže ani opakování z minulých ročníků. Historickou literaturu probereme ve velké epice u románů. Na pololetí bychom si látku rozdělili opakování střední epiky a dramatu v prvním pololetí, ve druhém bychom udělali velkou epiku a poezii.

2.2 Popis průběhu vybraných vyučovacích hodin

Pro naši práci si rozebereme vyučovací hodiny týkající se filmu, což vychází na jeden dvouhodinový blok VH na každé dílo. Také část jedné z prvních vyučovacích hodin literární výchovy musíme věnovat filmu. Je zapotřebí vysvětlit žákům, že v průběhu školního roku budeme probírat díla, která mají i filmovou adaptaci, a my s tím budeme v rámci vyučování pracovat. Chceme je naučit, aby porozuměli rozdílu mezi knižní a filmovou adaptací díla.

V kapitole 4 *Praktická část* si probereme všechny metodiky podrobně, zde jen informativně načrtne první vyučovací hodinu na začátku školního roku.

V informativní vyučovací hodině (počítáme s ní jako s první vyučovací hodinou literární výchovy) si probereme, co nás celý rok čeká, seznámíme se s žáky, pokud jsme je ještě neučili, vysvětlíme jim podmínky, za kterých bude výuka probíhat. Po základní

informativní části bychom jim řekli, že budeme pracovat s filmovými adaptacemi (pokud neznají pojem, vysvětlíme jim jej). Řekneme jim, že nebudou číst celé dílo, ani nemusí shánět knihy sami, my jim ukázky vždy připravíme. Pokud bychom ale chtěli, aby někdy měli samostatnou domácí práci, museli bychom tomu přizpůsobit metodiky VH. Poté jim oznámíme, že budeme společně rozebírat díla nejenom po čtenářské stránce, ale také po divácké (psané, vizuální). Vysvětlíme si, jaké vjemy na nás působí při čtení a jaké vjemy zase při sledování filmu. Povíme jim, že budeme dělat společně aktivity, které se týkají jak knihy, tak filmu (např. dabing, práce se zvukem a beze zvuku jen se scénářem, s originálním zněním). Domníváme se, že žáci většinou raději sledují filmy, než čtou knihy, tudíž se jim budeme snažit pomoci najít rovnováhu mezi sledováním filmu a čtením literárního díla. Žáci by měli vědět, že i když vidí film, měli by si přečíst také literární předlohu, protože se někdy mohou dvě verze jednoho díla různit. Je důležité, aby žáci uměli pracovat s vizuálními prvky a například je uměli předělat na psanou podobu. Pro ukázkou jim můžeme pustit také kousek němého filmu (např. grotesku s Charliem Chaplinem), kde můžeme pracovat se zvukem, je to hodně blízko komiksu a knize.

2.3 Použité metody ve vybraných vyučovacích hodinách

Do vyučování jsme zařadili metody kritického myšlení, tvořivé metody atd. Myslíme si, že je důležité zařazovat je do učiva, protože se žáci lépe učí, vnímají probíranou látku, dokážou si jí zapamatovat. Vyučování nemá být jen monotónní frontální výklad, ale také by mělo žákům zpřístupnit učivo tvořivými metodami.

Zařadíme-li sem výukové metody, nejčastěji se v naší práci objevují metody slovní dle klasifikace výukových metod od J. Maňáka⁴, z nich se pokoušíme využívat hlavně metod dialogických. Dále jsou to metody názorně-demonstrační a metody praktické. Z hlediska organizačních forem výuky jmenujeme především skupinovou výuku a samostatnou práci žáků

Dle díla *Obecná didaktika*⁵ od Lucie Zormanové, která vychází z *Pedagogiky*⁶ od Dagmar Čábalové, do naší práce zařadíme i aktivizační výukové metody, do nichž patří metody diskusní, situační a inscenační. My jsme do práce zařadili především diskuse

---

⁴ MAŇÁK, Josef. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.

⁵ ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014, 1. vyd.

⁶ ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 1. vyd.

a inscenaci – zahrání scény, kterou žáci viděli v ukázce. Následně reagují na strukturovanou inscenaci, znají popis a charakteristiku postav a danou situaci.

Diskuse je výuková metoda, jejímž základem je komunikace mezi učitelem a žáky i mezi žáky navzájem. Charakteristickým znakem diskuse je vzájemné kladení otázek, po jejichž zodpovězení probíhá výměna názorů, zkušeností, informací. Žáci se díky této metodě učí nenásilnou formou. „Výuková metoda diskuse je pro žáky silně aktivizující, poskytuje učiteli ihned zpětnou vazbu. Výukovou metodou diskuse však lze pouze prohloubit a fixovat probrané učivo, neboť žáci již musí mít alespoň základní znalosti o daném tématu, o kterém bude probíhat diskuse.“⁷ Aby byla diskuse efektivní, měli by se její účastníci řídit pravidly, která ve své knize uvádí Zormanová, jež cituje J. Maňáka:

„1. Tvůj oponent není tvým nepřítelem, ale partnerem při hledání pravdy. Cílem diskuse je hledání faktu, ne soutěžení.

2. Snaž se názor druhého pochopit, porozumět mu; pokud se ti to nepodaří, nemůžeš jeho výrok vyvrátit ani uznat.

3. Tvrzení bez důkazů, bez možnosti podepřít ho jistými fakty, není argument, jde jen o tvůj vlastní názor.

4. Drž se zvoleného tématu diskuse.

5. Nechtěj mít za každou cenu poslední slovo. Množství slov nenahradil argument, „překřičení“ oponenta neznamenaá vyvrácení jeho argumentů.

6. Nesmíš urážet svého oponenta. Pokud k tomu dojde, ztrácíš právo dále se účastnit diskuse.

7. Diskuse vyžaduje od tebe dodržení určité disciplíny, stanovených pravidel. Svá tvrzení a úsudky formuluj klidně, vážně a srozumitelně.

8. Všichni mají právo vyjádřit své myšlenky, proto buď k ostatním ohleduplný a mluv stručně, věcně a ke stanovenému tématu.“⁸

Metody kritického myšlení si postupně představíme. Nejčastěji jsme používali metodu pětílístku, využili jsme také metodu volného psaní a INSERTU. Pětílístek je shrnutí daného tématu do pěti řádek. Jde o pětiřádkovou „básničku“. V prvním řádku žáci doplní jednoslovné podstatné jméno, které označuje probírané téma (v našem případě např. postavu), ve druhém řádku vytvoří dvě přídavná jména, jež slouží jako dvouslovný popis

---

⁷ ZORMANOVÁ L., s. 143.

⁸ Tamtéž, s. 144-145.

námětu. Třetí řádku žáci sestaví ze tří sloves, vyjádří jimi dějovou složku námětu. Čtvrtá řádka bude obsahovat větu o čtyřech slovech, žáci shrnou informace o daném tématu (postavě). V posledním řádku žáci vyjádří jedním slovem – nejčastěji podstatným jménem – podstatu daného námětu. Učitelé mohou částečně měnit pětílistek dle svých potřeb. Mohou změnit slovní druhy, zaměřit se na pocity z příběhu, apod.

Metodou INSERT se žáci učí vybrat z textu známé informace, poznat nové a zapsat si je. Pokud něčemu nerozumí, tak si to označit, později se zeptají učitele. A také vyberou poznatky, o nichž se chtějí dozvědět více. Používáme tabulku, do které si žáci většinu označených informací zapisují pro lepší přehled. Žáci se pomocí této metody učí pracovat s textem. Po analýze textu a jeho zápisu do tabulky by měla následovat diskuse k vyplněným informacím.

Metodu volného psaní jsme převzali ze Zásobníku metod používaných v OSV⁹ od Michala Dubce. Jedná se o metodu, při které žáci píší vše, co je napadne k danému tématu v určitém čase. Každý žák píše individuálně své nápady. Učitel se sám rozhodne, jak dlouhá bude realizace této metody. „Pravidla:

- Po zadání tématu položí všichni žáci tužku na papír. Na pokyn potom začnou všichni psát.
- Píše se po celou dobu předem vymezeného časového limitu (2-5 minut).
- Žáci píší vše, co je v danou chvíli napadá.
- Je nutné, aby se tužka stále pohybovala.
- Pokud žákům ‚dojde nit‘ a nemají najednou o čem psát, je povoleno napsat například: ‚Už mne nic nenapadá.‘, tužka se ale po celou dobu nesmí zastavit!
- Je zakázáno vracet se k již napsanému a vylepšovat to.
- Během psaní se nehledí na pravopisné chyby, je možné je opravit později.
- Každý píše svým běžným tempem, nejde o závody.
- Text každému zůstane, nebude ho muset nikomu ukazovat (pokud sám nebude chtít).“¹⁰

---

⁹ DUBEC, Michal. *Zásobník metod používaných v OSV*. Praha: Projekt Odyssea, 2007, 1. vyd.

¹⁰ Tamtéž., s. 39.

3 Film a literatura

V této kapitole si rozebereme spojení filmu a literatury. Čerpali jsme hlavně z díla – Literatura ve filmu¹¹. V podkapitolách poté uvedeme poznatky o filmu z hlediska komunikace, vycházeli jsme především z monografie Text a komunikace¹².

Zaměříme se hlavně na film v literární výchově. Myslíme si, že film se v minulých letech využíval spíše k zabavení žáků, než aby mělo jeho zařazení do vyučování smysl. Učitelé museli napřed „vyšetřit čas“, aby se mohl vůbec film pustit. Většinou šlo o dokumenty (ve výuce dějepisu, občanské výchovy atd.), v literární výchově se dokumenty věnovaly autorům, představily jejich život a dílo. Školy se raději uchýlovaly k „výletům“ do kin, divadel apod. Vystoupení bohužel častokrát neměla s vyučováním nic společného.

V dnešní době, po změně osnov na RVP, se všichni snaží vymyslet, jak nejefektivněji změnit způsob učení, proto se setkáváme se spojením literatury a filmu ve větší míře. Učitel nesmí pouze pustit film a dál se žákům nevěnovat, ale musí vymyslet správnou didaktickou vyučovací hodinu, v níž žáci pracují s filmovými ukázkami. Vyučující propojí to nejlepší z obou odvětví.

3.1 Spojení filmu s literaturou

Film je úzce spjat s literaturou, ve většině případů z ní vychází – literární díla jsou zfilmována z různých úhlů pohledu. Můžeme konstatovat, že na počátku bylo divadlo. V moderní době si lidé chtěli dojem z díla uchovávat a přehrávat si ho, kdy sami uznají za vhodné. Díky tomu všemu vznikl film (divadlo se samozřejmě vyvíjelo i nadále samostatně).

Některá knižní díla se objevují v různých filmových zpracováních. Většinou se tomu děje v okamžiku, kdy filmaři chtějí využít modernější techniku. Ne vždy se ovšem zaručeně jedná o kvalitní adaptaci. „Zbytečné a umělecky nicotné produkty nevznikají proto, že předlohu nelze zvládnout v celém dějovém rozsahu, že je problematičtější nalézt ekvivalent pro některé stylové postupy a komponenty (metaforický jazyk vypravěče,

---

¹¹ MRAVCOVÁ, Marie. *Literatura ve filmu*. Praha: Melantrich, 1990, 1. vyd.

¹² MACUROVÁ, Alena, MAREŠ, Petr. *Text a komunikace: Jazyk v literárním díle a ve filmu*. Praha: Karolinum, 1993, 1. vyd.

autorské komentáře, průhledy do hrdinova myšlení, úplné svázání vzpomínky s přítomným okamžikem apod.), ale proto, že realizátoři podcenili fázi interpretační, neujasnili si vlastní názor na danou předlohu, to, co jejím prostřednictvím chtějí vypovídat k dnešku; nehledali v ní plně filmovou inspiraci, nedomýšleli samostatně některé motivy či situace...“¹³ Interpretace díla je základem literární výchovy. Aby diváci mohli pochopit film jako celek, musí jeho tvůrci sami chápat knižní dílo jako celek a musí vědět, co z něj chtějí použít a co naopak ne.

Hlavním účelem filmu je vyprávět příběh, což je nejdůležitějším spojením s literaturou. „Četné a trvajících kontrakty fabulovaného filmu s literaturou způsobila, umožnila a podporuje zejména jedna jejich společná vložka – vložka vyprávět příběh. ... Vyprávět příběh pak neznamena nic více a nic méně než zajímat se o soudy lidí, o lidské charaktery a mezilidské vztahy, o dramatické zauzlení lidských situací – ať už v časoprostoru reálném či fantastickém, současném či historickém.“¹⁴

Mravcová uvádí, že mezi literaturou a filmem jsou vzájemné vztahy, které jsou zkoumány také v rámci sémiotiky (věda o znakových systémech). Film a literatura vytváří celek současné kultury, v níž probíhají různé intersémiotické procesy. „Z hlediska sémiologie představuje film smíšený komunikát (podobně jako divadlo je kombinací systému verbálního a nonverbálního).“¹⁵

Můžeme tedy nazvat filmový přepis literární předlohy jako intersémiologický překlad. Nejedná se o překlad slovo od slova, ale spíše smysl od smyslu. Dle Mravcové překlad spočívá: „1) ve výběru adekvátních znaků; 2) v jejich tvořivé kombinaci (strukturaci).“¹⁶ Jde o přenos významů z komunikátu, kde hlavním rysem je slovo, do komunikátu, jehož základem je filmový obraz ukazující smyslově konkrétní realitu. Mluvíme-li o sémiologickém překladu, nejsnáze se překládají kulturní významy a hodnoty, zvláště pak v mýtech. Do nich můžeme zařadit příběh o Julii a Romeovi nebo o dobrodružství Dona Quijota, o Davidovi a Goliášovi či o síle lásky vystavené nepřízní osudu aj.

---

¹³ MRAVCOVÁ, Marie. *Literatura ve filmu*. Praha: Melantrich, 1990, 1. vyd., s. 8.

¹⁴ Tamtéž, s. 9.

¹⁵ Tamtéž, s. 10.

¹⁶ Tamtéž, s. 10.

Spřízníme-li film s literaturou pomocí příběhu, naznačíme tím nezbytnou strukturní platformu. Film propojující organicky elementy několika umění (nejen divadlo, ale i malířství, hudbu) v sobě zahrnuje též elementy literární: „1) fabulační osnovy (událost v čase), formy vyprávění (vedení paralelních linií, retrospektivy, chronologii a její porušování, zavedení subjektivního hlediska aj.); 2) reálné slovní soustavy: dialog, monolog, komentář; a konečně 3) metaforická či symbolická uspořádání.“¹⁷ Film by měl ukazovat určité dění v celku jako takovém, nesmí se omezit pouze na jedinou, z celku vybranou a znehybněnou situaci.

O příbuznosti filmu s literaturou rozhoduje především předvádění zvláštních fází nějakého dění v rámci zobrazeného světa, jež by se dalo zachytit taktéž slovy. Ve filmu se vypráví o ději, o činnosti světa, o pocitech, ale místo slov využívá řadu „obrazů“.

„Počáteční fázi kontaktů filmu s literaturou bychom mohli charakterizovat jako infantilní a současně bezostyšné kořistění redukováných fabulačních schémat ze známých a čtenářsky ověřených předloh. Objevily se však ještě před první světovou válkou i snahy zušlechťující.... Umělecký film pěstovala prostřednictvím literatury ‚Filmová společnost autorů a spisovatel‘ u tehdejší francouzské nejvlivnější firmy Pathé. Zvláště režisér Capellani dal ostatním příklad nákladnými a na svou dobu mimořádně rozsáhlými přepisy z Victora Huga (pětihodinoví *Bídníci*, *Devadesát tři*), Emila Zoly (*Germinal*), Eugéna de Suea (*Tajnosti pařížské*), Honoré de Balzaka a jiných.“¹⁸ Kdybychom se zaměřili více na počátky spojení filmu s literaturou, zjistili bychom, že většina literárních děl má různá filmová zpracování, právě z důvodu jejich kvality se objevují další a další adaptace. Vždy se realizátoři snaží na děj podívat z jiného úhlu než jejich předchůdci.

3.2 Filmová tvorba

V této kapitole se podíváme na základní znalosti o filmu, které potřebujeme pro naši práci. Nejenom, že musíme žákům vysvětlovat složitosti díla a poté filmu (jako například v knižní předloze najdeme několik stránek, které popisují okolí děje, ve filmu se nachází pouze pár záběrů na krajinu), ale také bychom je měli naučit, jak porozumět filmu jako takovému.

---

¹⁷ MRAVCOVÁ, M., s. 11.

¹⁸ Tamtéž, s. 13.

Film má také děj jako kterákoli kniha, rozdíl spočívá v tom, že film je hraný. V počátcích filmu (tj. konec 19. století, bratři Lumièreové – Auguste a Louis v květnu 1895 uvedli projekci filmu do češtiny přeloženého jako *Odchod dělníků z továrny*¹⁹) se ještě nejednalo o jednolitý děj, ale o krátké záběry. První filmy byly němé, jelikož ještě tvůrci neuměli přidat zvuk (známé jsou krátké filmy tzv. grotesky s Charliem Chaplinem, např. *Kid*²⁰). Jeden z tehdejších němých filmů (a také hororů) byl *Upír Nosferatu*²¹, natočený roku 1922 režisérem F. W. Murnauem.

Je potřeba se zaměřit především na komunikaci. Ať už v knize nebo ve filmu, vždy se jedná o mezilidskou komunikaci (pokud není kniha o zvířatech, apod.), jež spojuje více znakových kódů do jedné složky, kterou poté divák (čtenář) musí rozluštit, aby ji pochopil. Toto sdělení, tato komunikace, může být buď mluvená, doprovázená mimikou, gestikulací apod., nebo psaná, doplněná interpunkcí, která znázorňuje pocity mluvčího, grafy, ilustracemi, fotografiemi. Rozlišujeme tedy knihy psané pouze písmem, nebo kresbami – komiks atd., výjimkou je mluvené slovo. Rozdělíme-li si mluvenou a psanou komunikaci, mluvíme buď o knize (mapy, komiks, encyklopedie...) nebo o filmu, divadle, televizním pořadu, mluveném slově.

3.3 Znaky filmu

Na tomto místě je vhodné popsat si alespoň základní znaky filmu. Dobře poslouží odborná literatura věnující se tématu. „Podle evidentních rozdílů ve znakové povaze jeho složek se zde nabízí rozlišení čtveřice, resp. pěti základních kódů vytvářejících jednotlivé vrstvy (roviny) filmového sdělení: jde o pohyblivé obrazy (moving pictures), hudbu, reálné i ireálné zvuky (hluky, ruchy), verbální jazyk ve zvukové (mluvené) formě a verbální jazyk ve formě psané (nápisy), tato klasifikace má v odborné literatuře o filmu již tradiční místo...“²² Tuto citaci je nutno ještě doplnit:

„(1) Každý ze základních kódů se vnitřně diferencuje, takže na něj lze pohlížet jako na ‚kód kódů‘, na systém složený z rozličných dílčích kódů.

¹⁹ *Odchod dělníků z továrny* [La Sortie de l'Usine Lumière à Lyon] [film]. Režie Louis LUMIÈRE. Francie, 1895.

²⁰ *Kid* [The Kid] [film]. Režie Charles CHAPLIN. USA, 1921.

²¹ *Upír Nosferatu* [Nosferatu, eine Symphonie des Grauens] [film]. Režie Friedrich W. MURNAU. Německo, 1922.

²² MACUROVÁ, Alena, MAREŠ, Petr. *Text a komunikace: Jazyk v literárním díle a ve filmu*. Praha: Karolinum, 1993, 1. vyd., s. 65-66.

(2) Film do sebe v ikonickém představení zahrnuje nejrůznější vizuálně a auditivně vnímané kódy vystupující v reálné mezilidské komunikaci.

(3) Kód může být vymezován rovněž bez podmínky zřetelné, ustálené a specifické stránky výrazové: jako kód pak vystupuje jakýkoli systém generující pro vnímatele určitý význam, přinášející mu určitou informaci.²³

Pokusíme se citovanou informaci shrnout. Pokud se díváme na film, působí na nás různými způsoby, podle našich smyslů. Jakmile se ve filmu objeví nápisy, čteme je očima, také se může stát, že je film s titulky, což znamená, že mnoho lidí se musí vypořádat jak se čtením, tak s vnímáním filmu. Když titulky ve filmu nejsou, můžeme narazit na jazykovou bariéru a diváci si pak neodnesou z filmu správný zážitek. Dále se nám objevují zvukové vjemy, které bychom v knize měli popsané mnohem složitěji. Ve filmu zvuk vnímáme lépe, než pokud bychom ho měli číst. Častokrát v knize najdeme obraty jako např.: dveře zavrzaly, otec zaklepal, kukačky zakukaly apod. Ve filmu se toho může objevit více jenom během jedné stopáže.

3.3.1 Verbální jazyk

Jak je uvedeno výše v citaci, verbální jazyk se rozlišuje na psanou a mluvenou formu, my si teď pokusíme vysvětlit, co to vlastně je a co od něj očekávat.

„Verbální jazyk zaujímá pozici podstatné, i když nikoli specifické, konstitutivní složky filmu. Přítomnost nebo nepřítomnost jazyka nepatří mezi faktory rozhodující o tom, zda lze nějaký útvar označit za film.... Přitom je ovšem nesporné, že už v rané vývojové fázi jazyk zaujal ve struktuře filmu závažné místo a plnil v něm důležité funkce. Míra a způsoby užívání jazyka se rozličně proměňují, trvalou platnost má ale fakt, že absence jazyka je silně příznaková a možno říci sama o sobě významotvorná. Jazyk pak vystupuje v negativní podobě, smysl filmu se utváří ve spojitosti s tím, že v něm jazyk ‚chybí‘.“²⁴

Jak jsme již uvedli, film byl nejdříve němý, ale to neznamená, že tam auditivní složka nebyla uplatněna. „Na vytváření této složky se zde podílejí dva faktory: (1) Némý film si vypracoval systém náznaků sugerujících v obraze auditivní prožitek – byl kladen důraz na záběry zdrojů zvuku (lidí pohybujících rty, hudebních nástrojů, zvučících

---

²³ MACUROVÁ, A., MAREŠ, P., s. 66.

²⁴ Tamtéž, s. 66-67.

předmětů, jako jsou např. zvony) a na záběry lidských reakcí na tyto zvuky. (2) Na představení se velmi často ‚živě‘ podílel auditivní element: promítání bylo doprovázeno hudbou (k některým filmům byla hudba i speciálně komponována), byly napodobovány reálné zvuky a děj býval (především v prvních letech, ale v některých zemích až do konce němé éry) improvizovaně komentován a vysvětlován mluvčím stojícím pod plátnem.“²⁵

Je dokázané, že pokud ve filmu nebylo přítomno mluvené slovo, lidem ta skutečnost nevadila, protože buď bylo vše komentované, doprovázené hudbou, nebo si zvuky lidé museli domyslet, ale ve filmu byly nějakým způsobem znázorněny (stejnou situaci máme v knize, kdy zvuk je popisován slovy, ale také jej neslyšíte, ve filmu se ukazují záběry, kde např. paní domu drží zvonek a hýbe s ním ze strany na stranu – víme, jak zvuk zvonku zní a představíme si ho). V nejstarších filmech se objevují jednoduché titulky – faktové²⁶, které podávají zhuštěnou, elementární informaci o faktech, prostě se snaží pojmenovat to, co je poté představeno pohyblivým obrazem. Dále se dají rozdělit na titulky událostní, které podávají informace o určitém dění, poukazují na vztahy mezi jeho částmi. Poté titulky časového a prostorového určení, zařazení do času a prostoru, tak aby divák věděl, kde se právě nachází, titulky představovací, identifikace daných postav, titulky vysvětlující – doplňující informace. „Titulky encyklopedické obsahují výklady, které přesahují sféru údajů majících přímý vztah k vyprávěnému příběhu a slouží k obecnému poučení vnímatele. ... Titulky charakterizační a subjektivizující informují o vlastnostech, vnitřních prožitcích, trvalém i okamžitém psychickém stavu postav. Podávají přímé i nepřímé charakteristiky, zmiňující se o pocitech a reflexích postav, o jejich záměrech a motivaci jejich činů. ... Titulky hodnotící vyslovují přímé nebo nepřímé hodnocení postav a jejich činů. ... Titulky instrukční explicitně formulují návod, jak má být celek filmu nebo některý jeho úsek chápán. Pro svou nápadnou přímočarost jsou instrukční titulky poměrně řídké. ... Titulky zobecňující připojují k zobrazenému dění tvrzení obecného rázu; zvláště oblíbené byly citáty a obměny sentencí žijících v běžném povědomí. Jednotlivé se zde poměřuje obecným; navíc je často přítomen prvek ironie. ... Titulky náladotvorné se snaží verbálně postihnout atmosféru scény a vyvolat u vnímatele odpovídající emocionální postoj.“²⁷

---

²⁵ MACUROVÁ, A., MAREŠ, P., s. 67.

²⁶ Tamtéž, s. 90-91.

²⁷ Tamtéž, s. 90-91.

Jazyk ve filmu se, stejně jako v knize, přizpůsobuje ději, tudíž pokud se díváme na film, který vypráví děj odehrávající se v době renesance (např. *Romeo a Julie*), objevují se v něm dnes již archaické výrazy. Film se postupně vyvíjel a s ním i používaný verbální jazyk. Proto se někdy stane, že ve filmové adaptaci použijí slova, která jsou současná a ne z doby, kterou adaptace představuje.

V díle *Text a komunikace* se na toto téma dočteme: „Přítomnost jazyka ve filmu je v této perspektivě odůvodněna už tím, že jazyk je součástí reality lidského bytí. Verbální komunikace, fundamentální atribut člověka coby sociální bytosti, vystupuje jako organická složka modelovaného lidského chování a film směřuje k tomu, aby ji zachytil v její rozmanitosti a mnohotvárnosti, jakoby zcela přirozeně a bezprostředně, bez zatížení příznakem konstruovanosti a stylizovanosti, který bývá vlastní např. verbálním projevům na divadle. Vývoj užívání jazyka (od němého ke zvukovému filmu) se pak jeví jako přímočarý proces zdokonalování modelační schopnosti filmu (obdobně jako např. rozšíření barevného filmu nabývá platnosti kýženého aktu přiblížení k vizuálním kvalitám reality).“²⁸ Můžeme tudíž říct, že i díky filmu se nám do budoucna uchová verbální komunikace dané doby. Např. filmy z 20. let jsou jiné než současné. Uchovává se taktéž móda, účesy apod.

3.3.2 Všeobecná komunikace ve filmové tvorbě

Celá filmová tvorba stojí na komunikaci. Jak jsme již uvedli, nemusí jít jen o verbální část, ale i neverbální. I to je komunikace. Komunikace se dělí na dvě části – primární komunikace vzniká hlavně mezi tvůrcem díla a divákem (vnímatelem). Sekundární komunikace poté vzniká mezi filmovými postavami (subjekty představenými ve filmu). Divák, tedy vnímatel filmu, si po skončení děje utváří svůj názor na tvůrce i na postavy. Někteří tvůrci (režiséři, scénáristé i autoři adaptovaných děl) mají svůj osobitý styl, který se dá z děl poznat.

Komunikace je pro vnímatele nejdůležitější, protože: „Film ve svém celku se obrací k vnímání. Některé složky filmového sdělení jsou na vnímatele zaměřeny bezprostředně (nejsou součástí fiktivního světa vybudovaného ve filmu), jiné ho oslovují nepřímou – vnímatel je jakoby v pozici svědka, který sleduje komunikaci jiných; ovšem to, co si postavy jedna druhé (a taky samy sobě) sdělují, sdělují zároveň i vnímání a pro

---

²⁸ MACUROVÁ, A., MAREŠ, P., s. 70.

vnímatele. Sekundární komunikace je přitom zcela podřízena komunikaci primární. ... Způsob, jakým jsou jednotlivé významy v rámci primární i sekundární komunikace pro vnímatele strukturovány a ‚dózovány‘, můžeme označit jako komunikační strategii.“²⁹

3.3.3 Vizuální složka filmu

Film je hlavně „pastvou pro oči“, jak zní známé přísloví. Není to jenom zvukový záznam, ale jsou to hlavně pohyblivé obrazy, které ústí v děj, ze kterého má mít divák příjemný zážitek. Zvuk je doprovázen obrazem, je spojen s promluvou postav.

„Promluva může být obrazově doprovázena (1) záběrem ukazujícím mluvčího a případně i další subjekty, (2) záběrem, jenž ukazuje příjemce promluvy, nikoli však mluvčího, (3) záběrem představujícím osoby (předměty) jsoucí tématem promluvy, ... (4) záběrem libovolného dalšího objektu v daném prostoru, ... (5) záběrem zcela jiného prostoru, nepřilehlého k místu promluvy.“³⁰ Dříve to byl jen pohyblivý obraz, jak jsme si již uvedli, v současném moderním světě je vše propojeno. V nejmodernějších zařízeních se snaží o propojení všech smyslů diváka – nejen zrak a sluch, ale také čich a hmat.

---

²⁹ MACUROVÁ, A., MAREŠ, P., s. 74.

³⁰ Tamtéž, s. 135-136.

4 Praktická část

V této kapitole se věnujeme metodikám vyučovacích hodin. Probereme části z vyučovacích hodin, kde by mohl nastat problém nejen pro učitele, ale i pro žáky. Napíšeme, proč jsme se rozhodli právě pro dané úkoly, čeho bychom se měli vyvarovat, a naopak co doporučujeme. Při přípravě hodin jsme využívali znalosti z hodin literatury na ZŠ v Dobřanech. Ale každá třída reaguje jinak, s čímž bychom měli počítat a podle toho hodinu vždy přizpůsobit.

Vybrali jsme 7 vyučovacích hodin (dvouhodinových bloků), tudíž 7 metodik. V 8. ročníku jsme se rozhodli pro *Divou Báru*³¹ od Boženy Němcové, *Lassie se vrací*³² od Erica Knighta (a její adaptaci³³ od Rosemary Wellsové s ilustracemi Susan Jeffersové), v druhém pololetí pro *Lakomce*³⁴ od Moliéra a pro *Romea a Julii*³⁵ od Williama Shakespeara.

V 9. ročníku jsou to tato díla: *Vyšetřování ztráty třídní knihy*³⁶ od Ladislava Smoljaka, *Eragon*³⁷ od Christophera Paoliniho a vybrané balady z *Kytice*³⁸ od Karla Jaromíra Erbena.

Při výběru ukázek jsme se snažili nejen o estetický dojem, ale také o jejich návaznost na různá cvičení v rámci vyučování. Ukázky jsme systematicky řadili za sebou tak, aby příběh byl smysluplný. Pracovní listy se nachází v přílohách. U většiny metodik poukážeme na dané pracovní listy. Taktéž uvedeme komentáře k většině úkolů zadaných v hodinách. Metodiky a pracovní listy spolu úzce souvisí. Pro žáky je přínosné, když pracovní listy vybereme, opravíme a zkontrolujeme a poté řekneme žákům, ať si je vloží do sešitu, aby se z nich mohli následně učit.

---

³¹ NĚMCOVÁ, Božena. *Divá Bára a jiné prózy*. Praha: Československý spisovatel, 1983, 1. vyd., 269 s.

³² KNIGHT, Eric. *Lassie se vrací*. Praha: Olympia, 1982, 1. vyd., 143 s.

³³ WELLSOVÁ, Rosemary. *Lassie se vrací*. Praha: Egmont, 1996, 1. vyd., nestr.

³⁴ MOLIÈRE. *Lakomec*. Praha: Orbis, 1959, 1. vyd., 91 s.

³⁵ SHAKESPEARE, William. *Romeo a Julie*. Praha: Evropský literární klub, 2006, 1. vyd., 125 s.

³⁶ SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk. *Vyšetřování ztráty třídní knihy: činohra*. Praha: Paseka, 1992, 125 s.

³⁷ PAOLINI, Christopher. *Eragon*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004, 1. vyd., 487 s.

³⁸ ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 3. vydání, 91 s.

4.1 Metodika vyučovací hodiny – Divá Bára

Dílo Divá Bára jsme vybrali záměrně, jelikož Božena Němcová patří k nejvíce probíraným autorům, nicméně často není mezi žáky oblíbená. Dílo jsme zvolili s ohledem na to, že by mohlo zaujmout tím, jak je hrdinka tvrdohlavá a stojí si za svým názorem. V díle se též nachází náznak hororových prvků, ale zároveň je dílo i vtipné. K metodice jsme připravili taktéž pracovní list nacházející se v přílohách. Pro ukázky z filmu jsme zvolili adaptaci z roku 1949³⁹.

Název hodiny	Božena Němcová – Divá Bára – 8. ročník
Cíl hodiny	Žáci se seznámí se starší mluvou, s venkovským prostředím, budou porovnávat popis osoby z textu s osobou z filmu. Použijí své názory a své nápady o závěru příběhu.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k určení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních zkušeností. Porozumění filmovým ukázkám, metoda tvořivého myšlení.
Pomůcky	Pracovní list, sešit, interaktivní tabule.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 5 minut</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zapíše na tabuli jméno Božena Němcová a vyzve žáky, aby si vzpomněli na její díla, ta pak napíše na tabuli. – cca 3 min • Učitel dopíše dílo Divá Bára, pokud ho žáci předtím sami nesdělili. Žáci si napíší do sešitu pod datum autorku a její díla. – cca 2 min 2. <u>Práce s textem – 21 minuty</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel rozdá žákům pracovní list. Učitel žákům vysvětlí první úkol, seznámí je s metodou INSERT. Žáci začnou pracovat. – cca 10 min • Učitel se žáky zkontroluje danou práci, proberou odpovědi, učitel vysvětlí nejasnosti. – 5 min • Žáci začnou pracovat na druhém úkolu. Přečtou ukázky a pokusí se o kresbu, kdy je ovšem nutné se přizpůsobit dané třídě. Učitel ukáže fotografie z filmu nebo pustí ukázky, aby mohla být porovnána postava z knihy a filmu. Následně žáci dostanou čas na napsání srovnání, v čem se postavy odlišovaly nebo byly shodné. Vybraní žáci přečtou svoje srovnání. - cca 6 min

³⁹ *Divá Bára* [film]. Režie Vladimír Čech. Československo, 1949.

	<p>3. <u>Filmové ukázky a práce s textem – 15 minut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí ukázkou z filmu – Bářina nebojácnost – ukázka Bány s koňmi – cca 3 min • Žáci mají popsat svůj strach, čeho se bojí. – Řízená diskuse. – cca 4 min • Učitel zadá žákům další úkol z pracovního listu. Přepíše vyznačená slova, která jsou již v dnešní době zastaralá, do současné češtiny. Učitel může žákům pomoci, kdyby si nebyli jistí. – cca 8 min <p>4. <u>Shrnutí první části příběhu před zvoněním – cca 4 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zadá žákům pětílístek, aby popsali Báru. Zkontroluje jim výslednou práci, nebo sám napíše na tabuli svůj pětílístek. – cca 4 min <p>5. <u>Pokračování práce s filmovými ukázkami a textem – 37 minut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve žáky k přečtení dialogu Bány a Elšky. Poté se učitel žáků zeptá, jaký vztah je mezi Bárou a Elškou. Přišlo žákům na rozhovoru něco zvláštního? Žáci by měli odpovědět, že je neobvyklé, když kamarádka kamarádce vyká. Učitel se proto začne vyptávat – proč Bára Elšce vyká, jak to tehdy bylo, kdo mohl tykat a kdo musel vykat a komu, znáte pojem onikání, co si o tom myslíte vy? - cca 5 min • Poté další ukázka – Bára vystraší pana správce a její potrestání. – cca 11 min • Učitel zadá žákům další úkol z pracovního listu – domyslete vlastní závěr povídky. – cca 10 min • Učitel poté vyzve několik žáků k přečtení. - cca 4 min. • Po přečtení učitel pustí žákům konec příběhu. – cca 7 min <p>6. <u>Shrnutí příběhu a diskuse – 8 minuty</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci dodělají poslední cvičení v pracovním listě. Seřadí krátké ukázky z knihy tak, aby dával příběh smysl. - cca 3 min • Žáci mají za úkol říct zkráceně, co se jim nejvíc na příběhu líbilo (nebo kdo) a naopak. - cca 5 min

Celé vyučování jsme připravili tak, aby vyhovovalo naší skupině žáků. V této práci využíváme nejen fiktivní skupinu žáků, ale současně se opíráme o zkušenosti, které jsme nasbírali na pedagogické praxi. Hodinu jsme se snažili udělat systematickou a srozumitelnou, zároveň stejným dílem zahrnout knihu i filmovou adaptaci.

Pracovní list si po hodině vybereme a zkontrolujeme je všechny, pokud některé úkoly budou dobře zpracované, můžeme je ohodnotit známkou. Naopak ale nedoporučujeme z důvodu možné demotivace.

V prvním úkolu žáci používají metodu INSERT. Pokud žáci netuší, o jakou metodu se jedná, učitel jim ji musí vysvětlit. Jde o metodu, při které si žáci v textu vyznačí, co již předtím znali, co je pro ně nové, čemu nerozumí a co by se ještě chtěli dozvědět. Připravili jsme pro ně tabulku, kam si slova mohou zapsat.

U druhého úkolu v pracovním listě záleží jen na učiteli, jak ho pojme. Zda nechá žáky jenom popisovat a srovnávat dané postavy nebo dá žákům možnost je nakreslit. Učitel musí zvážit, jak má nadané žáky na výtvarnou výchovu.

Diskuse doporučujeme pouze tehdy, jestli učitel zná žáky a ví, jak přibližně reagují. Řízená diskuse i volná diskuse je pro žáky velice přínosná, ale musíme si dát pozor, aby nám žáci nenarušili hodinu. Pokud se tak stane, musí učitel rychle reagovat a improvizovat.

Při metodě pětílístku by měl učitel mít připravené alespoň dva příklady daného tématu. Žáci by měli vědět, co se po nich žádá. Také záleží, jestli se žáci již s metodou pětílístku setkali. Náš pětílístek na Báru by mohl vypadat takto:

Bára
tvrdohlavá, odvážná
plave, stará se, děsí
Přátelství je nade vše.
dobro

V této hodině je důležité pro žáky pochopit dobu, ve které Bára žije, proto jsme zařadili do pracovního listu i rozhovor Báry s Elškou, jakým způsobem Bára s Elškou mluví, jaké má postavení Bára a jaké Elška. Elška jede studovat, Báře musí stačit to, co se naučila doma. Ale zároveň je důležité, aby žáci vyjádřili svůj názor, jaké pocity mají, jaký by byl rozdíl, kdyby byly přítelkyněmi dnes. Důležitá je také etiketa, dříve bylo dané, kdo má jaké postavení. Podle toho se k němu ostatní chovali, v dnešní době se stírají rozdíly, ale určité zásady slušnosti by žáci měli znát.

Z hodiny by si měli žáci odnést nejen poznatek, že dílo je žánrově povídkou, kdo je Božena Němcová, ale také příjemný zážitek z ukázek z filmu. Měli by umět stručně popsat děj a charakteristiku hlavních postav a doby, ve které postavy žily.

4.2 Metodika vyučovací hodiny – Lassie se vrací

Toto dílo se na většině ZŠ neučí. My jsme ho zařadili z důvodu množství emocí, které by dílo u žáků mohlo vyvolat. Žáci se jeho pomocí naučí vyjadřovat své pocity. Zároveň je správným příkladem pro identifikaci rysů povídky. Při přípravě hodiny jsme pracovali nejen s původní povídkou od Erica Knighta Lassie se vrací, ale také s její adaptací přizpůsobené dětem mladšího školního věku. Z této knihy jsme využili obrázky. Při výběru filmu jsme narazili na problém, chtěli jsme sehnat starší film z roku 1943, kde hraje Elizabeth Taylor⁴⁰, ale bohužel jsme ho nezískali. Film Lassie⁴¹, pro který jsme se rozhodli, je dobře zpracovaný a pro naše potřeby ideální.

Název hodiny	Eric Knight - Lassie se vrací
Cíl hodiny	Žáci se seznámí s proslulou povídkou. Naučí se shrnout své pocity z příběhu do jedné věty. Seznámí se s metodou volného psaní. Žáci vyjádří své názory a naučí se je obhajovat.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k učení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních zkušeností. Porozumění filmovým ukázkám, metoda tvořivého myšlení.
Pomůcky	Pracovní list, sešit, interaktivní tabule.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 3 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel žáky vyzve, aby mu popsali znaky povídky. Poté je seznámí s dílem, které budou probírat. Žáci si dílo zapíší do sešitu. Vyučující rozdá všem žákům pracovní listy, i když budou na některých pracovat ve dvojicích. – cca 2-3 min 2. <u>Práce s pracovním listem – 18 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Vyučující zadá žákům do dvojic první úkol – seřadit nastříhané obrázky, aby správně navazovaly na sebe. - cca 5 min • Učitel zkontroluje se žáky první úkol – seřazení obrázků podle příběhu. Žáci se pokusí dle obrázků

⁴⁰ Lassie se vrací [Lassie Come Home] [film]. Režie Fred M. WILCOX. USA, 1943.

⁴¹ Lassie [Lassie] [film]. Režie Charles STURRIDGE. USA, 2005.

	<p>vyprávět příběh. Učitel na tabuli napíše základní slova, která se musí objevit ve vypravování příběhu, žáci budou pracovat ve dvojicích. Příběh napíší do pracovního listu. – cca 6 min</p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve několik dvojic, aby přečetly svůj příběh, dohlíží, aby žáci v příběhu měli všechna zadaná slova. – cca 4 min • Učitel jim sdělí stručný obsah příběhu. – cca 3 min <p>3. <u>Práce s filmovými ukázkami a textem – cca 21 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí první filmovou ukázkou – Lassie a liška. – cca 1 min • Učitel zadá žákům, aby ve dvojicích vypracovali druhý úkol v pracovním listě – co si Lassie a liška řekly. – cca 3 min • Vyučující vyzve několik žáků, aby přečetli vypracovaný úkol nahlas. – cca 3 -4 min • Žáci budou pokračovat v dalším úkolu – ukáзка vztahu mezi Joeem a Lassie a poté zjištění, že Lassie je prodaná. Učitel vybere žáky, aby přečetli nahlas a s důrazem, žáci se budou střídát ve čtení. Učitel dbá na výrazné čtení. – cca 6 min • Učitel žáky rozdělí na dvě skupiny, jedna skupina bude obhajovat prodej Lassie, druhá skupina si připraví argumenty proti prodeji. Obě skupiny by měli najít řešení, jak by to šlo udělat jinak. – cca 6 - 8 min <p>4. <u>Shrnutí první části příběhu před zvoněním – cca 3 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel se žáků zeptá, co pro ně znamená zvířecí přítel. Zdali je to jako člen rodiny, nebo by se ho dokázali klidně vzdát. – cca 3 min <p>5. <u>Pokračování práce s filmovými ukázkami a textem – 27 minut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí žákům filmovou ukázkou – jak Lassie uteče z nového domova, jak jí musí Joe říct, že už jí nechtějí. Část, ve které Joe mluví na Lassie, necháme beze zvuku. – cca 3 min • Učitel řekne žákům, aby vypracovali další úkol – jaký pocit měli z té ukázky, když neslyšeli zvuk a co Joe řekl Lassie. – cca 4 min • Učitel poté pustí tu samou část, tentokrát se zvukem. Pak se zeptá žáků, jestli poznali, co jí Joe řekl. – cca 4 min • Učitel se žáky přečtou další ukázkou z knihy – Joe se dozví, že Lassie odvezli do Skotska. – cca 2 min • Učitel rozdá namnoženou mapu, ve které je vyznačena vzdálenost, mezi původním domovem a místem ve Skotsku. – cca 1 min • Učitel pustí ukázkou, jak Hynes uhodí Lassie a ona uteče. Poté se zeptá žáků, jaký názor mají na
--	--

	<p>fyzické tresty – nejen u psů, ale i u lidí. Jak oni řeší, když je pes neposlouchá. – cca 5 min</p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vypráví, jak Lassie putuje, až jednou narazí na společnost – pustí jim ukázkou – cca 5 min <p>6. <u>Metoda volného psaní – cca 8 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci vypracují poslední úkol z pracovního listu – metodu volného psaní. Mají psát, co všechno Lassie mohla cestou vidět a zažít. – cca 6 min • Učitel žákům poví, že si jejich díla přečte, opraví a poté jim práce vrátí. Zeptá se žáků, zdali někdo chce část přečíst nahlas. – cca 2 min <p>7. <u>Práce s filmovými ukázkami a shrnutí příběhu – 10 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí žákům ukázkou, Lassie se vrací. – cca 4 min • Poté pustí poslední ukázkou z filmu – co se stane s Lassie. – cca 4 min • Učitel vyzve žáky, aby jednou větou shrnuli své pocity z příběhu a napsali si ji do sešitu. – cca 2 min

Hodinu učitel převážně začíná opakováním. Žáci již povídky probírali v nižších ročnících. Záleží také, jestli učitel toto dílo zařadí jako první učivo z povídek, nebo až v průběhu vyučování. Dle toho se žáky probere základní znaky povídek. Učitel může zadat na konci hodiny také domácí úlohu – vypište znaky povídky (z ukázek, které jste viděli, slyšeli či četli).

První úkol – seřadit nastříhané obrázky z příběhu, bychom také mohli ještě doplnit o text z příběhu nebo bychom mohli místo obrázků využít vět. Žáci pracují ve dvojicích, musí se umět mezi sebou dohodnout na správném výsledku. Po zkontrolování učitel vyzve několik dvojic, aby vypravovaly příběh dle daných obrázků. Pro lepší spolupráci bychom místo samostatné práce – psaní do pracovního listu, mohli zapojit všechny žáky. Tedy aby postupně vypravovali příběh za sebou po lavicích. Teprve poté by si příběh zapsali do pracovního listu. Pokud by učitel chtěl jen práci ve dvojicích, bylo by efektivní po skončení hodiny pracovní listy vybrat a zkontrolovat všem zadaný úkol. Dle propracovanosti příběhu učitel může ohodnotit dobrou známkou. Naopak bychom nedoporučovali. Ovšem jestli dvojice odevzdá prázdné listy, ohodnotili bychom jim práci v hodině, což znamená nulová práce.

Dialog mezi liškou a Lassie jsme vybrali, aby se žáci zkusili vcítit do zvířat a pokusili se dle toho o rozhovor mezi nimi. Například by žáci mohli napsat, že Lassie lišku pustila kvůli lítosti, nebo chtěla potrestat ostatní psy, kteří ji honili. Dokázat jim, že ona je povahově lepší pes. Nebo naopak byla Lassie jenom hodný a dobrosrdečný pes. Záleží pouze na fantazii žáků, jakou variantu vyberou či vymyslí.

Diskusi o prodání Lassie jsme se rozhodli udělat způsobem, že učitel rozdělí žáky na dvě skupiny. Jedna bude obhajovat nezbytnost prodeje. Druhá naopak, proč by to nikdy neudělala. Nakonec by jim učitel měl pomoci s nalezením jiného řešení, jež by mohlo vyhovovat oběma stranám. Tímto cvičením jsme chtěli dosáhnout toho, aby žáci uměli nejen vyjádřit svůj názor, ale také ho uměli obhájit. Z argumentů by mohlo zaznít například, že Lassie je jen pes, ne lidský člen rodiny nebo naopak, že přece nejde prodat z ničeho nic myslícího tvora, který má také své pocity. Žáci poté reagují, co pro ně znamená zvířecí přítel (nemusí jít jen o psa).

Práce s ukázkou bez zvuku by měla žákům ukázat, že nemusí vědět přesně, co se povídá. Z ukázky budou mít i tak různé pocity, záleží potom jen na tom, jestli zareagují vhodně, jak děj ve filmu vyžaduje. Měli by poznat díky mimice a gestům, co se v ukázce odehrává. Kontrola proběhne až po zhlédnutí totožné ukázky, tentokrát se zvukem.

Po ukázce poslušnosti Lassie, se učitel zeptá žáků, jestli souhlasí s trestáním zvířat při neposlušnosti, jak by situaci řešili či řeší oni. Můžeme sem zařadit i řešení poslušnosti u dětí (lidí). Jedná se o široké téma, při jehož probírání se učitel musí pohybovat opatrně, žáci mohou zareagovat různým způsobem na otázku poslušnosti.

V metodice hodiny jsme také využili metodu volného psaní, jež je zaměřena hlavně na tvůrčí osobnost žáka. Žákům bychom zadali téma a sdělili jim časovou dotaci. Je důležité ji opravdu dodržet.

Texty žáci budou číst s důrazem na emoce (například smutek, radost, hněv aj.), na intonaci. Můžeme s nimi zkusit měnit hlasy, aby chlapec přečetl ženský text a naopak. Pokud mluví starší muž, aby se pokusili promluvit hlubokým tónem.

Na konci hodiny se žáci pokusí shrnout své dojmy z celého příběhu. Důležité je, aby pochopili, že smí využít omezený počet slov. Jde nám o to, aby uměli vybrat správná slova pro své pocity.

4.3 Metodika vyučovací hodiny – Lakomec

Tímto dílem bychom mohli zahájit drama, jelikož jde o základního autora a dílo tohoto žánru. Žáci si při čtení díla uvědomí, že přestože je psané ve středověku, lze ho využít i na dnešní lakomce. Lakomci jsou na světě už od počátku věků. Lze se žáky na toto téma více pracovat, podle náročnosti dané třídy.

Použili jsme překlad od Erika Adolfa Saudka⁴², další možné překlady jsou např. od Vladimíra Mikeše, Svatopluka Kadlece či Jaroslava Vrchlického. Pro filmové ukázky jsme si vybrali zpracování z roku 1980⁴³, kde hlavní roli ztvárnil Louis de Funès. Jde o vynikajícího herce, proto jsme se rozhodli pro toto zpracování

Název hodiny	Molière - Lakomec
Cíl hodiny	Žáci se seznámí se významným dramatem. Naučí se pracovat se scénářem. Vymyslí scénku a i jí zahrají. Naučí se vnímat film i beze zvuku a poté s dabingem.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k učení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních zkušeností. Porozumění filmovým ukázkám, metoda tvořivého myšlení.
Pomůcky	Pracovní list, sešit, interaktivní tabule.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> <u>Zahájení – 5 min</u> <ul style="list-style-type: none"> Učitel poví žákům, aby si napsali do sešitu dílo a jeho autora, poté napíše na tabuli název díla a vyzve žáky, aby napsali do sešitu vše, co je k danému slovu napadne – asociace. – cca 5 min <u>Práce s textem a diskuse – cca 18 min</u> <ul style="list-style-type: none"> Učitel rozdělí žáky do dvojic a rozdá pracovní listy. Poví žákům stručný příběh, zadá vypracovat první úkol. – cca 5 min Několik žáků přečte svůj úkol nahlas. – 3 min Učitel vyzve žáky k dalšímu úkolu – přečíst scénář – scéna s Kleantem a Eliškou. Žáci se snaží o správnou intonaci. – cca 5 min Po přečtení ukázky učitel žákům položí otázky. Jaký vztah podle vás mají sourozenci mezi sebou? Zdá se

⁴² Erik Adolf Saudka (1904-1963) byl český překladatel z angličtiny, francouzštiny a němčiny.

⁴³ *Lakomec* [L'Avare] [film]. Režie Jean GIRAULT, Louis DE FUNÈS. Francie, 1980.

	<p>vám divné, jak spolu hovoří? Jaký máte vztah vy se svým sourozencem? – cca 5 min</p> <p>3. <u>Práce s filmovými ukázkami, sehrání scénky – cca 22 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí ukázkou z filmu – scéna Harpagona s Čiperou, jak ho prohledává kvůli penězům. – cca 5 min • Po ukázce žáci vypracují další úkol – jaká znáte přísloví týkající se peněz a lakomců. – cca 2-3 min • Následuje ukázkou z filmu, jak Harpagon mluví o svatbách a jak reaguje Kleant. – 7 min • Žáci mají za úkol si přečíst ukázkou – jak se Kleant ujal role hostitele při návštěvě Mariany. – cca 4 min • Učitel zadá žákům do skupin úkol – sehrát krátkou scénku – jak by oni reagovali na situaci z předešlé ukázkou. Na začátku druhé hodiny ji sehrají. – cca 4 min <p>4. <u>Druhá vyučovací hodina: práce s filmovými ukázkami, textem – cca 32 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Každá skupina zahraje svou scénku, postupně za sebou. – cca 8 min • Učitel přehraje ukázkou – jak si Kleant chce půjčit peníze od neznámého lichváře. – cca 7 min • Žáci si ve skupinách připraví diskuzi, proč by s půjčkou souhlasili a proč ne. Poté řeknou, k jakému závěru dospěli. – cca 5 min • Předposlední ukázkou učitel pustí beze zvuku. Harpagonovi ukradnou peníze a on začne šílet. Žáci se pokusí o dabing. – cca 6 min • Poslední úkol z pracovního listu zní – napište pětilástek na Harpagona, Kleanta. Učitel se může zeptat, zda žáci znají hlavního herce, případně zda ví, kde ještě herec účinkoval? – cca 4 min <p>5. <u>Práce s filmovými ukázkami a shrnutí – cca 13 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci si přečtou scénář, jak Harpagon soudí Valéra, že mu ukradl peníze. – cca 4 min • Žáci se podívají na poslední ukázkou, jak přichází pan Anselm a Valér mluví o tom, jak je jeho zachráněný syn. – cca 5 min • Učitel poví žákům, aby si do sešitu napsali shrnutí příběhu a napsali si, která postava pro ně byla nejlepší a proč. – cca 4 min

Tímto dílem můžeme zahájit drama, protože se jedná o základního autora a dílo. Žáci si při čtení uvědomí, i přestože je dílo psané ve středověku, lze ho aplikovat i v dnešní době. Lakomci jsou na světě už od počátku věků. Lze se žáky na toto téma více pracovat, podle náročnosti dané třídy.

První úkol v pracovním listě by měl žáky naučit, jak stručně vyjádřit děj v sedmi větách. Žáci zvolí jen důležité informace z textu. Učitel si na konci hodiny vybere všechny pracovní listy a zkontroluje vypracované úkoly. Ve čtení scénáře se žáci budou střídát, učitel dbá na správný přednes, intonaci. Učitel při diskuzi řídí otázky a odpovědi žáků, aby se nedostali mimo dané téma.

Po ukázce dohadování Harpagona a Čipery žáci budou hledat rčení, věnující se penězům a lakomství. Určitě by měli přijít na toto: nechal by si pro korunu koleno vrtat. Dále by mohli přijít, nebo jim učitel pomůže: lakomý jako (strýček) Skrblík, lakomec vždycky strádá a lakomec vždy si najde, proč by odepřel.

Scénku jsme zařadili, aby se žáci pokusili sehrát postavy, které jim učitel zadá. Žáci se vcítí do jiných lidí, pokusí se sehrát scénku i podle sebe.

Žáci se naučí také říci svůj názor, zavedli jsme diskuzi o půjčkách, o lichváři atd. Myslíme si, že je důležité, aby žáci měli povědomí o finanční gramotnosti, utvořili si svůj názor a přednesli řešení.

Žáci si také vyzkouší dabing, což znamená, že budou mít před sebou scénář a jejich úkolem bude ho číst ve chvíli, kdy postava ve filmu mluví. Naším cílem je, aby si žáci uvědomili, že nemohou číst podle sebe (rychlost čtení), ale musí taktéž vnímat film a sledovat herce, aby věděli, kdy mají začít číst, kdy skončit atd.

Na konci hodiny bychom po žácích chtěli, aby vybrali postavu, jež se jim líbila. Zároveň od nich budeme požadovat vysvětlení, proč se pro ni rozhodli. Žáci budou hodnotit postavy po uceleném dojmu z hodiny.

4.4 Metodika vyučovací hodiny – Romeo a Julie

Toto dílo je probíraným učivem na většině škol, poněvadž se jedná o základní světovou tragédii, s níž by se žáci měli během studia na ZŠ setkat. Snažíme se o správnou práci se scénářem, o vnímání doby, ve které se příběh odehrává. Souvisí s mezipředmětovými vztahy – dotkneme se jedním úkolem učiva dějepisu. Taktéž se budeme zabývat otázkou ohledně vdávání v nízkém věku. Očekáváme od žáků různé ohlasy na tuto otázku. Pro potřeby filmové ukázky jsme vybrali adaptaci z roku 1968⁴⁴.

---

⁴⁴ *Romeo a Julie* [Romeo and Juliet] [film]. Režie Franco ZEFFIRELLI. Velká Británie, Itálie, 1968.

Název hodiny	W. Shakespeare – Romeo a Julie
Cíl hodiny	Žáci se seznámí s neznámým tragickým příběhem o lásce. Naučí se pracovat s překlady a s dabingem. Použijí své názory a své nápady o závěru příběhu.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k určení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému, hodnocení a sebehodnocení.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních zkušeností, řízené psaní poznámek. Porozumění filmovým ukázkám, dabing, metoda tvořivého myšlení.
Pomůcky	Pracovní list, sešit, interaktivní tabule.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 3 minuty</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zapíše na tabuli jméno W. Shakespeare a dílo Romeo a Julie – žáci si zapíší do sešitu. – cca 1 min • Učitel se zeptá, zdali někdo zná autora nebo dílo, jaká další díla autor napsal? – cca 2 min 2. <u>Práce s textem – 6 minuty</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel rozdá žákům pracovní list. Vyzve žáky, aby si přečetli první úkol na pracovním listu a začali pracovat. – cca 4 min • Učitel se žáky zkontroluje zadanou práci. – 2 min 3. <u>Filmové ukázky a práce s textem, překladem – 33 minut</u> <ul style="list-style-type: none"> • Než učitel pustí filmovou ukázkou – scénu s balkonem, vysvětlí žákům, že scénka bude v anglickém jazyce, na pracovním listě mají tři překlady, mají tedy poznat, který z nich je správný. Poté proběhne kontrola. - cca 10 min • Učitel vyzve žáky ke třetímu úkolu v pracovním listě – přečíst si zkrácenou verzi příprav na svatbu a samotnou svatbu Romea a Julie. – cca 5 min • Poté jim pustí ukázkou z filmu Merkucia s Tybaltem a pak boj Romea s Tybaltem. – cca 14 min • Žáci si přečtou text o útěku Romea. – cca 4 min 4. <u>Shrnutí první části příběhu před zvoněním – cca 3 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci mají za úkol sepsat do sešitu pár vět o příběhu – jeho shrnutí, učitel poté zkontroluje. – cca 3 min 5. <u>Pokračování práce s filmovými ukázkami a textem – 28 minut</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve žáky, aby si přečetli další ukázkou – rozhovor mezi otcem Vavřincem a Julií. – cca 3 min

	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí ukázkou ohledně „smrti“ Julie. – cca 5 min • Učitel zadá žákům další úkol z pracovního listu – rozhovor mezi Romeem a lékárníkem – vynechaná slova žáci vhodně doplní. Učitel poté vyzve k přečtení. Poté sám přečte správnou odpověď. – cca 5 min • Učitel žákům odvypráví část příběhu – jak Romeo jede zpět domů na hřbitov, kde potkává Parise, kterého v knize zabije, ale ve filmu to tak není – poté jim pustí zbytek příběhu. – cca 15 min <p>6. <u>Shrnutí příběhu a diskuse – 8 minuty</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci mají dopsat do sešitu zbytek příběhu, učitel poté zkontroluje. - cca 3 min • Učitel začne klást otázky žákům: Jak by se to dalo řešit v dnešní době? Co říkáte, mohli byste se už v 14letech vdávat, ženit, mít děti? Jak byste se zachovali vy? Myslíte si, že šlo o opravdovou lásku, pro kterou se dá i zemřít? - cca 5 min • Vyučující žákům musí vysvětlit problematiku dobových sňatků. <p>7. <u>Poslední úkol v pracovním listě – Obleč si Romea a Julii – 4 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci mají na papíře mužské i ženské oblečení, mají je správně přiřadit k Julii a Romeovi, pokud to zvládnou, vyjde jim tajenka – další dílo W. Shakespeara – Kupec benátský – cca 4 min <p>8. <u>Závěr- 5 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci si zaznamenají do sešitu poznatky z filmu i z textu, vypíšou si hlavní postavy a napíšou k nim krátkou charakteristiku. – cca 4 min • DÚ – pokuste se napsat jiný závěr příběhu, ale tak, abyste zachovali jeho tragičnost. – 1 min

Po analýze možností se jako nejlepší volba jeví dílo Williama Shakespeara *Romeo a Julie*. Vybrali jsme ho nejen kvůli příslušnosti k základním autorům, ale také z důvodu přínosnosti pro žáky. Díky filmovému zpracování si uvědomí zařazení do doby, rysy renesance, ale třeba také poznají výchovu tehdejší mládeže. Rozvine se diskuse o věku Julie. Žáci mohou zasadit příběh do dnešní doby.

Jedním z nejdůležitějších úkolů této hodiny je práce s originálním jazykem a jeho překladem. Nechceme po žácích, aby uměli překládat angličtinu, jde nám o zachycení

správných slov, dle kterých se žáci mají orientovat v překladu. Zaměřujeme se tím spíše na poslech, než na vizuální složku.

Celou hodinu jsme postavili především na emocích žáka a jeho dojmech z díla. Žáci by při čtení měli klást větší důraz na emotivnost, na projevy postav. Zakřičet si spolu s postavou, naopak zvolit jiný tón pro smutek a další. Nechali jsme jim prostor pro jejich fantazii, budou doplňovat slova do rozhovoru Romea a lékárníka. Mají možnost přepsání závěru vlastními slovy, změnit slavné dílo dle svých pocitů. Myslíme si, že to by žáky mohlo zaujmout. Do diskuse se žáky bychom mohli vložit více otázek nebo myšlenek, abychom je nechali vyjádřit názor nahlas. Výběr správného oblečení je zásadní z hlediska mezipředmětových vztahů – spojení s dějepisem. Žáci by měli poznat správné rysy tehdejší doby.

Místo charakteristiky bychom mohli použít metodu pětílístku, avšak bychom mohli žákům zadat jenom určitý počet slov různých slovních druhů. Dle kritérií by žáci tvořili danou odpověď.

4.5 Metodika vyučovací hodiny – Vyšetřování ztráty třídní knihy

Rozhodli jsme se nepoužít pracovní list z důvodu větší možnosti pracovat zde se žáky pomocí ukázek, scének. Chtěli jsme dát žákům prostor pro vyzkoušení různých momentů z příběhu. Využili jsme knihu *Vyšetřování ztráty třídní knihy*⁴⁵ a natočenou divadelní inscenaci⁴⁶ z Divadla Jára Cimrmana.

Název hodiny	Ladislav Smoljak – Vyšetřování ztráty třídní knihy
Cíl hodiny	Žáci se seznámí s divadelním představením. Využijí hraní rolí, vymyslí vlastní zásady týkající se školy. Naučí se spolupracovat ve skupinách.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k učení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému, hodnocení a sebehodnocení.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních

⁴⁵ SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk. *Vyšetřování ztráty třídní knihy: činohra*. Praha: Paseka, 1992, 125 s.

⁴⁶ *Vyšetřování ztráty třídní knihy* [divadelní záznam]. Režie Ladislav SMOLJAK. ČR, 1997.

práce	zkušeností, řízené psaní poznámek. Porozumění filmovým ukázkám, metoda tvořivého myšlení. Hraní rolí, práce ve skupinách.
Pomůcky	Sešit, interaktivní tabule, provázek.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 9 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel žáky obeznámí s tématem hodiny, řekne žákům, aby si zapsali dílo do sešitu. – cca 2 min • Učitel se zeptá, zdali někdo zná autora nebo postavu Járy Cimrmana. Taktéž se může zeptat na filmy, kde figuruje tato postava. – cca 3 min • Učitel stručně sdělí základní informace o Divadle Járy Cimrmana. Žáci si zapíší poznatky do sešitu. – cca 4 min 2. <u>Práce s textem, sehrání scénky – 11 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel rozdá žákům ukázky. Vyzve je k přečtení první ukázky. Žáci se střídají v četbě. – cca 4 min • Žáci ztvární ukázkou telefonování po svém. Zaznamenají ji do sešitu. – 5 min • Učitel se žáky zkontroluje zadanou práci. – 2 min 3. <u>Filmové ukázky a práce s textem, sehrání scénky – 25 minut</u> <ul style="list-style-type: none"> • První ukázkou jsou zásady č. 5 a 6 – Mimoverbální komunikace a Oživlé dřevo. – cca 10 min • Učitel rozdělí žáky na 4 skupiny a zadá jim úkol vymyslet vlastní mimoverbální komunikaci. Skupiny následně předvedou své znaky ostatním spolužákům a ti budou hádat správné řešení. Taktéž si vyzkouší při scénkách ovládat jeden druhého dle zásady Oživlého dřeva. – cca 15 min 4. <u>Druhá hodina: Filmové ukázky práce s textem – cca 28 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zadá žákům přečíst druhou ukázkou – začátek vyšetřování. – 4 min • Žáci pracují ve dvojicích na doplnění odpovědí neexistujících žáků v ukázce. – cca 4 min • Některé dvojice přečtou svou práci nahlas. – cca 2 min • Učitel pustí další ukázkou – přichází pan ředitel. – cca 6 min • Učitel se zeptá, jaký rozdíl žáci vidí v jednání učitele před příchodem pana ředitele a po příchodu. Všimli si žáci jazykových zvláštností použitých v dané ukázce? – cca 4 min • Žáci přečtou následující ukázkou – před příchodem pana inspektora. – cca 4 min • Učitel se zeptá žáků, jak by reagovali na ztrátu, co nejdůležitějšího ztratili, přiznali se ke ztrátě? – cca 4 min

	<p>5. <u>Filmové ukázky, shrnutí – cca 15 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve žáky k přečtení ukázky – příchod pana inspektora. – cca 5 min • Poslední ukázkou je přítomnost pana inspektora a konec inscenace. – cca 5 min • Žáci dostanou za úkol napsat na celý příběh pětilístek, pracují samostatně. – cca 3 min • Proběhne kontrola a zadání domácího úkolu – zjistěte u rodičů, zdali příběh znají. – cca 2 min

Záměrem hodiny je zapojení žáků do různých aktivit. Chtěli jsme dosáhnout spolupráce mezi žáky, hodinu pojmout spíše jako zábavu, než učení. Divadlo je především o zábavě a toto dílo je jeho typickým příkladem. Proto jsme se ho rozhodli využít. Je obecně známo, že postava Járy Cimrmana je považována za jednoho z „nejvýznamnějších Čechů“, i přestože jde o fiktivního hrdinu, za něhož mluví ostatní postavy.

Vybrali jsme aktivitu telefonování v dnešní době – kontrast k ukázce o správnosti telefonování. Zásady Járy Cimrmana se nám zdají vtipné, tudíž chceme po žácích, aby se pokusili vymyslet své zásady s ohledem na jejich možnost splnění. Další aktivitou jsou scénky, kde využijí vymyšlené znaky mimoverbální komunikace a zkusí si ovládat spolužáka dle zásady Oživlého dřeva. Musíme avšak dohlédnout na bezpečnost žáků.

Ukázku mluvy pana ředitele jsme zvolili z důvodu vtipnosti výběru slov. Po žácích se požaduje nalezení jazykových zvláštností. Zavedeme diskusi na téma ztráta. Chceme zjistit, zda žáci někdy přišli o něco důležitého a jak na ztrátu reagovali. Učitel by měl zareagovat na odpovědi a zdůraznit podstatnost ztráty. Žáci by totiž mohli odpovídat laxe a to není přínosné. Na konec hodiny jsme použili metodu pětilístku pro shrnutí příběhu.

4.6 Metodika vyučovací hodiny – Eragon

Dílo Eragon⁴⁷ jsme vybrali kvůli odlišnosti filmové adaptace⁴⁸ od knižní předlohy. Myslíme si, že se v zásadních ohledech značně liší. Chceme žákům ukázat, že i když si místo knihy pustí film, nemusí se vždy shodovat děj. Žáci by sami měli rozpoznat, kde je chyba a proč je to důležité.

⁴⁷PAOLINI, Christopher. *Eragon*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004, 1. vyd., 487 s.

⁴⁸*Eragon* [Eragon] [film]. Režie Stefen FANGMEIER. USA, Velká Británie, Maďarska, 2006.

Název hodiny	Christopher Paolini - Eragon
Cíl hodiny	Žáci se seznámí s fantasy žánrem. Seznámí se s chybou ve filmu – odklon od knižní předlohy. Budou pracovat se svou fantazií, vymyslí si svůj jazyk kouzel.
Očekávané výstupy	Rozvoj poznávacích schopností, kompetencí k učení a sociálních kompetencí, rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, aplikace vlastních zkušeností. Porozumění filmovým ukázkám, metoda tvořivého myšlení.
Pomůcky	Pracovní list, sešit, interaktivní tabule.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 11 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel se zeptá žáků na fantasy žánr, podle čeho se dá poznat. Zeptá se jich, jestli znají autora Christophera Paoliniho. Poté napíše na tabuli jméno Eragon a zeptá se žáků, zdali viděli nebo četli toto dílo. – cca 4 min • Podle odpovědi učitel buď vyzve žáky, aby na tabuli napsali vše, co je napadne k tomuto dílu, nebo sám napíše na tabuli klíčová slova – bratranec, strýc, drak, jezdec, král, zlo, nadpřirozené bytosti – a poví jim zkrácený příběh – na tabuli ještě dopíše jména hlavních postav a měst. Žáci si informace zapíší do sešitu. – cca 7 min 2. <u>Práce s textem a s filmovými ukázkami – 10 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel rozdá žákům namnoženou mapu Alagaësie a řekne jim, aby si ji prohlédli. Několik žáků vyzve k přečtení některých měst, která mají napsaná na tabuli. Učitel jim řekne, že některá města již slyšeli, tak ať je najdou na mapě. – cca 4 min • Učitel pustí ukázkou z filmu, jak se z kamene vyklube drak a jejich spojení. – cca 3 min • Učitel se zeptá žáků, co si myslí, že se vlastně stalo? Eragonovi se vytvořila značka na ruce. Proč? – 3 min 3. <u>Práce s textem a filmovými ukázkami – 14 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel žákům odvypráví část příběhu. – 3 min • Ukázka z filmu - kouzla a Eragonův let se Safirou - očima draka, po ukázce učitel vyzve žáky, aby si vybrali jedno zvíře a napsali cca 3-4 větami, co by viděli okolo sebe zvířecíma očima. – cca 7 min • Učitel rozdá ukázkou z knihy – jak se Eragonovi zdá o Arye a žáci ji přečtou nahlas. – cca 4 min 4. <u>Práce ve skupině – cca 10 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zadá žákům, aby se rozdělili do skupin

	<p>(max. po 4), řekne jim, že budou pracovat na úkolech, rozdá jim pracovní list. – 2 min</p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel žákům řekne, že budou pracovat na této práci i po přestávce. Probere s nimi úkoly a nechá je pracovat do konce hodiny. – cca 8 min <p>5. <u>Druhá hodina: Práce ve skupině – cca 15 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel na začátku hodiny zadá, aby pracovali zase ve skupinách na zbývajících úkolech. Samotná práce. – cca 5 min • K poslednímu bodu v pracovním listě si učitel připraví ukázky z knihy a z filmu. Přečte první ukázku a druhou pustí z filmu. - cca 5 min • Učitel se žáky zkontroluje a porovná, co která skupina napsala a co si myslí. – cca 5 min <p>6. <u>Práce s textem a filmovými ukázkami – cca 24 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel část příběhu odvypráví svými slovy až k části, ve které zachraňují Aryu. Poté zadá přečtení ukázky o záchraně elfky. – cca 5 min • Učitel pustí ukázku, ve které Arya ukáže Eragonovi, jak se dostanou k Vardenům a jejich cestu k nim. – cca 7 min • Učitel řekne žákům, že mají poslední úkol ve skupinkách, aby domysleli, jak by měl podle nich příběh skončit – zachrání Aryu? A co ti urgulové? Co Stín? – cca 5 min • Žáci přečtou své domyšlené konce. Vyučující jim poté přečte konec podle knihy a pustí poslední ukázku - boj Eragona se Stínem. – cca 7 min <p>7. <u>Práce s chybou – odklon od předlohy a závěr hodiny – 6 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel se žáky proberou chyby, kterých se dopustil film na knize – ra'zakové, smrt Broma, Arya, vynechání důležitých postav pro pokračování, ke konci jim řekne, že film končí jinak než kniha. - cca 4-5 min • Na závěr se učitel žáků zeptá, zdali se příběh líbil. Řekne jim, že má pokračování (4 díly dohromady) a pokusí se je navnadit pro přečtení celé tetralogie. - cca 1-2 min

Na začátku hodiny musíme zjistit, jestli žáci dílo znají a podle toho přizpůsobit zbytek hodiny. Pokud žáci příběh neznají, učitel jim odvypráví začátek příběhu. Poté jsme se rozhodli žákům rozdat mapy Alagaësie, na tabuli jsme si napsali postavy a i města, kudy putoval Eragon. Mapu chceme použít i v průběhu příběhu, učitel vždy poukáže na mapu a řekne jim, kde se Eragon právě nachází. Jde o smyšlený svět, ve kterém se žáci neumí

orientovat, proto je lepší, když před sebou mají mapu a mohou sledovat, kolik kilometrů musel Eragon urazit, než došel k Vardenům. Také může učitel poukázat, že vzdálenost je delší, než se zdá ve filmu.

Příběh je rozsáhlý, tudíž jsme se rozhodli vynechat z něj některé momenty, jež nepovažujeme za natolik důležité. Pokud bychom měli probírat dílo celé, což znamená kompletní tetralogii, museli bychom vyprávět i o jiných postavách (např. Jeod, čarodějnice Angela a kočkodlak Solembum, rozvést více Eragonovu vesnici a postavy z ní). Snažili jsme se vybrat pro žáky podstatnou část příběhu, části vyprávěné učitelem by měly být pro žáky zajímavé. Pokud víme, že třída je spíše nepozorná, může učitel části příběhu nakopírovat a rozdat do lavic, aby je četli sami žáci.

V úkolu, kde mají popsat svět zvířecíma očima, učitel po žácích vyžaduje, aby mu vysvětlili, proč si konkrétní zvíře vybrali. Také se žáky probírá, jak se asi zvíře cítí. Může jim např. říci, že některá zvířata nedisponují kompletní rozlišovací schopností barevného spektra, což znamená, že třeba pes nedokáže rozeznat červenou a zelenou barvu. Pokud by se na svět chtěli dívat zvířecíma očima, které zvíře by pro ně byla jasná volba a naopak, jakým zvířetem by nikdy nechtěli být. Ale záleží na žácích, kolik času jim zabere daná část úkolu.

Vlastní závěr příběhu by měl u žáků povzbudit jejich fantazii. Měli by si uvědomit, že probírají žánr fantasy, a tomu přizpůsobit konec příběhu.

Snažili jsme se do hodin zakomponovat ještě cvičení, při němž by si žáci ve dvojici měli vyzkoušet „mluvit v myšlenkách“, jako mluví Safira s Eragonem. Jeden ze žáků by si na papír napsal jednoduchou větu, kterou by chtěl svému spolusedícímu sdělit. Pak by se otočil a zadíval se mu upřeně do očí a v duchu mu tu větu řekl. Druhý žák by se měl soustředit a potom se pokusit napsat, co mu chtěl spolužák říct. Poté by si to měli zkontrolovat. Žáci by se tím pokusili neverbálně hovořit, mohli by používat mimiku a gesta.

4.7 Metodika vyučovací hodiny – Kytice

S odučením tohoto díla máme již praktickou zkušenost z hodin 7. ročníků, avšak myslíme si, že ho lze využít i pro 9. ročník. Hodinu jsme předělali, aby více vyhovovala našim potřebám. Dílo se může probírat v různých ročnících, jelikož žáci vždy mohou reagovat jinak z důvodu svých zkušeností a vyspělosti. Zvolili jsme vydání díla z roku

1973⁴⁹ a ukázky z filmové adaptace z roku 2000⁵⁰, taktéž jsme vybrali audio ukázkou, kterou čte Josef Somr.

Název hodiny	K. J. Erben - Kytice
Cíl hodiny	Žáci se naučí základní informace o K. J. Erbenovi a jeho díla. Rozeberou některé balady z díla Kytice. Ujasní si znaky balad. Hledají je v textu i ve filmu. Porovnávají text s filmem.
Očekávané výstupy	Rozvoj komunikativních a argumentačních dovedností, rozvoj řešení problému, kompetence k učení a sociálních kompetencí.
Časová dotace	90 minut
Metody a formy práce	Čtení a porozumění vybraným textům, diskuse, sledování filmu, zodpovězení na otázky, zápis do sešitu.
Pomůcky	Tabule, interaktivní tabule, sešity, nakopírované ukázky, knihy.
Náplň hodiny	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Zahájení – 3 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel se zeptá na znaky balad, postupně je vypíše s pomocí odpovědí žáků na tabuli. Učitel seznámí žáky s tématem hodiny. – cca 3 min 2. <u>J. K. Erben – 2 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel podá základní informace o autorovi. – cca 2 min 3. <u>Kytice – 7 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zjistí, zdali někdo ze žáků četl Kytici nebo viděl film. – cca 2 min • Na tabuli se zaznamenají názvy balad (např. Kytice, Vodník, Polednice, Svatební košile, Zlatý kolovrat). Žáci se pokusí odhadnout, o čem bude uvedená balada – napíší vždy dva až tři body ke každé baladě. Je možná řízená diskuse mezi žáky. - cca 5 min 4. <u>Čtení textu - úvodní balada – 6 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel rozdává mezi žáky knihy nebo nakopírovaný text. Žáci přečtou ukázkou. – cca 3 min • Po přečtení učitel směřuje žáky k tomu, aby poznali, že se nejedná přímo o baladu, ale jakýsi úvod – prolog. – cca 3 min 5. <u>Video – ukázka z filmu – 6 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí první baladu z filmu Kytice. – cca 6 min 6. <u>Diskuse o ukázce – 3 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve žáky, aby shrnuli své pocity z textu a z filmu. Objevil se ve filmové ukázce celý text? – cca 3 min 7. <u>Čtení textu – Polednice – 7 min</u> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci postupně přečtou celou baladu nahlas.

⁴⁹ ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 3. vydání, 91 s.

⁵⁰ *Kytice* [film]. Režie F. A. BRABEC. ČR, 2000.

	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel se ptá na otázky, o čem příběh je, koho lze vnímat jako kladnou a koho jako zápornou postavu, co si o něm myslí? Jaké jsou role, postavy, jak by popsali svými slovy, co se v baladě vlastně stalo. – cca 7 min <p>8. <u>Video – ukázka z filmu – 8 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí ukázku z filmu – Polednici. <p>9. <u>Krátké shrnutí na konci první hodiny, diskuse – 3 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel zadá žákům shrnutí svých pocitů z textu a z filmu. Zeptá se na otázky, jak dítě zemřelo, o jaké se jedná poučení? – cca 3 min <p>10. <u>Druhá hodina: předčítání balady – Svatební košile – 16 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí předčítaný text Svatební košile. – cca 16 min <p>11. <u>Diskuse – 5 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žáci jsou tázáni, zda zaznamenali rozdíl mezi čteným textem, předčítáním a videem. Dále se učitel může zeptat na nejhorší část příběhu, kdy oni poznali, že se děje něco zlého. – cca 5 min <p>12. <u>Ukázka z filmu – Svatební košile – 10 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel pustí ukázku z filmu – Svatební košile. – cca 10 min <p>13. <u>Diskuse, shrnutí – 3 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Která verze příběhu žákům připadala strašidelnější? Učitel zadá úkol, aby si zapsali své pocity z příběhu – jen třemi přídavnými jmény a charakterizovali příběh jen podstatným jménem. <p>14. <u>Shrnutí – 7 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel se zeptá žáků, zda objevili slova, jež neznají a chtějí je vysvětlit. – cca 2 min • Žáci vypracují pětilístek jedné z postav každého příběhu. – cca 4 min • Učitel zkontroluje. – cca 1 min <p>15. <u>Zápis do sešitu + D. Ú. – 3-5 min</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Učitel vyzve žáky k zapsání informací do sešitu. Nadpis K. J. Erben – Kytice – informace o Erbenovi, základní díla, informace ke Kytici (názvy balad + co psali na začátku hodiny, o čem jsou), rozebrání děl, napsání znaků balad u Erbena. • D. Ú. – přečíst všechny balady z Kytice (někteří si mohou pustit celý film, pokud budou chtít).
--	---

Na úvod hodin musíme zjistit, jestli žáci znají či neznají probírané dílo. Při záporné odpovědi se námi vypracovaná metodika nezmění, avšak pokud se objeví převaha kladných odpovědí, je potřeba improvizace. Učitel by měl mít připravenou záložní variantu

– např. mohou žáci vyjádřit své dojmy z příběhu. Pokud budeme pokračovat dle našeho plánu, žáci budou odhadovat obsah vybraných balad. Své myšlenky si zaznamenají do sešitu. U úvodní ukázky je naším cílem poukázat na skutečnost, že by měla být chápána jako prolog celé sbírky.

Zásadní činností této hodiny jsme zamýšleli pochopení rozdílu mezi čteným textem, předčítáním a zhlédnutím filmových ukázek. Žáci by měli poznat, že každá varianta apeluje na jiný lidský smysl recipienta. Avšak záměr všech variant je stejný – jde o prožitek.

Na konci hodiny zadáme žákům vytvoření pětilístku na každou postavu z probíraných příběhů.

Závěr

V práci jsme se věnovali především didaktickému zaměření vyučovacích hodin z hlediska možnosti využití spojení filmu s literaturou. Pro práci jsme si vybrali 8. a 9. ročník ZŠ, konkrétně se jedná o ZŠ Dobřany. Bohužel jsme neměli možnost dané metodiky vyzkoušet v praxi, tudíž jsme pracovali s fiktivní třídou, ale zároveň jsme se opírali o zkušenosti získané během našeho působení na ZŠ Dobřany. Zdrojem pro naši práci se stala následující díla: Divá Bára, Lassie se vrací, Lakomec, Romeo a Julie, Vyšetřování ztráty třídní knihy, Eragon a Kytice. Teoretická část se především opírá o publikace Text a komunikace, Literatura ve filmu, Obecná didaktika.

Při volbě děl jsme museli konzultovat možná úskalí, jež by mohla nastat při výuce. Během analýzy všech děl jsme narazili na zásadní problém, tím byla nízká časová dotace. Některá díla by zasluhovala větší pozornost, a proto jsme se vždy snažili o nejlepší shrnutí příběhu, aby žáci měli ucelený přehled o ději.

Na začátku práce jsme si stanovili pracovní hypotézy, předpoklady toho, co chceme zjišťovat. V první hypotéze jsme si stanovili za cíl zjištění, kolik času může učitel zabrat příprava jedné z vyučovacích hodin. Odpovědí na naši hypotézu je: nalezení skutečnosti, že příprava běžné vyučovací hodiny je časově méně náročná, na rozdíl od přípravy věnované propojení filmu s literaturou. Jelikož jsme využívali filmové ukázky, napřed jsme museli zjistit, zda jsou dostupné všechny. Následovalo důkladné zhlédnutí filmů, při němž jsme vybírali vhodné ukázky použitelné do našich metodik. Při výběru ukázek jsme zohlednili také části z knih. Poté jsme museli spojit ukázky v jednotlý smysluplný celek, tak abychom mohli na jeho vybrané úseky navázat různými úkoly a aktivitami.

V rámci druhé hypotézy jsme předpokládali, že bude snadné sehnat všechna literární díla a jejich adaptace. Literární díla byla dostupná všechna, některá dokonce i ve vícero překladech. Složitější situace však nastala při hledání filmových adaptací. Jedním z problému bylo, že existuje více zpracování jednoho literárního díla, a proto jsme museli volit vhodnou variantu pro naši práci. Zde jsme se ovšem setkali například s nedostupností jednoho ze zpracování knihy Lassie se vrací – z roku 1943, kde jednu z vedlejších rolí ztvárnila Elizabeth Taylor. Jednalo se o jedno z jejích prvních představení. Naopak bylo snadné sehnat adaptaci Kytice, jelikož byla zfilmována pouze jednou. U díla Lakomec

jsme věděli, že v hlavní roli vystupuje Louis de Funès, proto naše hledání směřovalo tímto směrem. Víme, že dílo Vyšetřování ztráty třídní knihy je především divadelní inscenací, ale naštěstí jsme našli i jeho filmový záznam, proto jsme si ho zvolili. Mysleli jsme si, že u díla Divá Bára by vzhledem k roku natočení mohl nastat problém obdobně, jako u díla Lassie se vrací. Překvapilo nás, jak jednoduché bylo Divou Báru sehnat. Dílo Romeo a Julie bylo mnohokrát zfilmováno, avšak nám se zdálo nejvhodnější zpracování z roku 1968. Lze konstatovat, že naše hypotéza se částečně potvrdila. Stoprocentně platila v případě literárních děl.

Ve třetí hypotéze jsme vyslovili myšlenku předpokladu časové dotace 90 min. Na ZŠ Dobřany, dle které jsme vypracovávali naše metodiky, disponují jednou týdně v každém ročníku dvouhodinovým blokem českého jazyka. Tudíž víme, že ho můžeme využít i pro náš předpoklad.

Čtvrtá hypotéza se nesla ve znamení očekávání, že se vybrané metodiky budou moci využít v hodinách literární výchovy. Proto jsme je zpracovávali tak, aby se daly využít v rámci výuky českého jazyka a literatury. Snažili jsme se o co nejlepší řešení posloupnosti ve vyučovací hodině, takže jakýkoliv vyučující naše metodiky může zvolit pro svou výuku. Doufáme, že se nám tento cíl podařilo alespoň částečně naplnit. K některým metodikám patří také pracovní listy, které se nachází v přílohách. Také jsme uvedli ukázky z knih. Bohužel filmové ukázky jsme neuvedli, jelikož jsme k tomu nenalezli vhodný program odpovídající našim představám.

Do příloh jsme zařadili všechny používané pracovní listy a ukázky z knih. Další pomůcky jsou dvě mapy, jedna se týká příběhu Lassie se vrací, je na ní znázorněna cesta, kterou absolvuje. V metodice Lassie se vrací jsme využili ilustrace z knihy, které si následně žáci vystříhnou a složí správný příběh. Druhá mapa znázorňuje fantazijní svět z díla Eragon.

Závěrem lze říci, že práce pro nás byla přínosem. Naučili jsme se pracovat s filmovými ukázkami, více jsme se zaměřili na možnost metody „škola hrou“. Doufáme, že práce bude přínosná pro každého, kdo naše metodiky zvolí.

RESUMÉ

This Diploma Thesis is concerned with the possibility of the best utilization of film and literature connection in teaching 8th and 9th grade of elementary school. The Thesis is divided into four main chapters; it also contains the Introduction, Conclusion and appendixes. The individual chapters are devoted to literary education, and are concerned with the connection of film and literature. In this Thesis you can also find the chapter which is focused on film with regard to the communication in it. In the practical part of this Diploma Thesis you can find methodology of the selected literary works (e.g. Romeo and Juliet, Lassie Come-Home, Kytice/Wild flowers). In the appendixes you can find worksheets with book excerpts. In this Thesis the techniques of creative thinking are applied, for example the method of free writing, method of “five-leaf clover” or INSERT (Interactive Notation System for Effective Reading and Thinking). The emphasis is also laid on discussion between the teacher and pupils, and between the pupils themselves. The Thesis is focused mainly on didactics and practical utilization. To work with pupil is essential. The main footholds for this Diploma Thesis are “RVP ZV” (the Framework Education Programme for Basic Education), “ŠVP ZŠ Dobřany” (the School Education Programme of Elementary School Dobřany) and the monograph Text and communication or Literature in film.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY, INTERNETOVÝCH ZDROJŮ A FILMŮ

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 1. vyd., 272 s. ISBN 80-247-2993-0.

DUBEC, Michal. *Zásobník metod používaných v OSV*. Praha: Projekt Odyssea, 2007, 1. vyd., 51 s. ISBN 80-87145-02-9.

ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 3. vydání, 91 s.

KNIGHT, Eric. *Lassie se vrací*. Praha: Olympia, 1982, 1. vyd., 143 s.

MACUROVÁ, Alena, MAREŠ, Petr. *Text a komunikace: Jazyk v literárním díle a ve filmu*. Praha: Karolinum, 1993, 1. vyd., 173 s. ISSN 0567-8269.

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

MOLIÈRE. *Lakomec*. Praha: Orbis, 1959, 1. vyd., 91 s.

MRAVCOVÁ, Marie. *Literatura ve filmu*. Praha: Melantrich, 1990, 1. vyd., 188 s. ISBN 80-7023-062-2.

NĚMCOVÁ, Božena. *Divá Bára a jiné prózy*. Praha: Československý spisovatel, 1983, 1. vyd, 269 s.

PAOLINI, Christopher. *Eragon*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004, 1. vyd., 487 s. ISBN 80-7200-978-8.

SHAKESPEARE, William. *Romeo a Julie*. Praha: Evropský literární klub, 2006, 1. vyd., 125 s. ISBN 80-242-1775-9.

SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk. *Vyšetřování ztráty třídní knihy: činohra*. Praha: Paseka, 1992, 125 s. ISBN 80-851-9221-7.

WELLSOVÁ, Rosemary. *Lassie se vrací*. Praha: Egmont, 1996, 1. vyd., nestr. ISBN 80-7186-061-1.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014, 1. vyd.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením: [se změnami provedenými k 1. 9. 2005]. Praha: Triton, 2006, 126, 92, 102 s. ISBN 80-725-4819-0. Převzato z <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/rvp-pro-zakladni-vzdelavani> [citováno k 15. 3. 2014].

Divá Bára [film]. Režie Vladimír Čech. Československo, 1949.

Eragon [Eragon] [film]. Režie Stefen FANGMEIER. USA, Velká Británie, Maďarska, 2006.

Kytice [film]. Režie F. A. BRABEC. ČR, 2000.

Lakomec [L'Avare] [film]. Režie Jean GIRAULT, Louis DE FUNÈS. Francie, 1980.

Lassie [Lassie] [film]. Režie Charles STURRIDGE. USA, 2005.

Romeo a Julie [Romeo and Juliet] [film]. Režie Franco ZEFFIRELLI. Velká Británie, Itálie, 1968.

Vyšetřování ztráty třídní knihy [divadelní záznam]. Režie Ladislav SMOLJAK. ČR, 1997.

PŘÍLOHY

- I. Pracovní listy
- II. Ukázky z knih
- III. Ostatní pomůcky
- IV. Evidenční list

Tabulka č.1 - ŠVP ZŠ Dobřany pro 8. ročník

Očekávané výstupy z RVP ZV	Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p><u>Žák</u> - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy reprodukuje smysl díla</p>	<p><u>Žák</u> - vlastními slovy převypráví přečtený text, stručně vyjádří hlavní myšlenky textu a seřazuje je v časové posloupnosti, svá tvrzení opírá o doklady z textu, na základě přečteného textu klade otázky a tvoří hypotézy a předpovědi</p>	<p><u>Povídky</u> - charakteristické znaky žánru - dělení podle tématu: cestopisné, historické, soudničky, detektivní, hororové, sci-fi - typy povídek: novela, črta, mikropovídka</p> <p><u>Drama</u> - charakteristické znaky žánru - komedie, tragédie, scénář, dějství, režisér, aktovka, činohra, dialog, monolog</p>	<p>OSV/OR - rozvoj schopností poznávání - kreativita – tvořivost v mezilidských vztazích OSV/MR - řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí OSV/MR - analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot; eticky problematické situace VMEGS/ES - rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy MKV/LV - předsudky a vžitě stereotypy - empatie, umění vžít se do role druhého MKV/EP - různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa EV/VČP - životní styl EV/VČP- nerovnoměrnost života na Zemi MV/FV - role filmu a televize MV/IV - různé typy sdělení, jejich rozlišování a funkce MV/IV - rozdíl mezi faktickým a fiktivním obsahem MV/VA - postoje a názory autora; výrazové prostředky</p>
<p>rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora</p>	<p>- vyhledává v dílech jednotlivých autorů jejich specifické formy vyjadřování, porovnává stavbu slovesných děl, změny formy a stylu</p>	<p><u>Cestopisná literatura a literatura faktu</u> - opakování pojmů fakta, fikce, hypotéza - umělecká a populárně naučná literatura</p>	
<p>formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo</p>	<p>- vlastními slovy vyjádří a obhájí svůj názor na přečtené či zhlédnuté (filmové či divadelní) dílo, zdůvodňuje svá stanoviska a diskutuje o nich</p>		
<p>tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie</p>	<p>- diskutuje o zkušenostech z vlastní četby a zaujímá stanovisko</p>		
<p>rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovnává je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele</p>	<p>- vyhledává a vysvětluje typické znaky povídek, dramatu, cestopisu a literatury faktu, jmenuje autory daného žánru</p>		
<p>uvádí základní literární směry a jejich významné představitele</p>	<p>- na základě informačních zdrojů (encyklopedie,</p>		

v české i světové literatuře	literárními přehledy a tabulky) pracuje s časovou přímkou		MV/VA - výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu VMEGS/OE - Evropa a svět, život Evropanů a styl života MKV/KD - respektování zvláštností různých etnik EV/ VČ - životní styl MV/KČ - rozlišování zábavních prvků od informativních MV/KČ - hodnotící prvky ve sdělení
porovnává různá ztvárnění téhož náměru v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	- pracuje s informačními zdroji (encyklopedie, literární přehledy a tabulky)		
vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně a v dalších informačních zdrojích	- pracuje s informačními zdroji (encyklopedie, literární přehledy a tabulky)		

(převzato z oficiálních stránek ZŠ Dobřany dostupné z: <http://www.zsdobrany.cz/skolni-vzdelavaci-program-1/ucebni-osnovy/cesky-jazyk-2stupen/>)

Tabulka č.2 – ŠVP ZŠ Dobřany pro 9. ročník

Očekávané výstupy z RVP ZV	Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p><u>Žák</u> uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy reprodukuje smysl díla</p>	<p><u>Žák</u> - vlastními slovy převede přečtený text, vyvozuje vlastní závěry opřené o text a dává do souvislosti s vlastní zkušeností, obhajuje svá tvrzení</p>	<p><u>Velká epika</u> - opakování a návaznost na učivo předchozích ročníků (opakování autorů a děl) - eposy, romány: charakteristika žánru a časový vývoj - světový a český román - epos – starověký a středověký</p>	<p>OSV/MR - řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí - analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot; eticky problematické situace</p>
<p>rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora</p>	<p>- vyhledává v dílech jednotlivých autorů jejich specifické formy vyjadřování, porovnává stavbu slovesných děl, změny formy a stylu</p>	<p>- román: alegorie, hlavní a vedlejší postavy a děje, trilogie, sága - filmová zpracování <u>Střední epika</u> - vznik a vývoj forem střední epiky ve vývoji světové a české literatury</p>	<p>MVK/KD - poznávání vlastního kulturního zakotvení MVK/LV - předsudky a vžitá stereotypy MKV/LV - základní morální normy MKV/LV- význam mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti</p>
<p>formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo</p>	<p>- vyjadřuje empatii s postavami díla a porozumění pro jejich rozhodnutí opírá o svou zkušenost, své vlastní názory srovnává s názory autora</p>	<p>- opakování a návaznost na učivo předchozích ročníků (autoři a díla) - pohádky a pověsti - povídky a novely - vznik a vývoj ve světové a české literatuře; tematické členění</p>	<p>mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti MVK/PSS - odpovědnost přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků MKV/PSS - aktivní spolupodílení na přetváření společnosti</p>
<p>rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty</p>	<p>- diskutuje o zkušenostech z vlastní četby a zaujímá stanovisko, uvádí klady a zápory jednotlivých literárních druhů</p>	<p>- fejtony: publicistický a umělecký žánr - charakteristika jednotlivých žánrů s jejich typickými znaky</p>	<p>MVK/PSS - aktivní spolupodílení na přetváření společnosti VMEGS/ES - lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy VMEGS/JE - kořeny a zdroje evropské civilizace VMEGS/JE - klíčové mezníky evropské historie</p>
<p>rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovnává je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele</p>	<p>- shrnuje a sumarizuje získané vědomosti o literárních žánrech – epika, lyrika, drama - , posuzuje význam jednotlivých literárních žánrů ve společenském kontextu, zařazuje jednotlivé představitele žánrově i tematicky</p>	<p><u>Drama</u> - vývoj dramatu od starověku - moderní divadelní formy - scénář, dramatik, herec, dějství, revue, kabaret, fraška, fikce, parafráze - české moderní divadlo - regionální divadelní scény</p> <p><u>Poezie</u> - opakování a návaznost na</p>	<p>MV/FV- vliv médií</p>

<p>uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české i světové literatuře</p>	<p>- na základě informačních zdrojů (encyklopedie, literární přehledy a tabulky) pracuje s časovou přímkou</p>	<p>učivo předchozích ročníků (verš, rým, druhy rýmů, sloka) - opakování - autoři a díla ve vývoji české lit. - moderní poezie</p>	<p>na kulturu (role filmu a televize) VMEGS/ES - rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy</p>
<p>porovnává různá ztvárnění téhož náměru v literární, dramatickém i filmovém zpracování</p>	<p>- analyzuje rozmanité interpretace díla a diskutuje o nich, porovnává texty z hlediska stylu, tématu i jazyka, rozpoznává, čím na sebe navazují a čím se odlišují</p>	<p>- volný verš, epika, lyrika a její tematické členění, asociace, nonsens - básnické jazykové prostředky: metafora, epiteta, zvukomalba, jinotaj, přirovnání</p>	<p>MKV/LV - tolerance, empatie, umění vžít se do role druhého MKV/EP - různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa MV/KČ - rozlišování zábavních prvků</p>
<p>vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně a v dalších informačních zdrojích</p>	<p>- pracuje s informačními zdroji (encyklopedie, literární přehledy a tabulky, internet)</p>	<p><u>Historická literatura</u> - historické romány - archaismy, historismy, umělecké zpracování historických postav a faktických skutečností - velká epika, postavy hlavní a vedlejší, hlavní a epizodní děje</p>	<p>ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sděleních MV/IV - různé typy sdělení, jejich rozlišování a funkce; rozdíl mezi fiktivním a faktickým obsahem; vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti; identifikace společensky významných hodnot v textu MV/VA - identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostřední a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje; výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu MV/VA - postoje a názory autora; výrazové prostředky</p>

			MV/VA - výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu MKV/KD - poznávání vlastního kulturního zakotvení
--	--	--	--

(převzato z oficiálních stránek ZŠ Dobřany dostupné z: <http://www.zsdobransy.cz/skolni-vzdelavaci-program-1/ucebni-osnovy/cesky-jazyk-2studen/>)

Pracovní list č. 1 – Divá Bára

1) Přečtete si příběh Báry. Pod shrnutím máte metodu INSERT, pracujte s její pomocí s textem.

Příběh Báry, hlavní hrdinky, se odehrává ve vesnici jménem Vestec. Odtud pochází i její rodiče. Bohužel po porodu (v šestinedělí) se stala nehoda, našli matku ležet na zemi v bezvědomí, později řekla, že viděla Polednici. Ženy z vesnice se bály, jestli Polednice nevyměnila Báru za divé dítě. Matka později zemřela, a tak Báru vychovával jen otec, který se už nikdy neoženil. Ostatním se to nelíbilo, prý je Bára příliš divoká. Měla by chodit do školy. Tak Bára chodila do školy, ale jen přes podzim a zimu, zbytek roku pomáhala otci v práci. Pracoval jako obecný pastýř. Bára měla dva kamarády Elšku a Jozífka. Elška byla neteř pana faráře a Jozífek syn pana kostelníka – oba měli tedy vyšší společenské postavení než Bára, ale i tak se spolu kamarádili. O Elšku se starala panna Pepinka, sestra pana faráře, která měla Báru ráda a i jí důvěřovala. Plynuly roky a nastal čas studií, Elška jela za nemocnou tetou do Prahy, aby se tam naučila způsobům, a Jozífek odjel studovat na pátera. Bára zůstala sama, pomáhala otci, starala se o domácnost a stýskalo se jí po Elšce. Po třech letech se tetička zázrakem uzdravila, a tak mohla Elška zase přijet domů. Když Elška přijela, zjistily, že si spolu pořád rozumí. Po čase se Elška svěřila Báře, že si v Praze našla mládence, kterému se zaslíbila. Bára jí to moc přála, ale panna Pepinka si mezitím pro Elšku vysnila jiného ženicha – bohatého – pana správce. Bára se po čase Elšce svěří, že potkává jednoho myslivce, ale myslí si, že pro něj není dost dobrá a hezká, tak raději v něj ani nedoufá. Chce pomoc Elšce, aby si pana správce nemusela vzít, když se zaslíbila jinému. Vymyslela tedy plán, jak ho vystrašit, protože je to velký strašpytel. Na rozdíl od Báry, která se nebála ničeho. Bára se převlíkla za bílé strašidlo. Když šel pan správce s doprovodem domů z námluv, tak na něj vyskočila ze křoví a varovala ho, aby už nikdy nechodil za Elškou jako ženich. Bohužel ostatní Báru poznali a lidé ve vesnici se rozhodli ji za to potrestat. Bude muset přenocovat v kostnici na hřbitově. Bára se nebála a statečně tam šla...

INSERT – vím, nevím, nerozumím, chci znát – výtah

ZNÁM	NEZNÁM	NEROZUMÍM	CHCÍ ZNÁT

2) Zde máte popis Báry a pana správce, jedná se o popis z knihy. Až uvidíte ukázkou z filmu, pokuste se srovnat, jak moc si jsou jednotlivé postavy podobné nebo se naopak odlišují. Kdo rád kreslí, může se pokusit nakreslit podobiznu Báry a pana správce na poslední stranu pracovního listu.

a) popis Báry – Bára dosáhla patnácti let a žádné děvče v celé dědině nemohlo se jí rovnat v síle a velikosti. Tělo její bylo hrubých kostí, silných svalů, přitom ale pravidelných forem. Mrštná byla jako pstruh. Pleti byla tmavohnědé, dílem od přirozenosti. Dílem od slunce i větru, neboť si nikdy, ani v parném létu, nezastřela tvář, jako to vesnická děvčata dělávaly. Hlava se zdála veliká, ale to dělalo množství vlasů, černých jako havran, dlouhých, ale hrubých jako žíně. Čelo měla nízké, krátký tupý nos, ústa trochu velká a

vyšpulené pysky, ale zdravé, červené jako krev. Zuby široké, silné, ale čisté. Nejpěknější bylo u ní oko; a právě proto musela od lidí posměch snášet. Spílali jí, že má „oči buličí“. Veliké měla oko, neobyčejně veliké a modré jak chrpa, obrostlé dlouhou černou řasou. Nad okem klenulo se husté černé obočí.

---

b) pan správce – Byl to mužiček, jak by ho opekl, postaven na krátkých nožičkách.

Červené tváře jak pivoňky, i nos takový. Na hlavě humence, jež ale zakrýval zrzavými vlasy, které mu v týle a okolo uší ještě pozůstaly. Oči byly masem zarostlé a měly tu dobrou vlastnost – zvláště pro správce -, že se dívaly zároveň na dvě meze. Nosíval v létě slaměný klobouk se zelenou pentlí, rákosku se střapcem, nankinky, vestu zimní přes prsa sepjatou, aby se nezastudil a košili neušpinil, na krku kartonový šátek a řebříčkové barvy frak, se špičatými šosy a žlutými knoflíky. Z kapsy visel mu vždy růžek modrého šátku – neboť pan správčí šňupal.

---

3) Vysvětlete nebo nahrad'te daná slova.

- Já bych ho poprosila, aby mně dal takovou *loktuši*, do které bych se zaobalila, by mne nikdo neviděl...
_____
- „Hned se mi s tou mrchou *šikujte*, odkud jste přišli!“
_____
- Na silnici se ukázala *koleska*.
_____
- Elšce se rozpletl *vrkoč*.
_____
- Loňskou *jeseň* trefilo se mi nejednou, že jsem sama s Lišajem pásla.
_____

4) Ukázka rozhovoru Báry a Elšky. Po přečtení diskuze, zdali byste se takto bavili se svou nejlepší kamarádkou. Co je na tomto rozhovoru divné (z pohledu dnešní doby)?

„Ach Báro, tys vyrostla!“ bylo první, čemuž se Elška divila, když měla kdy s Bárrou promluvit a jak náleží si ji prohlídla. – Bára byla o hlavu větší než Elška.

„Ach Elško, vy jste ještě taková hodná, jako jste bývala, ale jste ještě hezčí; kdyby to nebyl hřích, řekla bych, že jste podobná Panence Marii na našem oltáři.“

„Jdi jdi, co to mluvíš?“ okřikla ji Elška nikoli ale přísně, „ty mi lichotíš.“

„Bože chraň, mluvím, jak srdce velí, já se nemohu pohledu na vás ani nasytit,“ upřímně řekla Bára.

„Milá Báro, kdybys přišla do Prahy, tam je pěkných děvčat!“

„Ještě krásnější než vy?“ divila se Bára.

„Baže krásnější,“ vzdychla Elška.

„Jsou hodní lidé v Praze? – Je tam krásně? – Líbilo se vám tam?“ ptala se po chvíli Bára.

„Ke mně byli hodní všickni, tetinka, učitelka, všechny mě rády měly. – Ráda jsem tam byla mezi nimi, ale také se mi stýskávalo po vás a přála jsem si, abys ty u mě byla. Ach milá Báro, tam je krásně, že si to ani pomyslit nemůžeš! – Když jsem viděla Vltavu, zámek, krásné kostely, velikánské domy, zahrady – strnula jsem. A lidu chodí po ulicích jako o procesí, někteří vystrojení i všední den, jako by svátek byl, kočáry jezdí ustavičně, hluku a zvuku, že neví člověk, kdo je s kým. No, počkej, až přes rok pojedem tam spolu na pout,“ doložila Elška.

Pracovní list č. 2 – Lassie se vrací

1. Napište svůj příběh podle daných obrázků, slova, která máte napsaná na tabuli, se musí objevit ve vašem příběhu.

---

2. V ukázce jste viděli Lassie a lišku, napište, co si mezi sebou sdělily, proč Lassie lišku pustila.

---

3. Ukázka z knihy:

„Mami! Vyšel jsem dneska ze školy a hádej, kdo tam seděl a čekal na mě? Lassie! Jak přišla na to, že tam jsem?“

„Nejspíš tě našla po čichu, Joe. Jinak si to nedovedu vysvětlit.“

Ať už na to přišla jakkoliv, druhý den čekala Lassie u školní branky opět a den nato zase. Uběhla řada týdnů, měsíců a roků a bylo to pořád stejné. ... Ať přšelo, nebo svítilo sluníčko, Lassie byla vždy na svém místě a čekala, až se ze školy vyřítí horda kluků. Pro ni ovšem měl cenu jenom jeden z nich. Pokaždé se radostně přivítali a potom spolu šli domů. A tak to bylo celé čtyři roky.

...

Lassie tu není! Víc si Joe Carraclough neuvědomoval. Toho dne vyběhl ze školy s ostatními dětmi a hnal se přes dvůr se stejnou radostí, kterou dobře znají děti na celém světě, když jim ten den skončí vyučování. Téměř automaticky, ze zvyku, který se v něm za dlouhý čas zakořenil, zamířil k brance, kde na něj vždycky čekávala Lassie. Jenže ona tam nebyla!

...

Utíkal Hlavní ulicí, co mu síly stačily. Bez jediné zastávky prolétl brankou, přelétl zahradu a vrazil do dveří s výkřikem: „Mami? Mami – něco se stalo s Lassíí. Nečekala na mě!“

A jakmile to bylo venku, Joe Carracloough poznal, že tu něco není v pořádku. V domku totiž nikdo nevyskočil, nikdo se ho nezačal horečně vyptávat. Jako kdyby jim na jejich překrásném psu vůbec nezáleželo.

Joe si toho všiml. Opřel se o dveře a vyčkával. Matka sklopila oči ke stolu, kde prostírala ke svačině. Na chvíli se ani nepohnula. Pak vzhledla na svého muže.

...

„Co je, mami?“ chtěl vědět Joe. „Co se stalo?“ Paní Carraclooughová pomalu položila talíř na stůl a promluvila. „No tak, někdo by mu to měl říct,“ řekla, jako kdyby Joe v místnosti ani nebyl. Otec se ani nepohnul. Matka se podívala na syna. „Bude nejlíp, když ti to hned teď vyklopím,“ řekla. „Od teďka už na tebe Lassie před školou čekat nebude. A slzy nic nespraví.“

„Proč ne? Co se s ní stalo?“ Paní Carraclooughová přešla ke krbu a pověsila nad něj kotlík. S očima upřenýma na krb řekla: „Protože jsme ji prodali. Proto.“ „Prodali!“ opakoval chlapec zvýšeným hlasem. „Prodali! A kolik jste za Lassie dostali? Za kolik jste ji prodali?“ Matka se k němu rozzlobeně obrátila. „Je prodaná a hotovo, tím to končí. Tvoje vyptávání je k ničemu. Nic na tom nezměníš. Je pryč. Je to jasný? A už o tom nebudeme mluvit.“ „Ale mami...“ Chlapcův výkřik zazněl pronikavě a zmateně. Matka ho přerušila. „Tak a dost! Pojď se nasvačit! Okamžitě! Sedni si!“

...

„No tak, Joe. Jez!“ Matčin hlas byl teď mírný a trpělivý. Chlapec nehnutě zíral do talíře. „No tak, Joe. Copak ti nechutná chleba s máslem? Je to čerstvej chleba. Dneska upečenej. Nemáš na něj chuť“: Hoch jenom sklonil hlavu ještě níž. „Já nechci,“ zašeptal.

...

Celé baculaté tělo paní Carraclooughové se zatřásl. Matka popotáhla, vyndala z kapsy zástěry kapesník a vysmrkala se. Podívala se na syna, který pořád seděl a nehýbal se. Smutně zavrtěla hlavou a promluvila tichým, laskavým hlasem. „Pojď sem, Joe,“ řekla. Hoch se zvedl ze židle a postavil se vedle matky. Ta ho objala svou baculatou rukou a promluvila s očima upřenýma do ohně krbu. „Joe, už jsi pomalu velké kluk a určitý věci můžeš pochopit. Víš, že v poslední době se nám nedaří zrovna nejlíp. Víš, co tím myslím. A přitom musíme mít co jíst, musíme platit činži... a Lassie měla velkou cenu... a... a vydržovat ji stálo spoustu peněz a vůbec. Víš, teď jsou špatný časy, a proto nesmíš... nesmíš rozčilovat tatínka. Má už tak dost starostí. A vůbec. Lassie je prostě pryč.“

4. Napište, jaký pocit jste měli z ukázky. Co mohl Joe Lassie říct?

---

5. Ukázka z knihy – Lassie odvezli do Skotska

„Kdepak, chlapče, kdepak! Lassie už nikdy neuteče. Svejma útěkama si vykoledovala, že už nikdy v životě víckrát neuteče!“ Chlapci náhle vyschlo v krku. „Co s ní udělali?“

(úryvky převzaty z Lassie se vrací)

Pracovní list č. 3 – Lakomec

1) Učitel přečte příběh nahlas, vy z něj pomoci max. 7 vět vytvořte shrnutí příběhu.

Věty nesmí být převzaté z textu, ale napsané vlastními slovy.

Příběh se odehrává v 17. století v Paříži. Hlavní postavou je Harpagon, šedesátiletý lakomec. Má dceru Elišku a syna Kleanta. O všech si myslí, že ho chtějí jen okrást. Prohledává každou návštěvu, jestli si něco z jeho domu neodnesla. Vlastním dětem lže, že nemají zase tolik peněz – nechce jim dát ani na nové šaty, aby nevzbuzovali v ostatních pocit, že jsou bohatí. Kleant se zamiluje do Mariany, mladé ženy z města, chtěl by si jí vzít, ale bojí se to říci otci, protože by mohl být proti. Eliška je zamilovaná do Valéra, který aby si ho Harpagon oblíbil, začne pracovat u něj jako sluha. Když se již oba (Eliška i Kleant) rozhodnou o svých záměrech říct otci, Harpagon je překvapí, že s nimi chce mluvit o svatbě. Oba jsou natěšeni, že je otec přístupný. Bohužel otec s nimi chce mluvit jen o své svatbě, že si vybral mladou ženu – Marianu. Kleant se naštvě a rozhádá se s otcem. Otec jim oběma řekne, že už jim vybral protějšky. Rád by Kleanta oženil s bohatou vdovou a svou dceru Elišku chce provdat za starého pana Anselma – ale věk nevádí, hlavně že je bohatý! Oba jsou z toho zničení a nechtějí se jeho vůli podvolit. Mezitím všim Harpagon zakope na své zahradě truhlu s 30 tisíci a nechce, aby o ní kdokoliv věděl. Ale je tu ještě Kleantův sluha Čipera, který má oči všude a všimne si, že Harpagon chodí často do zahrady a něco tam vyvádí. A tak jednou se tam vydá a ukradne mu jeho truhličku. Harpagon začne šítet, křičet, dovolávat se policie, aby všechny zatkla a pověsila na šibenici. Dojde si pro komisaře a nechá vyslýchat své služebnictvo. Nikdo nic neviděl, ale kuchař má problém s Valérem a tak ho udá. Když se to Harpagon dozví, rozjede se soud o Valéra. Valér v domnění, že Harpagon zjistil vztah s Eliškou, mluví jen o ní. Ale nerozumí si. Harpagon pořád mluví o své truhle a Valér o Elišce – obojí v ženském rodě. A tak se postupně Harpagon dozví, že Valér mu sice nevezal peníze, ale chce jeho dceru za ženu, i když je chudý. V tu chvíli se objeví Kleant a řekne otci, že má u sebe jeho truhlu a že mu jí vrátí jen ve chvíli, když mu dá souhlas ke svatbě s Marianou. Harpagon je celý zmatený a chce svou truhlu zpět. Do děje vstupuje pan Anselm, který byl pozván na zasnuby se slečnou Eliškou. Ale Valér se brání, že už se zaslíbili. Harpagon to nechce ani slyšet, když ví, že Valér nemá ani peníze. Ale Valér se brání, že má bohatého otce, kterého chce najít v Neapoli, ze které pochází. Vypráví příběh, ve kterém se všichni dozví, že se plavili celá rodina a když byla bouřka, že přežil jen on, zachránili ho a vychovali. Do řeči mu vstoupí Mariana, která je také přítomna a řekne mu, že ona je jeho ztracená sestra, že jí a matku zachránili korzáři a ony musely sloužit jako otrokyně, než se vykoupily a odjely do Paříže. Pan Anselm je poslouchá a prozradí, že je jejich otec. Je moc rád, že má celou rodinu pohromadě, myslel si, že jsou všichni mrtví. Proto se také chtěl oženit s mladou a krásnou ženou, aby na vše zapomněl. Všichni jsou šťastní, až na Harpagona. Ten je pořád rozčilený. Příběh skončí dobře, Harpagon přesvědčí Anselma, aby zaplatil obě svatby a všechny výdaje s nimi spojenými. Anselm souhlasí a tím příběh končí.

---

2) Rozhovor mezi bratrem a sestrou - KLEANT a ELIŠKA

KLEANT: To jsem rád, že tě vidím samotnou, sestro. Musím si s tebou promluvit. Musím ti něco svěřit.

ELIŠKA: Copak? Poslouchám. Co máš na srdci?

KLEANT: Strašně moc a všechno v jediném slůvku: miluji!

ELIŠKA: Miluješ?

KLEANT:

Miluji. Ale než ti povím bližší: dobře vím, že mám otce a že jako syn jsem podroben jeho vůli. Že nám není dovoleno zadat své slovo bez svolení těch, jejichž zásluhou jsme spatřili světlo světa. Že sama nebesa je učinila pány našich milostných slibů a že nám nepřísluší se jimi zavazovat, leč pod jejich vedením. Že nezaujati nižádnou bláhovou vášní jsou mnohem méně náchylni se mýlit a vidí mnohem lépe než my, co je pro nás dobré. Že je nám věřit spíše svět u jejich prozíravosti než potemnělosti našich vášní a že mladistvé třeštění nás přechasto strhuje do osudných propastí. Říkám ti to, sestro, všechno sám, aby ses neobtěžovala mi to říkat. Neboť má láska je hluchá k výčitkám a nechce nic slyšet.

ELIŠKA

A ty ses už zasnoubil s tou, kterou miluješ?

KLEANT

Ještě ne. Ale jsem pevně rozhodnut to udělat. A zapřísahám tě ještě jednou, aby ses nepokoušela mi to rozmluvit.

ELIŠKA

Copak jsem tak bezcitná?

KLEANT

Nejsi, sestřičko! Ale nemiluješ. Nemáš potuchy o sladkém násilí, které láska činí našim srdcím. Jsi tak strašně moudrá!

ELIŠKA

Pěkně moudrá! Alespoň jednou za život přejde každého moudrost. A kdybych ti otevřela srdce, možná dost, že bych se ukázala ještě méně moudrou než ty.

KLEANT

Kéž by nebesa tomu chtěla, aby taky tvoje srdce...

ELIŠKA

Nejdřív se vyzpovídej ty. Kdo je ta, kterou miluješ?

KLEANT

Dívěnka, která se teprv nedávno přistěhovala do naší čtvrti, a kdo ji jen spatří, musí se do ní zamilovat. Něco tak rozkošného příroda ještě nestvořila a byl jsem ztracen, sotva jsem ji uviděl. Jmenuje se Mariana a bydlí u své hodné staré maminky, která skoro ustavičně churaví a ke které ta roztomilá dívka chová takovou lásku, že si to nedovedeš představit! Obsluhuje ji, lituje, utěšuje, a to s takovou něhou, že by ti to srdce utrhlo. Ať dělá co dělá, všechno jí sluší, že to není k víře. A na tisíc půvabů z ní při tom vyzařuje: taková strhující jemnost, taková neodolatelná dobrotu, taková okouzlující počestnost, taková... Dal bych za to nevím co, kdybys ji tak mohla vidět!

ELIŠKA

Když mi ji tak líčíš, jako bych ji viděla, bratře. A abych pochopila, jaká je, stačí, že ty ji miluješ.

KLEANT

Zjistil jsem si pod rukou, že na tom nejsou zrovna dobře a že se při veškeré skromnosti mají co ohánět, aby vystačily s tím málem, co mají. Představ si, sestro, jaká by to byla rozkoš pomoci milované bytosti ze stísněných poměrů! Drobnými pozornostmi taktně zajistit počestné rodině aspoň to nejnutnější! A pochopíš, jak mě to trápí, že

pro otcovu lakotu je mi ta rozkoš odepřena a že své krásce nijak nemohu osvědčit svou lásku.

ELIŠKA

Až příliš dobře to chápu, jaké to pro tebe musí být trápení.

KLEANT

Je horší, než si kdo může pomyslet. Vídal to kdy svět, aby někdo takhle nelítostně škudlil na vlastních dětech? Aby je takhle mořil svou šílenou skoupostí? K čemu jsou nám naše peníze, když se k nim dostaneme teprv, až jich už nebudeme moc užít? Když teď u kdekoho musím dělat dluhy, abych uhájil holé živobytí? Když se oba musíme doprošovat obchodníků, jestliže chceme chodit ustrojeni jako lidé? Chtěl jsem tě poprosit, abys mi pomohla vyzvědět na otci,

jak by se díval na mé city. A jestliže bude proti nim, jsem pevně rozhodnut, že s tou líbeznou bytostí uteču do světa zkusit štěstí. Proto už teď sháním půjčku, kde se dá. A jestliže ty jsi na tom také tak a otec bude bránit našim tužbám, necháme ho tu oba dva a vymaníme se z tyranie jeho nesnesitelné lakoty.

ELIŠKA

Svatá pravda. Dává nám den ze dne litovat víc a více, že nám tak brzy umřela maminka a že...

HARPAGON (*za scénou*)

Ven z mého domu! Ven, ven!

KLEANT

Slyším jeho hlas. Pojd' pryč, ať si to dopovíme. A pak společně poženeme útokem na jeho bezcitné srdce.

3) Vypište, jaká znáte přísloví, rčení, sousloví týkající se peněz a lakomců.

---

4) Přečte si ukázkou, jak se Kleant ujal role hostitele při návštěvě Mariany.

HARPAGON

Odpusťte, krasotinko, že jsem se nepostaral, aby vám před vyjížděkou podali nějaké občerstvení.

KLEANT

Myslel jsem na to, tatínku, a dal jsem přinést několik mis mandarinek, citronů v cukru a jiných sladkostí. Objednal jsem to všechno na váš účet.

HARPAGON

Valére!

VALÉR

Váš syn se zbláznil.

KLEANT

Zdá se vám, tatínku, že toho bude málo? Slečna vám to laskavě promine.

MARIANA

To nemusilo být.

KLEANT

Už jste někdy viděla skvostnější briliant, než má otec tuhle na prstě?

MARIANA

Má opravdu báječnou jiskru.

KLEANT

(stáhne otci prsten s prstu a podá jej Marianě) Musíte si jej prohlédnout zblízka.

MARIANA

Je vskutku překrásný a má neporovnatelný oheň.

KLEANT *(zastoupí cestu Marianě, která jej chce vrátit Harpagonovi)*

Nikolivěk, slečno. Je nyní v příliš krásných. Můj otec vám jej dává darem.
HARPAGON
Kdo? Já?
KLEANT
Vidíte tatínku, že si přejete, aby si jej slečna ponechala z lásky k vám?
HARPAGON
Co?
KLEANT
Že se ještě ptám! Koukejte! Dává mi znamení. Mám vás stůj co stůj přimět, abyste ten prsten přijala.
MARIANA
Nerada bych...
KLEANT
To nemyslíte vážně. Copak nevidíte, že ho ani za nic nevezme zpět?
HARPAGON
Já se vzteknu!
MARIANA
To by bylo...
KLEANTES
(stále zabraňuje Marianě, aby prsten vrátila) Ne, ne, to byste ho urazila.
MARIANA
Snažně prosím...
KLEANTES
Ani nápad!
HARPAGON
Šlak tě poraz!

5) Přečtete ukázkou o odsouzení Valéra.

HARPAGON
O jakém zločinu to mluvím, zlotřilče? Jako bys to nevěděl! Darmo se přetvařuješ! Prasklo to na tebe. Zrovna jsem se všechno dověděl. Takhle mi oplácíš mou dobrotu? Tak ty ses ke mně vetřel schválně, abys mě zradil, abys mi zahrál takovýhle kousek?
VALÉR
Když beztak už všechno víte, pane, nebudu se vykrucovat a přiznám se vám bez mučení.
JAKUB
No tohle! Že bych se byl střelil ani nevěda?

KLEANT
Vidíte ho, jak ho vaše zdráhání pohoršuje!
HARPAGON
Ty zmijje!
KLEANT
Jen se podívejte, jak je zoufalý!
HARPAGON
Katane katanská!
KLEANT
Není to má vina, tatínku. Dělán, co mohu, aby si tu maličkost nechala. Ale nechce si dát říci.
HARPAGON
Bídáku bídná!
KLEANT
Tatínek mě kvůli vám hubuje, slečno.
HARPAGON
Darebák!
KLEANT
Ublížíte mu na zdraví. Prosím vás slečno, přestaňte se už zdráhat!
FROSINA
Božínku! To je nějakého upejpání. Nechte si ten prstýnek, když milostpánovi na tom tolik záleží.
MARIANA
Jen abych vás nepohněvala, nechám si ho zatím u sebe. Vrátím vám ho, až se to hodí.

VALÉR
Měl jsem dávno úmysl promluvit si s vámi o tom a čekal jsem jen na příznivou chvíli. Ale už se stalo. A tak vás mohu jen snažně prosit, abyste se nehněval a laskavě vyslechl mé důvody.
HARPAGON
Důvody? Co ty mi můžeš uvést za důvody. Ty bezectný zloději?
VALÉR
Odpusťte, pane, toho jména jsem si nezasloužil. Nezapírám, že jsem se na vás provinil. Ale můj hřích je konec konců odpustitelný.

HARPAGON

Cože, odpustitelný? Takový zákeřný, takový hrdelní úklad?

VALÉR

Proboha, nerozčilujte se tak! Až mě vyslechnete, shledáte sám, že to není takové neštěstí, jaké vy z toho děláte.

HARPAGON

Že to není takové neštěstí, jaké já z toho dělám? Když mi vezmeš mou krev, když mi vyrveš mé všechno?

VALÉR

Vaše krev, pane, nepadla do špatných rukou. Nejsem jí nehoden a nestalo se nic, co bych nemohl snadno napravit.

HARPAGON

To bych si vyprosil! Vrátiš mi, cos mi vzal!

VALÉR

Vaší cti se dostane plného dostiučinění.

HARPAGON

Tady nejde o žádnou čest. Ale řekni mi, prosím tě, jak tě to vůbec mohlo napadnout?

VALÉR

Ach! Vy se ještě ptáte?

HARPAGON

Ano, jsem tak smělý.

VALÉR

Vnuklo mi to božstvo, které zároveň omlouvá, k čemu nás navádí: láska!

HARPAGON

Láska?

VALÉR

Láska.

HARPAGON

Čistá láska, čistá, jen co je pravda! Láska k mým zlatákům!

VALÉR

Nikoli, pane. Nebyly to vaše peníze, co mě svedlo a oslnilo. A přísahám, že si ze všeho, co máte, nežádám pranic, jen ponecháte-li mi to, v držení čeho jsem.

HARPAGON

To tak! Čerta starého ti ponechám!

Podívejte se na tu drzost! Ještě ponechat mu mám, co mi ukrad!

VALÉR

Ukrad! Vy tomu říkáte krádež?

HARPAGON

Jestli tomu říkám krádež? Takový poklad!

VALÉR

Máte pravdu, je to poklad, a to bezpochyby nejvzácnější ze všech, co jich máte. Ale stejně ho neztratíte, když mi ho necháte.

Na kolenou vás o něj prosím, nechte mi jej, ten milý, drahý poklad plný vděků!

HARPAGON

To víš! Celý žhavý! Ale co to všechno znamená!

VALÉR

Slíbili jsme si vzájemnou věrnost a že se už nikdy nenecháme.

HARPAGON

To je opravdu dojemné, zrovna k pláči.

VALÉR

Zasvětili jsme se jeden druhému na věky věkův.

HARPAGON

Však já vás rozvedu, nic ty se neboj!

VALÉR

Nás dva rozloučí leda smrt!

HARPAGON -

Ten chlap je jako posedlý po mých penězích.

VALÉR

Už jsem vám řekl, pane, že mě k tomu, co jsem udělal, nepřiměla ziskovost. Mé srdce se nedalo vést pohnutkami, jakých se domýšlíte. Pohnutka mnohem ušlechtlejší mi vnukla toto rozhodnutí.

HARPAGON

Nakonec se ještě ukáže, že ukládá o můj majetek z pouhé křesťanské lásky! Ale jen si myslí! Však já s tebou zatočím, pobudo vypráskaný, policie mi už dopomůže k mému právu!

VALÉR

Se mnou si dělejte, co vám libo! Jsem hotov vytrpět bez reptání, cokoli si zamanete. Ale věřte mi aspoň, že stala-li se nějaká škoda, jsem jí vinen jen a jen já a že vaše dcera naprosto za nic nemůže.

HARPAGON

To bych prosil! To by tak ještě scházelo, aby dcera měla prsty v takovém zločinu.

Ale teď chci zpátky své. Kams ji dal?

Kams ji unesl?

VALÉR

Unesl? Já? Vždyť já jsem ji neunesl. Je pořád ještě ve vašem domě.

HARPAGON

Má ty nejdražší kasičko! - Tak ona není z domu?

VALÉR

Není, pane.

HARPAGON

A poslyš, nedotkl ses mi jí?

VALÉR

Já a dotknout se jí?! To jí křivdíte, stejně jako mně. Na to je má láska k ní příliš cudná a bezúhonná!

HARPAGON

Tvá láska k mé kasičce?

VALÉR

To bych raději umřel, než bych jí dal najevo nějaký urážlivý úmysl. Na to je příliš moudrá a počestná.

HARPAGON

Má kasička je příliš moudrá a počestná?

VALÉR

Nikdy jsem si nežádal nic víc než těšit se z pohledu na ni. A nikdy nic trestuhodného neposkvřilo vašeň, kterou v mém srdci zažehly její krásné oči.

HARPAGON

Krásné oči mé kasičky! Mluví o ní jako amant o své vyvolené.

VALÉR

Panna Klaudýnka ví, jak se to všechno zběhlo a ona vám dosvědčí...

HARPAGON

Cože? Služka je tvá pomahačka?

VALÉR

Byla nám svědkyní při našem zasnoubení. Když se přesvědčila, že to s vaší dcerou myslím poctivě přimluvila se za mne, aby mi zaslíbila svou věrnost a přijala za to mou.

HARPAGON

Že by se ho ze samého strachu z policie chytal fantas? Co tu blábolíš o dceři?

VALÉR

Řekl jsem, pane, že to nebylo lehké přemluvit ji a přimět její dívčí stud, aby se podvolil mému naléhání.

HARPAGON

Čí dívčí stud?

VALÉR

Vaší slečny dcery. Teprve včera se konečně rozhodla zasnoubit se se mnou?

HARPAGON

Má dcera se s tebou zasnoubila?

VALÉR

Zasnoubila. Jako já s ní.

HARPAGON

Panebože na nebi! Ještě jedna pohroma!

Pracovní list č. 4 – Romeo a Julie

1) Úvod k příběhu – Seřad'te správně věty dle návaznosti. Poté je přepište.

Je jí právě 14 let. Tyto dva rody jsou od počátků věků znepráteleny. Julie se také zamiluje. Hlavními postavami jsou Romeo Montek a Julie Kapuletová. Romeo se s přáteli tedy na ples vydá. V noci po plese se Romeo vydává do zahrady, kde má Julie balkon... Romantický příběh se odehrává v italském městě Verona. Na plese prvně uvidí Julii a zamiluje se do ní. Což je věk na vdávání. Romeo potkává Julii na plese, na kterém se má zasnoubit s Parisem. Romeo je roztržitý mladík, který se rád baví s přáteli.

---

2) Filmová ukázka č. 1 – balkónová scéna – vyberte správný překlad:

a) JULIE	Romeo...	na cestu do Mantovy. Zůstaň u
ROMEO	Skřivan to je a	mne.
	ohlašuje úsvit.	Nechod', když ještě nemusíš,
	Nebe už, lásco,	má lásco.
	bledne žárlivostí	ROMEO Bud' sbohem, lásco! Je čas jít.
	a krajky světla	JULIE Můj pane, lásco má, už
	rozhánějí tmu.	odcházíš?
	Dohasly svíce hvězd,	Každý den, každou hodinu mi
	den po špičkách	piš!
	se plíží mlhou na	Minuta bez tebe je mnoho dní!
	vrcholky kopců.	Tak se mi, Romeo, zas brzo
	Když půjdu, budu žít;	vrat', jinak ti zestárnu o mnoho
	když ne, umřu.	let!
JULIE	To světlo tamhle není	ROMEO Sbohem!
	svítání,	Jak jen to bude možné, pošlu
	hvězdná zář je to	zprávy,
	seslaná nám nebem:	nebude den, abych tě pozdravil.
	jak pochodeň ti bude	
	v noci svítit	

b) JULIE Můj bože.
 ROMEO Ona mluví.
 Mluv dál, mluv dál, můj
 zářný anděli.
 Jsi stejně krásná jako
 boží posel,
 co po nebi se vznáší na
 křídlech,
 zatímco dole smrtelníci
 žasnou,
 v údivu obracejí oči
 v sloup,
 a on se pěkně vozí na
 oblaku
 a zvolna pluje po
 nebeské pláni.
 JULIE Romeo, Romeo, proč jsi
 Romeo?
 Zavrhni otce, odhod'
 svoje jméno,
 nebo když nechceš,
 přísahej mi lásku,
 a já se zřeknu rodu
 Kapuletů.
 ROMEO Mám promluvit, anebo
 ještě počkat?

JULIE Jen tvoje jméno je můj
 nepřítel.
 Vždyť ty jsi ty, i kdybys
 nebyl Montek.
 Co je to Montek? Ruka,
 noha, tvář,
 anebo nějaká jiná část těla?
 To přece není Montek!
 Vyměň jméno!
 Co je jméno? To, čemu se
 říká „růže“,
 pod jiným jménem vonělo by
 stejně.
 A kdyby Romeo měl jiné
 jméno,
 zůstal by pořád stejně
 dokonalý.
 Romeo, prosím, odhod' svoje
 jméno,
 na kráse ti to v ničem
 neubere.
 Vezmi si mne!
 ROMEO Beru tě za slovo.
 Řekni mi „lásko“, tím mne
 znovu pokřtíš.
 Už nejsem Romeo, chci být
 tvá láska.

3) Scénář – svatba – Romeo a Vavřinec, pak Romeo a kojná, pak kojná s Julií a nakonec Julie, Romeo a Vavřinec.

ROMEO Dobrý den, otče.
 ...
 ROMEO Já celou noc byl, otče,
 v sedmém nebi.
 VAVŘINEC Mladý pán zhřešil!
 S Rosalinou, že by?
 ROMEO Já zapomněl už jméno Rosalina
 a s ním i kletbu, kterou
 připomíná.
 VAVŘINEC A dobře děláš. Proč jsi
 nemoh spát?
 ROMEO Všechno vám, otče, vypovím, a
 rád.
 K přestřelce došlo v domě
 Kapuletů,
 zasažen byl jsem střelou lásky
 v letu
 a ránu oplatil. V mých silách
 není
 vyléčit vážné poranění,
 jež utrpěl, jsem já i nepřítel:
 ujměte se nás jako léčitel
 VAVŘINEC Co mi tu říkáš, zrovna
 jasné není,
 jen jasná zpověď vede
 k rozhřešení.
 ROMEO Jasně vám říkám: dcera
 Kapuleta
 se včera stala středem mého
 světa.
 Já jí dal srdce, ona své mi dala,
 schází jen slova, co by
 požehnala
 našemu svazku. Rád vám na
 otázku,
 jak jsem si našel svoji velkou
 lásku,

odpovím pak. Teď volám do nebes:
Oddejte nás, moc prosím! Ještě dnes!

...
CHŮVA Na slovíčko, mladý pane. Slečna mi řekla, že vás mám najít. Neřeknu vám teď, co vám vzkazuje, ale tohle vám řeknu:
jestli to s ní, jak se říká, nemyslíte
Vážně, byla by to od vás strašná neomalenost. Klamat slečny je vždycky moc špatné, ale podvést ji by byla teprv nestydatost. Vždyť je to ještě štěně.

ROMEO Vyříd' slečně můj pozdrav, chůvo. Já prohlašuju na svou čest, že -

CHŮVA Vy jste zlatíčko! Ze srdce ráda jí to vyřídím, ze srdce ráda! Jejda, ta bude skákat radostí!

ROMEO Ale co jí vyřídíš, chůvo? Nenechalas mě domluvit.

CHŮVA Vyřídím jí, že prohlašujete na svou čest, což je, jak to vidím já, velice solidní nabídka.

ROMEO Požádej ji, ať pod nějakou záminkou přijde do cely otce Vavřince. Ten nás vyzpovídá a pak hned oddá.

...
JULIE ... Chůvičko, chůvo, řekni mi, co vzkázal!

CHŮVA Moc hodný pán to je, poctivý a čestný, zdvořilý, laskavý a ctnostný k tomu a vzkazuje ti, že – kde je tvá matka?

JULIE Kde je má matka? Doma, kde by byla?

Co je to za řeči? „Moc hodný pán, zdvořilý, laskavý a ctnostný k tomu, kde je tvá matka“!

CHŮVA Marjápanno, ty jsi jak splašená. To je mi chování“ To je tvůj vděk? Ty klouby, ach ty klouby!
Příště si běhej za Romeem sama!

JULIE Nech už těch nářků! Co řek Romeo?

CHŮVA Máš dovolení jít dnes ke zповědi?

JULIE Mám.

CHŮVA Tak honem běž za otcem Vavřincem.
Čeká tě ženich. Budete se brát. Jak krásně zrudla naše slečinka! Brzo však zrudneš, věř mi, ještě víc.
Ty do kostela, já jdu pro žebřík. Po něm si dneska hnedka po setmění tvá láska vlezte k tobě do postele.
Uf, to je dřina – tobě pro radost. Však ty se v noci ještě nadřeš dost!
Teď se jdu najíst, ty leť do kostela.

JULIE Za štěstím letím, jak bych křídla měla!

...
JULIE Dobrý den přeji, pane zповědníku.

VAVŘINEC Romeo popřeje ti za oba.

JULIE Musím mu vrátit tohle jeho přání.

ROMEO Jestli tvá radost, Julie, je velká jak má a jestliže ji umíš lépe vyjádřit, rozechvěj svým dechem vzduch a hudbou slov zjev neskutečné štěstí, které dnes, lásko, potkalo nás oba.

JULIE Největší láska nejmiň musí mluvit,

nač šminky slov, když krásnější
je
bez nich?
Jen žebrák umí spočítat, co má.
Tak nesmírná je ale moje láska,
že se jí nikdy nedopočítám.

VAVŘINEC Už radši pojďte,
vezmeme to zkrátka.
Vždyť jinak hrozí, že budete
svoji,
dřív než vás v jedno svatá
církev spojí.

4) Scénář – vyhnání Romea za zabití Tybalta, – čtení scénáře nahlas.

ROMEO Jak zní můj ortel, otče, co
mě čeká?
Mluv, jaký další smutek se
chce se mnou
seznámit?

VAVŘINEC Na můj vkus znáš,
milý synu,
až příliš zblízka smutnou
společnost!
Rozsudek nad tebou byl
vynesen.

ROMEO Co jiného mám čekat nežli
smrt?

VAVŘINEC Kníže byl k tobě
mnohem vlídnější.
Čeká tě jenom vyhnání,
ne smrt.

ROMEO Díky za tu vlídnost. Kéž bys
řekl smrt!
Vždyť vyhnání je pro mě
hrůznější
než smrt! Ne, vyhnání, to
ne, to ne!

VAVŘINEC Kníže tě vyhnal
jenom z Verony.
A svět je velký. Zoufat není
proč.

ROMEO Svět končí za hradbami
Verony.
Dál jsou jen muka, očistec a
peklo.
Jsem vyhnán ze světa, když
z Verony.
Být vyhnán ze světa
znamená smrt.
Stínáš mě zlatou sekyrou,
když říkáš
„vyhnán“. Směješ se ráně,
která vraždí.

VAVŘINEC Nerouhej se, ty
nevděčníku! Zákon

stanoví za tvůj přečin smrt,
však vladař,
naš vlídný vladař zákon
obešel
a černá slovo „smrt“ ti
proměnil
ve „vyhnání“. To není
milost, co?

ROMEO Mučení je to. Nebe je přece
tam,
kde žije Julie. A každý pes,
každá myš, každý
bezvýznamný tvor
je v nebi, když jí smí být
nablízku.
Romeo nesmí! Mouchy
odporné
víc práv, víc respektu, víc
výsad mají
než Romeo, když dotýkat se
smějí
zázračně bílé Juliiny paže
a blaženě se pást na jejích
rtech.

...
VAVŘINEC Ty přímo trojčíš!
Můžu něco říct?

ROMEO S budeš mluvit zase o
vyhnání?

VAVŘINEC Chci ti říct, jak se
proti němu bránit.
Chci ti dát radu, lék na
protivenství,
útěchu poskytnou, když už
jsi vyhnán.

ROMEO Už zase „vyhnán!“ K čertu
s útěchou!
Může mi útěcha snad stvořit
Julii,
Veronu přenést tam, kde
budu já,

rozsudek zrušit? Nech si už ty řeči!

VAVŘINEC Blázni zas trojčí!
Trpí hluchotou!

ROMEO Mudrci zas trpí slepotou!

VAVŘINEC Chci s tebou mluvit o tvé situaci.

ROMEO Proč mluvit o něčem, co necítíš?
Kdybys byl mladý, miloval jak já,
hodinu po svatbě měl a jak já byl
vyhnán za to, žes zabil Tybalta,
pak bys moh mluvit, rvát si jak já vlasy
a padnout na zem jako padám já,
abych si vyměřil svůj vlastní hrob!

...

CHŮVA Důstojný otče, kde je pán mé paní?
Mladý pán, kde je? Kde je Romeo?

VAVŘINEC Opil se vlastním pláčem. Tady leží.

CHŮVA Slečna je na tom stejně, na chlup stejně!
...Slečinka brečí a brečí a brečí a brečí!
Koukejte vstát, nebo nejste chlap, pane!
Postavte se! Už kvůli Julince!
Vy ale umíte vyvádět, pane!

ROMEO Chůvo! (*vstává*)
Co Julie? Mluvilaš přece o ní?
Myslí si, že jsem obyčejný vrah?
Krví jsem ztřísnil naše mladé štěstí!

...

CHŮVA Neříká nic, jen pořád brečí, pane.
Na postel sebou mrskne,
pak zase vstane,

„Tybalte!“, volá, hned zas „Romeo!“,
pak padne znova na postel.

ROMEO To jméno,
jak ze smrtící hlavně vystřeleno,
ji vraždí, tak jak ruka toho jména
zabila Tybalta. Prosím tě, otče,
řekni mi, v jaké části mého těla
sídlí to jméno? Řekni mi to, abych
je mohl vyrvat z toho těla!

(*Chce se probodnout.*)

VAVŘINEC Zadrž,
ty zoufalče! Jsi vůbec muž?
Jak muž
sic vypadáš, však vyvádíš jak ženská!
Běsníš jak zvíře, které nemá rozum!
Napůl jsi chlap a napůl žunká, fuj,
obludná obluda, od všeho trochu,
pořádného nic. Vyrzils mi dech!
Já vážně myslel, že jsi solidnější.
Žes zabil Tybalta, chceš zabít sebe,
a tím, že sebe potrestat chceš smrtí,
zabiješ ženu, pro kterou jsi život?

...

Vzpamatuj se! Tvá Julie je živá,
ač kvůli ní ses málem zamordoval:
to je tvé štěstí! Tybalt tě chtěl zabít,
tys zabil Tybalta: to je tvé štěstí!
I zákon je tvůj přítel –
z trestu smrti
je jenom vyhnanství: to je tvé štěstí.

Štěstí se k tobě hrne ze
všech stran,
z nebe ti přší jenom
požehnaní,
a ty jak rozmazlená fíflena
nad štěstím lásky ohrnuješ
nos!
Takoví lidé špatně
končívají!
Honem jdi za svou láskou,
jak jsi slíbil,
vylez k ní nahoru a utěš ji.
Odejdi dřív, než rozestaví
stráže,
protože pak bys nemoh do
Mantovy,

kde budeš, dokud nenastane
čas
oznámit sňatek, smířit
přátele,
požádat vladaře o odpuštění
a přivítat tě zpátky ve
Veroně
s tisíckrát větší radostí, než
jsi
z ní šel. Běž, chůvo, slečnu
pozdravuj.
Ať celý dům jde co nejdříve
spát,
zármutek je jistě všechny
vyčerpal.
Že Romeo už jde.

5) Scénář – Julie a Vavřinec.

JULIE Zavřete dveře a pak plačte se
mnou.
Se mnou je konec. Pomoci mi
není.

VAVŘINEC Už mi to řekli, Julie, a
věř,
že mi to rozum trhá na kusy.
Musíš si prý, a odložit to
nelze,
už ve čtvrtek vzít toho hraběte.

JULIE Neříkejte mi, že vám o tom
řekli.
Řekněte mi spíš, jak to
odvrátit.
Když vaše moudrost na to
nemá lék.
potvrďte správnost mého
rozhodnutí,
a tahle dýka dá mi rozhřešení.
Bůh moje srdce spojil
s Romeem
a naše ruce spojily ty vaše.
Než aby ruka, vámi
posvěcená,
zpečetit měla někdy jinou
smlouvu,
než abych svoje srdce radila
a dala je jinému – zabiju se!
... Tak mluvte. Zemřu ráda,
když lékem nebude mi vaše
rada.

VAVŘINEC Klid, dcero. Věděl
bych, jak z toho ven.
Pokus je to však stejně zoufalý
jako to, čemu chceme
zabránit.
Jestli než vzít si pana Parise
jsi odhodlána zemřít, možná
bys
spíš podstoupila cosi jako
smrt,
než hanbu přijala, co pro tebe

je horší nežli smrt. Ten lék ti
dám
budeš-li mít dost odvahy ho
vzít.

JULIE Než vdát se za Parise, stačí
říct,
a skočím z cimbuří nejvyšší
věže,
budu žít s hady nebo se
zloději,
přikovat dám se třeba
k medvědům,
anebo na noc zamknout do
kostnice,
kde chřestí kostry umělců, kde
hnijí
hnáty a šklebí se tam žluté
lebky,
najdu si čerstvě vykopaný
hrob

a mrtvole vlezou rovnou do
rubáše –
já bez váhání udělám i to,
co děsí mne, když o tom
jenom mluvím,
jen abych věrná zůstala své
lásce.

VAVŘINEC Jdi domů, tvař se
vesele, všem řekni,
že Parise si vezmeš. Zítra
večer –
zítra je středa – půjdeš sama
spát,
ať ani chůva není večer
s tebou.
Tady máš lahvičku. Než
ulehneš,
vypiješ tenhle výtažek a hned
pocítíš chlad a silnou ospalost.
Tep se ti zcela vytratí i dech,
nebudeš jevit známky života,
tváře a rty ti zcela zesínají,
víčka se zavřou jako okenice,
jimiž smrt vyháňá z nás světlo
dne.
Svaly ti ochrnou a budeš celá
chladná a tuhá, jak bys byla
mrtvá.
A v této vypůjčené masce
smrti
zůstaneš celých čtyřicet dva
hodin,
pak vzbudíš se jak
z příjemného spánku.

...

Než znovu přijdeš k sobě,
Romeo
z mých listů zví o našem
úmyslu.
Přijede sem, a až se probudíš,
budeme oba s tebou. Téže noci
tě Romeo unese do Mantovy –
tak uchráníš se hanby, co ti
hrozí.
Musíš být ale pevně
rozhodnuta
a ženský strach tě nesmí
odradit.

JULIE O strachu nemluv a dej mi tu
trest'!

6) Scénář - Romeo a lékárník – vynechané věty doplňte vhodnou náhradou.

ROMEO Otevři, lékárníku!

LÉKÁRNÍK Kdo to křičí?

ROMEO Vyjdi ven, člověče. Vím, že jsi chudý.

Tady máš čtyřicet dukátů. Dej mi

_____ , ale pořádného,

aby se dostal do krve tak rychle,

že kdo ho vezme, padne ihned mrtvý –

chci _____ , co zprudka vyrazí dech z těla,

jako když v hlavni bouchne střelný prach

a letí z jícnu vražedného děla.

LÉKÁRNÍK Takové _____ mám, však jejich prodej

pod trestem smrti zákon zakazuje.

ROMEO Tak chudý jsi, tak nešťastný a nuzný,

a máš strach umřít? Tváře vyzáblé,

z očí ti kouká jenom hlad a úzkost,

žebrotu nosíš na zádech jak hrb,

svět ani zákony tě nemilují,

neumožní ti nikdy zbohatnout – ber, poruč zákon, zbav se té své

_____ !

LÉKÁRNÍK Má bída souhlasí, má vůle ne.

ROMEO Tvé bídě platím, tvou vůli ne.

LÉKÁRNÍK Rozpusťte tohle v čemkoli, co teče,

a _____ to. I kdybyste měl

sílu za dvacet, zabije vás to.

(úryvky převzaty z Romea a Julie)

7) Oblečení – oblečte vhodně Julii i Romea, pokud správně vyberete, vyjdou vám písmenka, ze kterých složíte jedno z důležitých děl W. Shakespeara.

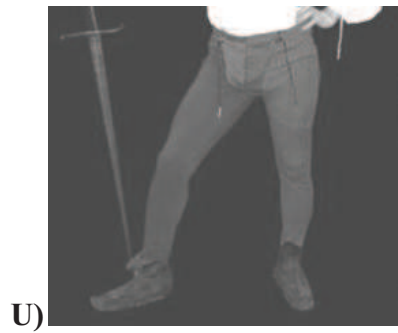

Ě)

Í)

A)

(obrázky vybrány prostřednictvím vyhledávače Google)

Pracovní list č. 5 – Eragon

1) Ukázka z knihy, kdy Eragon hádá jméno draka – napsat, co si myslí drak

„Potřebuješ jméno. Dnes jsem několik zajímavých slyšel; možná se ti některé bude líbit.“
V duchu procházel seznam, který mu přednesl Brom, dokud nenašel dvě jména, která mu připadala hrdinská, vznešená a příjemná na poslech. „Co takhle Vanilor, nebo jeho nástupce Eridor? Oba to byli významní draci.“

Odpověď draka:

Zdálo se, že se jeho pokusy baví. *Eragon*, pomyslel jsi drak. „To je moje jméno, takové nemůžeš mít,“ namítl a otřel si bradu. „Dobrá, když se ti tahle nelíbí, jsou tu jiná.“
Pokračoval po seznamu, ale drak každý návrh zavrhl. Jako by se pořád smál něčemu, k čemu Eragon nechápal, ale on si toho nevšímal a navrhoval dál. „Byl tu také Ingothold, ten zabil...“ Pak se zarazil, protože ho něco napadlo. *To je ten problém! Vybíral jsem mužská jména. Ty jsi ONA!*

Odpověď draka: _____

...

„Jsi Safira?“ Pohlédla na něj inteligentními očima. Hluboko v duši pocítil její spokojenost.

Odpověď draka:

Odpovězte: Proč Safira? Co to může znamenat?

_____

_____

2) Jméno vašeho draka – a co by mělo znamenat? Popište, jak by vypadal váš drak...

_____

_____

_____

_____

3) V jedné z ukázek jste slyšeli starověký jazyk, máte zde napsaných pár slov, jejich překlad najdete na tabuli, určete jak je správný překlad. Poté vymyslete 2-3 slova vy a napište jejich překlad.

Stern reisa -

arget -

argetlam -

brisingr -

Šrur'tugal -

_____

_____

- 4) Arya je elfka, jak mají elfové vypadat? Pokud byste porovnali filmovou Aryu, která má představovat elfku, co udělali maskéři na herečce špatně? Co jí určitě chybí?

- 5) Ukázka z filmu – Stín – popište ho 3 přídavnými jmény, jaký vám připadá.

- 6) Pokuste se nakreslit urgala podle popisu z knihy:

Každá nestvůra držela krátký meč a kulatý železný štít pomalovaný černými znaky. Podobaly se lidem s ohnutýma nohama a mohutnými zvířecími pažemi, které uměly jen drtit a ničit. Nad malýma ušima jim vyrůstal pár zkroucených rohů.

...

Urgal stál nad ním s krvelačným úšklebkem ve tváři. Zrůda byla vysoká, tlustá a širší než dveře, měla šedivou kůži a žlutá prasečí očka. Na pažích a na prsou, zakrytých nepřiměřeně malým krunýřem, se jí dmuly svaly. Zpod železné čapky jí vyčuhovaly beraní rohy, které se jí kroutily od spánků, a k jedné paži měla připevněný kulatý štít.

- 7) Poslechněte si část příběhu od učitele a poté se podívejte na ukázkou. Rozhodněte, kde je chyba. Pokuste se napsat, jestli je to zásadní chyba pro vás (srovnejte knihu i film!).

Ukázky z knihy č. 1 – Vyšetřování ztráty třídní knihy

a) CIMRMANOVA ŠESTERKA A FUTURISMUS

Prof. Ladislav Smoljak: Smělá konstrukce Cimrmanovy pedagogiky spočívá na šesti úhelných pilířích. My pro ně máme pracovní název „Cimrmanova šesterka“. Uvedu nejprve všech šest zásad:

zásada: Futurismus

zásada: Separace průtokových poznatků

zásada: Trestání učitele učitelem

zásada: Názorné a úlekové fixace

zásada: Mimoverbální komunikace

zásada: Oživlé dřevo

Všimněme si nejprve první zásady – zásady futurismu. Snad každý učitel by se v tak zaostalé oblasti, jakou byla v dobách Rakousko-Uherska Halič, spokojil s tím, že by naučil žáky jenom těm nejnütnějším praktickým dovednostem. Ne tak Cimrman. Cimrman viděl dál. Věděl, že přijde doba, kdy se i v Haliči bude telefonovat. A co potom? Učil tedy své žáky nejen tomu, co po nich žádal současný život, ale měl neustále na mysli, jak doslova říkal, „světlejší futurum lidstva“. Zachoval se nám stenografický zápis dcery okresního poštmistra Eriky T. o tom, jak Cimrman učil své žáky telefonovat. Dialog, který Cimrman předváděl zpravidla v souhře se školníkem, si vám dovoluji reprodukovat s pomocí docenta Weigela.

Weigel (do telefonního přístroje): Hola, hola!

Smoljak: Správný začátek. Dnes už ovšem říkáme: Haló, haló. Hola, hola!

Weigel: Zde telefonista Weigel.

Smoljak: Tak to je první začátečnická chyba. Můj telepartner používá nadbytečných slov, kterými prodlužuje na tehdejší dobu jistě nákladný hovor. Cimrman vždycky zdůrazňoval, že jakmile použijeme telefonního aparátu, stáváme se automaticky telefonistou. Každý telefonista to ví, a je tedy zbytečné, aby si to jednotliví telefonisté neustále během telefonování do telefonu... telefonovali.

Weigel: Hola, hola. Zde Weigel.

Smoljak: Až na slůvko „zde“ je to dobré. Podle Cimrmana je třeba mít představu o situaci, ve které se nachází ten, komu telefonujeme. A když se vžijete do jeho postavení, zjistíte, že je to vlastně on, který je ZDE. My ho tedy ohlášením nesmíme mást. Ano?

Weigel: Hola, hola! Tam Weigel.

Smoljak: Hola, hola! Tam Smoljak.

Weigel: Dobrý den, pane Smoljak. Máte na skladě procházkové hole?

Smoljak: Procházkové hole mám. Jak dlouhé si přejete?

Weigel: Potřebuji procházkové hole (rozpřáhne paže) asi takhle dlouhé.

Smoljak: Tak to je vyložená chyba. To prostě nejde. Cimrman žákům vysvětlil, že přijde doba, kdy budou na ulicích běžným jevem telefonní budky. Tyto budky budou úzké, pro jednoho stojícího telefonistu. Jakákoliv široká gestikulace by se mu šeredně vymstila. Zkuste to jinak, pane docente.

Weigel: Potřebuji procházkové hole asi takhle dlouhé (ukáže kratouneké).

Smoljak: Tak je to správné. Ano, ty máme. Pošlete si pro ně vozku.

Weigel: Děkuji, hola, hola.

Smoljak: Rádo se stalo, hola, hola.

Zbývá dodat snad jen tolik, že podle vzpomínek Eriky T. vzbudil prý Cimrman ve svých žácích takovou vášň k telefonování, že když byl potom na poště ve Struku první telefonní automat instalován, nedalo se na úřadě vůbec pracovat. „Bylo to u nás jako v nějaké herně v Monte Carlu,“ píše Erika T. „Kočičí házeli do automatu celé jmění, vytáčeli nazdařbůh čísla a

mnohý se pak vypořádá z pošty zcela ozebračen.“

b) NÁZORNÉ A ÚLEKOVÉ FIXACE

Jako další pilíř systému figuruje v šesterce zásada úlekových a názorných fixací učiva. Úleková fixace spočívala na principu nečekaného podnětu. Ve chvíli, kdy se probírala důležitá poučka, vzorec či datum, učitel žáky vylekal. Tento šok poznatek v mysli dítěte natrvalo zafixoval. Jak žactvo lekal: buď prostým prásknutím biče, anebo tím, že si nečekaně sundal paruku. Rád bych ještě demonstroval Cimrmanovu názornou fixaci. Jistě víte, že v němčině je třeba rozlišovat měkké, tzv. úzké „ie“ a tvrdé „ü“, tzv. Umlaut u. Jak jinak zní tato hláska ve slově „das Bier“ – pivo, ve srovnání se slovem „das Büro“ – úřad. Prosím pana asistenta o pomůcky. (Asistent přinese vědro s kytem a dlažební kostku.) Při výkladu o měkkém a tvrdém „i“ přistupoval jeden žák po druhém k vědru, v němž byl dobře uhnětený sklenářský tmel. Důležité je, aby tmel byl opravdu měkký, jinak to nemá smysl... (díívá se do kbelíku)... tenhle je, zdá se, dost měkký, až se skoro bojím... (Ukazuje hmotu kolegům, kteří se netváří právě nadšeně.) Prosím vás, pane asistente, je to vůbec kyt? (Asistent se objeví u boční kulisy a indiferentně na přednášejícího hledí.) No, dejme tomu. Jeden žák za druhým si tedy sáhl do kbelíku, sáhl na kámen a ve spojení s hmatovým vjemem opakoval: das Bier (Svěrák hmatá v kbelíku) a das Büro (stiskne dlažební kostku). Slyšíte ten rozdíl?

c) CIMRMAN / SMOLJAK VYŠETŘOVÁNÍ ZTRÁTY TŘÍDNÍ KNIHY

(Činohra)

Osoby: Učitel, Ředitel, Inspektor, Zemský školní rada

(Po zhasnutí světla v hledišti se na jevišti rozsvítí. Na jevišti katedra. Po delší pauze vejde učitel. Světlo v hledišti – symbolizující povstání třídy – se rozsvítí. Učitel se rychle vrátí a ukryt zpola za portálem upraví si kalhoty. Pak se postaví za katedru a pohlédne do hlediště.) Učitel: Posad'te se! (Světlo v hledišti zhasne, učitel se posadí a zahledí do publika. Dlouhá, velmi dlouhá pauza.) No? Tak co? Hošek! No? Co nám povíme? Nic nepovíme? Chyba, Hošek. Chyba. Chyba. Že Klásek? No, Klásek. Co o tom víte? Vy toho přece vždycky tolik víte. Že byste najednou nevěděl? To bych se divil, Klásek. Věříte, že bych se divil? Moc bych se divil. Ani nevíte, jak bych se divil. Víte, jak bych se divil? Divil bych se tak, že bych se snad ani víc divit nemoh. Divíte se tomu, Klásek? Víc už bych se ani divit nemoh. No vidíte. Leda, že by ani Klempera nevěděl. To bych se divil ještě víc. No tak. Copak ví Klempera? Nic neví? Neví nic. Podívejme se. On nic neví. Ano, on neví. Kdybyste ho zabili, on neví. Neví a neví. Že? Tady nikdo nic neví. Najednou nikdo nic neví. To je zajímavé, to je neobyčejně zajímavé. Morávek, není to zajímavé? Že je to zajímavé? Ale to je všechno tím, mládenci, že já vám nastavuji pouze laskavou tvář. Ale nemyslete si! Já dokážu být také jiný! U loňských oktávánů jsem si vysloužil přílehou přezdívku. Nezná ji náhodou někdo? Nezná. No, možná že je to tak pro vás lepší. A teď mi to hezky, milánkové, povíte. Chalupa! Budil! Nepevný! Řezník! No, jak chcete. Času máme dost. (Pohodlně se posadí a nehnutě zírá do hlediště. Pauza je tak dlouhá, až to publiku začne být trapné.) Okrádáte sami sebe! Za deset minut přijde pan ředitel. Záleží na vás, co mu řeknu. Tak neblbněte, mezuláni. Každý vtíp ztrácí časem na účinnosti. Ztratí se třídní kniha, prosím. Je to studentská legrace a já mám pro studentskou legraci pochopení. Také jsem býval student. Ale, chlapci, vždyť my už tu třídní knihu hledáme sedmý rok. A to už, nezlobte se, to už pomalu přestává být vtípné. Já vím, vy si říkáte: naštveme tříďasa – jen si nemyslete, já vím moc dobře, že mi říkáte „tříďas“. Tříďas bude mít vzteka, že si to říkáte, že jo? Ale jo. Říkáte. Jen nezapírejte. Tříďas ví všechno. Tříďas například ví, že nechcete naštvat jenom tříďase. Vy chcete naštvat taky „páprďu“! Že

jo! Že jo!? Však já vím, komu říkáte „páprďa“. My mu tak také říkáme. Jenomže, chlapci, koho tím ještě dneska chcete štvát. Vždyť už je to každému putna. Zrovna dneska ráno mě zastavil na chodbě náš pápr... pan ředitel!... a povídá: „Tak co, pane kolego, ještě pořád myslíte na tu třídní knihu?“

„Ale, pane řediteli,“ povídám, „věříte, že si na ni kolikrát ani nevzpomenu?“

„To už jsem vám chtěl dávno říct,“ povídá pan ředitel. „Vykvajzněte se na ni!“ Slyšíte, chlapci? Vykvajzněte se na ni! No tak. Myslíte si ještě, že tím někoho štvete? (Zvedne prst.) Jo! Víte, čím byste nás doopravdy naštváli? Kdybych jednou vešel do třídy a třídní kniha ležela zničehonic na stole. To vám tedy řeknu, to bych měl „vzteka“. Jenomže to by asi bylo na vás moc vtípné, že? No jo. Vy tak nejvýš – šups! – schovat někam třídní knihu. Ale dál už jste nedorostli. Nebo snad ano? Hošek, dej tady na třídu chvilku pozor, já si musím někam odskočit. (Odejde. Pauza. Učitel se vrátí a jde se pln očekávání podívat na katedru.

Na katedře nic není. Učitel si uvědomí, že mu všechny pedagogické prostředky došly.)

Vy jste tupá, odporná, deprivovaná hovada! A já nebudu brát ohledy! Nebudu! Ani mě nenapadne! (Otočí se zády k publiku a znovu si upraví kalhoty. Pak vyjme ze zásuvky list a tónem, který nedává světu žádnou naději, řekne:) Přečtu vám oběžník pana ředitele.

d) Ředitel a učitel

Ředitel: Pane kolego, sepište mi jména žáků, kteří odmítají povědět o třídní knize. (Učitel vyjme ze složky list a začne psát.) Výchovná práce v této třídě se mi nelíbí. Za to, jací jsou žáci, odpovídá učitel, ne žáci. Výsledky jeho výchovného působení na třídu se také odrazí v mém závěrečném hodnocení. Za to, jaký je učitel, odpovídá učitel, ne já. Máte svého učitele rádi a takto mu škodíte. Každý ať přičítá vinu sobě, ne učiteli. Pan inspektor je už na cestě sem. Je s vámi krajně nespokojen. I s tebou, Zdeňku! Jakže se jmenuješ?

Učitel: Josef Říha.

Ředitel: Budeš zapsán do seznamu na první místo. Pane kolego, dejte mi seznam! (Učitel podá řediteli seznam. Ředitel ho vezme a obřadně roztrhá.) Zde hleďte. Ustoupit není kam. Začněme znovu čistý list. (Učitel s povzdechem vyjme ze složky nový list.) No tak! Jsme přece chlapi. Vid', Zdeňku? No vida. Tam se někdo hlásí.

Učitel: Ne, pane řediteli, to je Veškrna.

Ředitel: A proč ne Veškrna? Výborně, Veškrno! (Učitel přistoupí k řediteli a cosi mu šeptá.) Ne, ne, ne. Náhodou ho potká pan inspektor na chodbě a jak to bude vypadat.

Učitel: Až potom, Veškrno!

Ředitel: A nikdo jiný se nepřihlásí? Nikdo? Dobře, jak chcete. Přečtu vám oběžník pana inspektora. (Vyjme oběžník a čte.) Oběžník pana inspektora. Připomínky k práci v kůlně a na pozemku. Co vidíme na poli na jaře? Příroda ožila. Zemědělci začínají práci na širokých lánech. Někteří orají a vláčejí. Jiní sejí čočovici. Jirka má dědečka v lihovaru. Dědeček vypravuje. Když jsem byl mladý, nakládal jsem bedny, sudy a klády. Bedny byly plny droždí, sudy byly plny lihu. Po cestě z roboty jsme zpívali koledy. Vypište z článku Co vidíme na poli na jaře slova, která mají po měkké souhlásce měkké í. Vypište z článku Dědeček vypravuje slova s dy, ty, ny. Rozhovořte se s žáky o tom, jaký význam přikládá naše škola učebnímu předmětu Práce v kůlně a na pozemku. Inspektor. (Ředitel se znovu opře o opěradlo židle a vyčkávavě se zahledí do třídy. Učitel cítí, že je na něm, aby rozhýbal diskusi.) Učitel: No tak, žáci, slyšeli jsme tady ústy pana ředitele slova pana inspektora. Já myslím, že teď už všichni chápeme a že se nenajde nikdo, kdo by pana inspektora ústy pana ředitele zklamal.

Ředitel: Myslíme to s vámi dobře, chlapci. Mluvím teď s vámi jako otec. Přejde pan inspektor a bude kravál. Máte to zapotřebí?

Učitel: Já myslím, že je to úplně jasné, chlapci. Teď jde jenom o to, kdo z nás první vstane a uleví svému svědomí. Tak kdo to bude, chlapci? Kdo si uleví?

e) Inspektor, ředitel a učitel

Inspektor: Hudební skříň, kterou zde vidíte, vyrobili při práci v kůlně a na podzimku žáci školy v Maleticích. A co vaše třída?

Ředitel: No, pane inspektore, nerad to říkám, ale musím si postěžovat.

Inspektor: Velice často se setkávám s tím, že se práce v kůlně a na podzimku na školách podceňuje.

Ředitel: Učí se dobře, pane inspektore, to nemohu říct. Ale máme tady jednu takovou nepěknou, ošklivý případ.

Inspektor: A přitom je to předmět stejně důležitý jako třeba psaní tvrdého nebo měkkého i.

Ředitel: Nechci pomyslet, co vám pan inspektor řekne.

Inspektor: Práce v kůlně a na podzimku se na škole podceňuje a najednou – prsk! Začnou se ztrácet čepice.

Ředitel: Také tu máme jeden takový ošklivý, a neváhám říci, pane inspektore, zlá, zlomyslná, nepěkná případ a věc.

Inspektor: Ve Vyškově se v jedné jediné třídě během jednoho jediného týdne ztratily čtyři čepice.

Ředitel: To sedlo, chlapci! 1:0 pro pana inspektora!

Inspektor: Tři vlněné pletené a jedna plátěná se štítkem.

Ředitel: A jsme na lopatkách! Pane inspektore, hledáme ji už sedmý rok. A nikdo se nechce přiznat.

Inspektor: To je mi hrdinství. Vždyť se mohou nastydnout.

Ředitel: Věnovali jsme se této třídě, jak jsme mohli. Vyhlásili jsme například „Týden pravdomluvnosti“ nebo soutěž „Stále utřená tabule“. Ale po třídní knize jako když se zem slehne.

Inspektor: No, prosím. Ke všemu ještě třídní kniha. Ve Vyškově se ztratily čtyři čepice. Tři vlněné pletené a jedna plátěná se štítkem. Chlapci, chlapci.

Ředitel: Vůbec se nedivím, že se na vás pan inspektor zlobí. Na jeho místě bych se zlobil ještě víc.

...

Inspektor: Tak vidíte. Takovou pěknou školu máte, starostlivého ředitele, pečlivého třídního, který by se z posledního rozdal... A po čepicích jako když se zem slehne.

Ředitel.: Tak, chlapci, dost hloupostí. Nebo nepřejte si, jak vám pan inspektor zahraje!

Inspektor: Mám tu ještě zvony Svatovítského dómu. Ale to až za odměnu.

Ředitel: Slyšíte, chlapci? To si přece nenecháme ujít! Kdo bude první? Zdeněk?

Inspektor: Tamhle se někdo hlásí.

Učitel: To je Veškrna, pane inspektore.

Inspektor: Výborně, Veškrno!

Ředitel: Totiž, pane inspektore! (Ředitel se nakloní k inspektorovi a cosi mu šeptá do ucha. Pak se tázavě podívá na učitele a ten zase šeptá do ucha jemu. Ředitel to hned šeptá inspektorovi, takže to vypadá, jako by učitel šeptal do inspektorova ucha skrz ředitele.)

Inspektor: Ne, ne, někdo jiný, chlapci. Veškrna ať nikam nechodí, pane kolego. To nejde, aby se tu žáci promenovali po chodbě zrovna ve chvíli, kdy má přijít sám pan zemský školní rada.

Učitel: Vydrž to ještě, Veškrno.

Ředitel: Chlapci! Mám pro vás návrh. Dejte sem třídní knihu a já vám slibuju, že pana zemského školního radu uprosíme. Ani sem nev kročí. Pozveme ho do sborovny na malé pohoštění a nějak to už zařídíme. Co tomu říkáte? Plácnete si? (Všimne si, že se někdo vzadu hlásí.) No, konečně!

Učitel: To je Veškra, pane řediteli. (Ředitel si to zlověstně namíří k učiteli, jako by ten za všechno mohl. Pak však mu jen ukáže, kam si má stoupnout do pozoru.)

Inspektor: Nedá se nic dělat. Přečtu vám oběžník zemské školní rady. Oběžník zemské školní rady. Zemská školní rada upozorňuje všechny školské pracovníky, že nebude nadále možné poskytovat zálohy na služební cesty předem. Počínaje dnem 23. října vyplácejí se zálohy zásadně pátý den předchozího měsíce nebo dva dny po následujícím týdnu. J. Mareček, účetní.

Ředitel.: No, žáci, slyšeli jsme tedy ústy pana inspektora hlas samotné zemské školní rady. (Ozve se zaklepání.)

Inspektor: Vztyk! (Světlo v sále se rozsvítí. Vejde zemský školní rada s aktovkou. Chvilka strnutí. Inspektor mu běží vstříc. Okamžik zaváhá, jak nejradostněji vyjádřit pocit služební subordinace, již jeho nitro přetéká. Pak políbí knoflík hole, kterou rada drží v podpaží.

Inspektor přisune za zemského radu židli. Ten se posadí. Inspektor dá pokyn řediteli.)

Ředitel (nemůže trémou promluvit, jen sípe): Posad'te se! (Světlo v sále zhasne.)

Inspektor: No, žáci, povězte něco panu zemskému školnímu radovi! Nestyďte se. Nebo něco zazpívejte! No? Kdo začne? Pane řediteli, že bychom jim pomohli? Pan učitel jistě také nezůstane pozadu. Tak: Okolo... (Zpívají – inspektor „Okolo Frýdku“, učitel „Okolo Hradce“ a ředitel „Okolo Třeboně“.) Ta nám neladí. Tak nějakou jinou.

Učitel: Pane inspektore, přibližně okolo čeho?

Inspektor: Okolo Suče. (Chabě zpívají.) No, to je hanba. To jsme vlastně odzpívali jen my s panem ředitelem. Tak si dáme něco jiného. Kdopak je tady nejlepší zpěvák, co?

Ředitel: Proč ta nemístná skromnost, Zdeňku? Pane zemský školní rado, Zdeňka já pamatuji už z první třídy. Ten chlapec vám vůbec neměl sluch. Při hodině zpěvu ze sebe nevydal tón. A ve čtvrté třídě se vám nám tak nádherně rozezpíval, věřte, mě to až dojalo, jak se vám nám ten chlapec zničehonic najednou rozezpíval. (Zemský školní rada nehne ani brvou.)

Inspektor: Jenomže, chlapci, pan zemský školní rada sem nepřišel jenom proto, aby vyslechl váš zpěv. Pan zemský školní rada by také rád věděl, jaké máte zájmy, jestli rádi chodíte do školy, jak se učíte...

Učitel: Tak učí se dobře, to nemohu... (Zlostné pohledy ho zarazí.)

(úryvky převzaty z Vyšetřování ztráty třídní knihy)

Ukázky z knihy č. 2 – Eragon

1) Jeho vědomí se zmocnily sny, otáčely jím a směřovaly ho, jak se jim zlíbilo. Někdy se zachvěl strachy, jindy se radostně zasmál. Pak se něco změnilo - cítil, jako by se mu poprvé otevřely oči - a sen, který do něj vstoupil, byl živější než kterýkoli předtím. Viděl mladou ženu, skleslou zármutkem, spoutanou řetězy ve studené, nevlídné cele. Zamřížovaným oknem vysoko ve zdi pronikal paprsek měsíčního světla a dopadal na její tvář. Po tváři jí stékala jediná slza, jako průzračný diamant.

Eragon se s trhnutím posadil a zjistil, že pláče. Pak znovu upadl do neklidného spánku.

....

Byla to příliš lákavá myšlenka, než aby ji jen tak odložil. Znovu zaklekl k vodě. Tak na co se podívám? Napadlo ho několik věcí, ale všechny zavrhl, když si vzpomněl na sen o ženě v cele.

Když se v myšlenkách zaměřil na tento výjev, vyslovil kouzelná slova a napjatě pozoroval vodu. Chvilí čekal, ale nic se nestalo. Zklamaně to už skoro vzdal, když tu na vodě zavířila inkoustově černá barva, která zastřela její hladinu. Ve tmě se mihotalo světlo svíce, které postupně sílilo, až osvítilo kamennou celu. Žena ze snu byla schoulená na lůžku někde v rohu. Zvedla hlavu, až jí černé vlasy spadly dozadu, a zadívala se přímo na Eragona. Ztuhl a pod silou jejího upřeného pohledu se nedokázal ani pohnout. Po zádech mu přeběhl mráz, když se jejich oči setkaly. Pak se žena zachvěla a bezvládně se zhroutila.

Voda se vyčistila. Eragon se zhoupl na patách a zalapal po de-chu. „To není možné.“ Nemůže být skutečná; jenom se mi o ní zdálo! Jak mohla poznat, že se na ni dívám? A jak jsem mohl na dálku nahlédnout do kobky, kterou jsem nikdy neviděl? Zavrtěl hlavou a zauvažoval, jestli už někdy měl ve snu vidění.

....

Po obzvláště obtížném cvičení se Eragon zmínil o tom, jak nazřel ženu ze snu. Brom se zatahal za vousy. „Říkáš, že byla uvězněná?“

„Ano.“

„A viděl jsi její tvář?“ zeptal se s napětím v hlase Brom.

„Ne moc jasně. Bylo tam málo světla, ale i tak mohu říct, že by-la velmi krásná. Je to divné; nedělalo mi žádný problém vidět její oči. A ona se na mě dívala.“

Brom zavrtěl hlavou. „Pokud vím, je nemožné, aby kdokoli po-znal, že ho někdo na dálku pozoruje.“

„Nevíš, kdo by to mohl být?“ zeptal se Eragon, zaskočený dych-tivostí ve svém hlase.

„To opravdu nevím,“ připustil Brom. „Kdybys mě nutil, asi bych ti řekl pár domněnek, ale žádná z nich by nebyla moc prav-děpodobná. Tenhle tvůj sen je neobvyklý. Nějak se ti podařilo ve spánku nazřít něco, cos nikdy neviděl - a navíc aniž bys musel vy-slovit kouzelná slova. Sny sice občas zasáhnou do světa duchů, ale tohle je jiné.“

„Možná bychom - abychom to pochopili - měli prohledat každé vězení a kobku, dokud tu ženu nenajdeme,“ zažertoval Eragon. Vlastně to považoval za celkem dobrý nápad. Brom se zasmál a jel dál.

2) V místě, kudy vešli vojáci, stál na konci chodby otrhaný vousáč s lukem. U nohou mu ležela zjevně nepotřebná berle, protože muž stál zpřímá a jistě.

Tři zbývající vojáci se otočili k novému protivníkovi. Eragon využil moment překvapení a vykřikl. „Thrysta!“ Jeden z mužů se chytil za srdce a zhroutil se k zemi. Eragon zavrával, protože kouzlo si vybralo svou daň. Další voják padl s šípem zabodnutým v krku. „Nezabíjej ho!“ zavolal Eragon na svého zachránce, který právě zamířil na posledního vojáka. Vousáč sklopil luk.

Eragon se zaměřil na vojáka před sebou. Muž ztěžka oddecho-val; oči měl vykulené děsem. Teprve teď asi pochopil, že ho ušetří-li.

„Viděl jsi, co umím,“ řekl Eragon příkře. „Pokud neodpovíš na moje otázky, strávíš zbytek života v hrozných mukách a utrpení. Teď mi řekni, kde je můj meč - má červenou pochvu i čepel - a ve které cele je ta elfka?“

Muž mlčky sevřel rty. Eragonovi se zlověstně zablýskala dlaň, jak se připravoval ke kouzlu. „Špatná odpověď,“ vyštěkl. „Umíš si představit, kolik bo-lesti ti může způsobit jediné zrnko písku, když se ti do ruda roz-žhavené usadí v žaludku? Zvláště když nezchladne příštích dvacet let a pomalu si bude propalovat cestu tvým tělem! Než se z něj do-stane ven, bude z tebe stařec.“ Působivě se odmlčel. „To se stane, pokud mi neřekneš, co chceš slyšet.“

Voják vyvalil oči, ale zůstával zticha. Eragon seškrábl z kamen-né podlahy nějaké smítko a s ledovým klidem si ho prohlížel. „To-hle je trochu víc než zrnko písku, ale buď v klidu, aspoň tě propálí rychleji. Zase po něm ale zůstane větší díra.“ Při těch slovech se smítko rozzářilo třesňově červenou barvou, i když ho ještě nepáli-lo na ruce.

„Dobře, udělám, co chceš, jen to do mě nedávej!“ zakňučel vo-ják. „Ta elfka je v poslední cele nalevo! O tvém meči nevím, ale pravděpodobně bude nahoře ve strážnici. Jsou tam všechny zbra-ně.“

Eragon přikývl a pak zašeptal: „Slytha.“ Voják měl v tu ránu oči v sloup a bezvládně se zhroutil.

„Zabil jsi ho?“

Eragon pohlédl na cizince, který stál jen pár kroků od něj. Při-mhouřil oči a pokusil se odmyslet si plnovous. „Murtaghu! Jsi to ty?“ zvolal.

„Ano,“ řekl Murtagh a prudce si strhl vousy z oholené tváře. „Nechtěl jsem, aby viděli moji tvář. Zabils ho?“

„Ne, jenom spí. Jak ses dostal dovnitř?“

„Teď není čas na vysvětlování. Musíme se dostat o patro výš, než nás tu někdo najde. Během pár minut tam budeme mít přípra-venou cestu k útěku. Nesmíme to zmeškat.“

„Neslyšel jsi, co jsem říkal?“ zeptal se Eragon a ukázal při tom na vojáka v bezvědomí. „V tomhle vězení je elfka. Viděl jsem ji! Musíme ji zachránit. Potřebuji k tomu ale tvou pomoc.“

„Elfka...!“ bručel Murtagh a spěchal chodbou. „To je špatné. Měli bychom uprchnout, dokud to jde.“ Zastavil před celou, kte-rou voják označil, a zpod otrhaného pláště vytáhl svazek klíčů. „Vzal jsem je jednomu ze strážných,“ řekl na vysvětlenou.

Eragon natáhl ruku pro klíče. Murtagh pokrčil rameny a podal mu je. Eragon vybral ten správný a rozrazil dveře. Oknem prosví-tal dovnitř zbloudilý paprsek měsíčního světla a zahaloval tvář elfky stříbřitým závojem.

Pohlédla na něj, napjatá a příkrčená, připravená na cokoli, co přijde. Držela hlavu zpříma s královskou důstojností. Měla tmavě zelené, skoro černé oči, nepatrně sešikmené jako kočka. Když k němu vzhlédly, projelo jím zděšení.

Chvíli na sebe upřeně hleděli a pak se elfka zachvěla a bez hlesu se zhroutila. Eragon ji stěží zachytil, než spadla na zem. Byla pře-kvapivě lehká. Vycházela z ní vůně čerstvě rozdrčeného borového jehličí.

Murtagh vešel do cely. „Je překrásná!“

„Ale zraněná.“

„Můžeme ji ošetřit později. Máš dost sil, abys ji nesl?“ Eragon zavrtěl hlavou. „Tak ji vezmu já,“ řekl Murtagh a přehodil si elfku přes rameno. „Teď nahoru!“ Podal Eragonovi dýku a pospíchal zpátky do chodby, poseté těly vojáků.

3) Eragona vzbudilo tlumené bušení. Pokaždé, když mu v hlavě zapulsovala krev, ucítil novou vlnu bolesti. Otevřel oči a trhl sebou; hleděl přímo do rozzářené lucerny a do očí se mu

vehnaly slzy. Zamrkal a odvrátil pohled. Jakmile se ale pokusil posadit, uvědomil si, že má ruce svázané za zády.

Otupěle se otočil a uviděl Bromovy paže. Uklidnilo ho, když zjistil, že jsou také svázané. Proč cítí takovou úlevu? Urputně se na to snažil přijít, dokud ho to konečně netrklo: Přece by nesvazovali mrtvého! Kdo jsou ale ti 'oni'? Natočil hlavu ještě dál a zarazil se, protože mu do zorného úhlu vstoupil pár černých bot.

Eragon vzhlédl a uviděl tvář ra'zaka v mnišské kutně. Projel jím děsivý strach. Zapátral myslí, aby použil kouzlo, a už měl na jazyku slovo, kterým by ra'zaka zabil, ale pak zaváhal a prostoupil jím pocit zmatení. Nemohl si na to slovo vzpomenout. Zoufale to zkoušel znovu a znovu, až se mu úplně vysmeklo.

Ra'zak nad ním se chladně zasmál. „Zdá se, že droga zabrala, co? Myslím, že tentokrát už nám dáš pokoj.“

Nalevo se ozval rachot a Eragon zděšeně zjistil, že druhý ra'zak nasazuje Safiru přes hlavu náhubek. Křídla měla přitažená k bokům černými řetězy, na nohách měla okovy. Eragon se s ní pokusil spojit, ale nic necítil.

„Velice dobře spolupracovala, když jsme jí pohrozili, že tě zabijeme,“ zasyčel ra'zak. Dřep si k lucerně a prohrabával Eragonovy brašny; prohlížel a odhazoval nejrůznější věci, dokud nevytáhl Zar'roc. „Jak překrásná věc pro někoho tak... bezvýznamného. Assi ssi ho nechám.“ Sklonil se blíž a usklíbl se: „Nebo možná, pokud se budeš chovat rozumně, ti ho náš pán dovolí leštit.“ Jeho vlhký dech páchl po syrovém mase. Pak v rukou obrátil meč a polekaně vykřikl, když uviděl symbol na pouzdře. Jeho společník k němu přispěchal. Oba stáli nad mečem, syčeli a pomlaskávali. Nakonec se obrátili k Eragonovi. „Budeš našemu pánovi dobře sssloužit, že?“

Eragon s námahou přinutil svůj ztěžklý jazyk k řeči: „Pokud ano pak vás zabiju.“

Mrazivě se zachechtali. „Och ne, jsme příliš cenní. Ale ty... ty jsi jen na jedno použití.“ Safira zhluboka zavrčela; z nozder se jí valil kouř. Ale ra'zakové si toho nevšíмали.

Jejich pozornost odvedl Brom, který zasténal a překulil se na bok. Jeden z ra'zaků ho popadl za košili a bez námahy ho zvedl do vzduchu. „Přestává to půssobit.“

„Dej mu další.“

„Tak ho prosstě zabijeme,“ řekl menší ra'zak. „Způsobil nám už dost potíží.“

Ten vyšší přešel prstem po meči. „Dobrý plán. Ale pamatuj, že král nám nakázal přivést je živé.“

„Můžeme říct, že zemřel, když jsme je zajímali.“

„A co tenhle?“ zeptal se ra'zak a ukázal mečem na Eragona. „Co když bude mluvit?“

Jeho společník se zasmál a vytasil ohavnou dýku. „To se neodvází.“

Dlouho bylo ticho a pak ten druhý řekl: „Dohodnuto.“

Odtáhli Broma doprostřed tábora a srazili ho na kolena. Brom se sesul ke straně. Eragon vše pozoroval s narůstajícím strachem. Musím se osvobodit! Trhnul lanem, jímž měl svázaná zápěstí, ale bylo příliš pevné, než aby ho dokázal přetrhnout. „Nic takového nezkoušej,“ řekl vyšší ra'zak a dloubl ho mečem. Pak zvedl nos do výšky a zavětril; zdálo se, že ho něco znepokojilo.

Druhý ra'zak zavrčel, trhl Bromovi hlavou dozadu a přitiskl mu dýku k obnaženému hrdlu. Přesně v tu chvíli se ozvalo tlumené zasvištění, po němž následoval ra'zakův výkřik. Z ramena mu vyčuhoval šíp. Ra'zak, který byl blíž Eragonovi, klesl k zemi a tak tak se vyhnul dalšímu šípu. Vyrázil ke zraněnému společníkovi a oba zírali do tmy a vztekle syčeli. Ani se nepokoušeli zastavit Broma, který se se zakaleným zrakem vyškřábal na nohy. „K zemi!“ křikl na něj Eragon.

Brom zavrával a potácel se směrem k němu. Když do tábořiš-tě svištěly další a další šípy neviditelných útočníků, ra'zakové se odkulili za pár balvanů. Chvíli se nic nedělo, pak začaly

létat šípy z protější strany. Ra'zakové, které útok zaskočil, reagovali pomalu. Pláště měli na několika místech proděravělé a jednomu z nich se do paže zarýval roztržený šíp.

S divokým výkřikem menší ra'zak prchal k silnici a za běhu ještě surově nakopl Eragona do boku. Jeho společník váhal a potom popadl dýku ze země a uháněl za ním. Když vybíhal z tábora, mrštil ještě nožem po Eragonovi.

Bromovi najednou zablesklo v očích podivné světlo. Vrhł se před Eragona s ústy otevřenými v neslyšném výkřiku. Dýka ho za-sáhla se slabým klepnutím a on ztěžka dopadl na rameno. Hlava mu bezvládně visela.

„Ne!“ vykřikl Eragon, i když cítil mučivou bolest pod žebry. Uslyšel kroky, pak se mu zastřel zrak a dál už nic nevěděl.

(úryvky převzaty z Eragona)

Ukázky z knih č. 3 – Kytice

a) Kytice

Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každičké ráno
a matičku svou hledaly.
I zželelo se matce milých dítek;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistý kvítek,
jímž mohyly svou pokryla.
Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, v něm majíc útěchu,
mateří-douškou nazvaly. -

Mateří-douško vlasti naší milé,
vy prosté naše pověsti!
Natrhal jsem tě na dávné mohyle -
komu mám tebe přinéstí?
Ve skrovnou já tě kytici zavážu,
ozdobně stužkou ovinu;
do širých zemí cestu ti ukážu,
kde příbuznou máš rodinu.
Snad že se najde dcera mateřina,
jíž mile dech tvůj zavoní;
snad že i najdeš některého syna,
jenž k tobě srdce nakloní!

b) Polednice

U lavice dítě stálo,
z plna hrdla křičelo.
„Bodejž jsi jen trochu málo,
ty cikáně, mlčelo!
Poledne v tom okamžení,
táta přijde z roboty:
a mně hasne u vaření
pro tebe, ty zlobo, ty!
Mlč! hle husar a kočárek —
hrej si! — tu máš kohouta!“ —
Než kohout, vůz i husárek
bouch, bác! letí do kouta.
A zas do hrozného křiku —
„I bodejž tě sršeň sám — !
že na tebe, nezvedníku,
Polednici zavolám!

Pojď si proň, ty Polednice,
pojď, vem si ho zlostníka!“ —
A hle, tu kdos u světnice
dvěře zlehka odmyká.
Malá, hnědá, tváři divé
pod plachetkou osoba;
o berličce, hnáty křivé,
hlas — vichřice podoba!
„„Dej sem dítě!““ — „Kriste pane!
odpusť hříchy hříšnici!“
Div že smrt jí neovane,
ejhle tuť — Polednici!
Ke stolu se plíží tiše
Polednice jako stín:
matka hrůzou sotva dýše,
dítě chopíc na svůj klín.

A vinouc je, zpět pohlíží —
běda, běda dítěti!
Polednice blíž se plíží
blíž — a již je v zápětí.
Již ztahuje po něm ruku —
matka tisknouc ramena:
„Pro Kristovu drahou muku!“
klesá smyslů zbavena.

Tu slyš: jedna — druhá — třetí
poledne zvon udeří;
klikla cvakla, dvéře letí —
táta vchází do dveří.
Ve mdlobách tu matka leží,
k ňadrám dítě přimknuté:
matku zkřísil ještě stěží,
avšak dítě — zalknuté.

(úryvky převzaty z Kytice)

Ostatní pomůcky č. 1 – Lassie se vrací

Obrázky na rozstřihání pro žáky.

(obrázky převzaty z Lassie se vrací)

Ostatní pomůcky č. 2 – Lassi se vrací

Mapa putování Lassi.

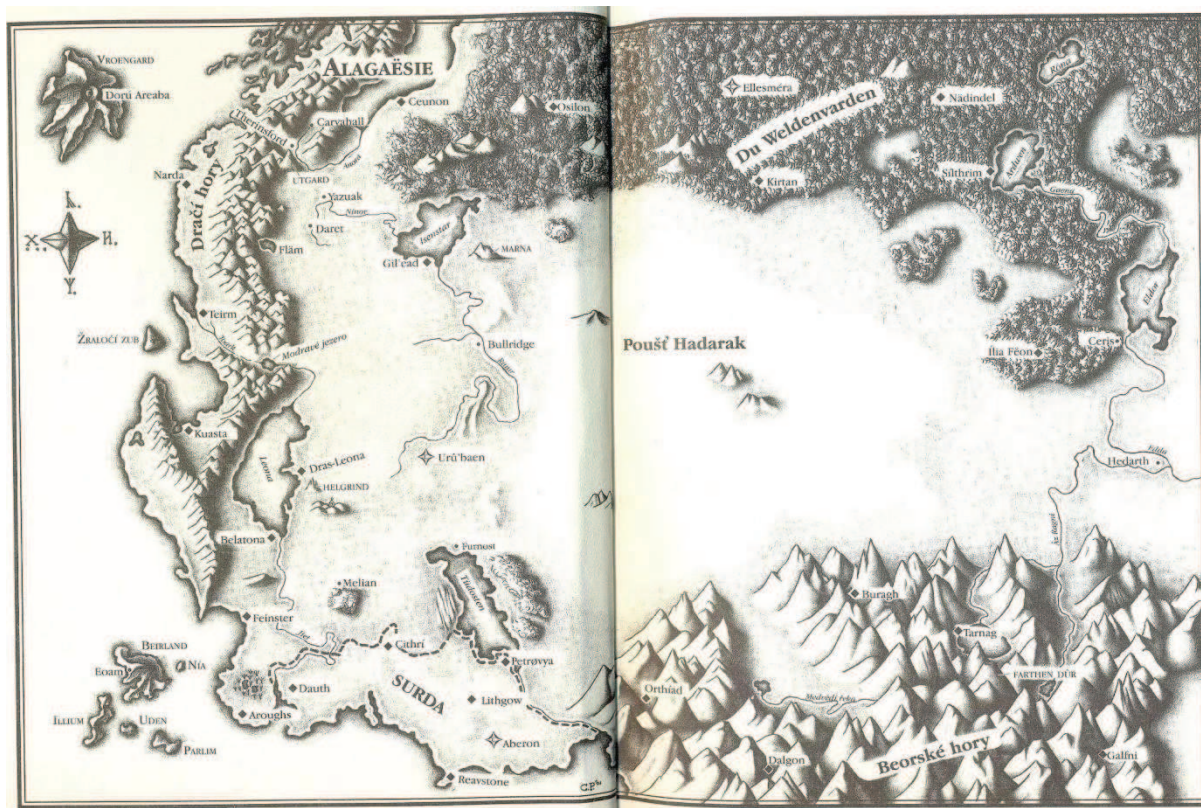

(mapa převzata z Lassi se vrací)

Ostatní pomůcky č. 3 – Eragon

Mapa Alagaësie.

(mapa převzata z Eragona)

EVIDENČNÍ LIST

Souhlasím s tím, aby moje diplomová práce byla půjčována k prezenčnímu studiu v Univerzitní knihovně ZČU v Plzni.

Datum:

Podpis:

Uživatel stvrzuje svým čitelným podpisem, že tuto diplomovou/bakalářskou práci použil ke studijním účelům a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno	Fakulta/katedra	Datum	Podpis